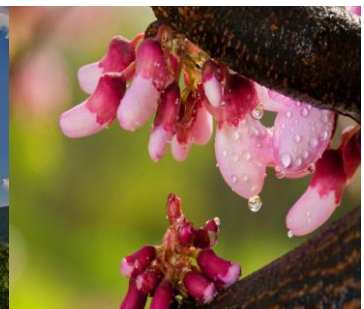

***ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ
НА ОКОЛНАТА СРЕДА***

ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ

I.УВОД

Днес човечеството притежава мощни средства за въздействие и унищожаване на живота на планетата. Непрекъснато влошаващото се състояние на природната среда в глобален мащаб, в следствие на високите консумативни възможности на съвременните човешки популации и на бързото развитие на технологиите започва да обезпокоява все повече обществените кръгове. Още през 1971г., 2200 учени подписвайки т.н. “Мартенско послание” и адресирайки го чрез ООН до 3,5 млрд. тогавашни жители на Земята, предупреждават, че съвременното промишлено общество развива своето стопанство, като използва средства, които поставят в опасност целия живот на планетата и причиняват безпрецедентна по своите мащаби и ускорен ритъм деградация на жизнената среда на човека. Правителствата и международните институции със загриженост оглеждат настоящето и бъдещето на националните и световни природни ресурси.

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За запазване на природните богатства на страната и осигуряването на здравословна околна среда за живот, труд и отдых на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейни задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленски решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазване на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

Въпросът за Общинска програма за опазване на околната среда се поставя на Първата конференция на министрите на околната среда през 1991г., на която е взето решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните от Европа, която да служи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Концепцията за устойчиво развитие, приета на Конференцията на ООН за околна среда и развитие в Рио де Жанейро през 1992г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приет е “Дневен ред 21” - план за действие на ООН, който в процеса на вземане на решения за околната среда отрежда много важна роля на местните власти - те са най-близо до хората до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

II. НОРМАТИВНА УРЕДБА

1. Анализ на международното и национално екологично законодателство.

1.1. Структура на правото на Европейския съюз в областта на околната среда.

Правото на ЕС се състои от три различни, но взаимосвързани типа от законодателство.

1.1.1. “Първично законодателство”, което включва Договорите за създаване на Европейските общности (Договорът от Маастрихт, 1992г. за ЕС) и което е резултат от директните преговори между правителствата на Държавите - членки. Договорите изискват последваща ратификация от националните парламенти и очертават основните принципни положения, които се доразвиват и регламентират в пълнота от т.нар. “вторично законодателство” - Директиви, Регулации, Решения. Член 2,3, ал.К и 130 г-т от Договора на Европейската общност са нормативната база в сферата на околната среда.

1.1.2. “Вторично законодателство”, е резултат от законотворческата дейност на институциите на ЕС и се издава въз основа на Договорите и доразвива и регламентира в пълнота установените в тях общи положения. Вторичното законодателство може да бъде под формата на:

Регулации (Регламенти), които се прилагат директно и са обвързващи за Държавите - членки, без да е необходимо те да пренасят техните разпоредби в своето национално законодателство. За страните кандидатки те придобиват правна сила от момента на присъединяване към ЕС.

Директиви, които обвързват Държавите членки по отношение на резултата, който трябва да бъде постигнат в определен срок, като оставят националните власти да изберат формата и метода за постигането му. Важно място в областта на околната среда заемат Рамковите директиви. Те поставят общи принципи, процедури и изисквания към законодателството на ЕС в различните сектори от областта на околната среда, на които трябва да отговарят всички останали директиви в съответната област.

Решения, които са задължителни за страните до които са адресирани: (Държава членка, физическо или юридическо лице). Те също не изискват въвеждане в националното законодателство.

Препоръки и мнения, които нямат обвързващ характер.

1.1.3. Решения на Европейския съд. Тяхната функция е да тълкуват текстове на първичното и вторичното законодателство и да разрешават възникналите спорове по тяхното прилагане.

От своя страна Европейското законодателство в областта на околната среда се подразделя в няколко сектора:

- хоризонтално законодателство;
- качество на въздуха;
- управление на отпадъците;
- качество на водите;
- контрол на промишленото замърсяване и управление на риска;

- химически вещества и генетично модифицирани организми;
- шум от машини и превозни средства;
- ядрена безопасност и защита от радиация.

Нагледно, структурата на законодателството на Европейския съюз може да бъде изобразено по следния начин (Фиг.1):

Фиг.1

2. Хармонизация на националното законодателство в областта на околната среда с това на Европейския съюз.

Законодателството в областта на околната среда предвижда специфични видове нормативни, административни и инвестиционни мерки, в зависимост от секторния му обхват. Наред с това има и значителен брой хоризонтални мерки, касаещи въпросите на екологичното управление, които са изключително важни за постигането на една от най-значимите цели в съвременното управление на околната среда в Европа - интегрираното предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда по всички компоненти едновременно.

2.1. Основен екологичен закон - Закон за опазване на околната среда (ЗООС).

Рамката на съвременното екологично законодателство в България се поставя от Закона за опазване на околната среда (ЗООС - обн.ДВ бр.91/2002г. посл.изм.и доп. ДВ бр.42/03.06.2011г.).Той ревизира системата от екологичните стандарти и въвежда принципите: „Замърсителят плаща”, „Правото на обществеността да бъде информирана” и „Превенция на замърсяването”. Освен това законът урежда въпросите с опазването и ползването на компонентите на околната среда, процедурата по оценка на въздействието върху околната среда

(ОВОС), финансирането на дейностите, правата и задълженията на отговорните институции. Съгласно чл.81 от ЗООС се оценява въздействието върху околната среда на планове, програми и на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии или на техни изменения или разширения, при осъществяването, на които са възможни значителни въздействия върху околната среда.

2.2. Секторни закони и транспонирани директиви на ЕС.

В процеса на хармонизация на националното законодателство с европейското екологично право, през последните години Министерството на околната среда и водите в сътрудничество с други министерства е разработило над 70 нормативни акта, хармонизиращи българското законодателство със съответни актове на законодателството на ЕС. Изготвените нормативни актове, съгласно ранга си са приети от Народното събрание и Министерски съвет на Р.България. Във всички нормативни актове, приети през последните години, специално внимание се отделя на определянето на компетенциите, правата и задълженията на администрацията на централно, регионално и местно ниво за прилагането и налагането на изискванията, произтичащи от постиженията на правото на ЕС.

Основните изисквания за опазване на околната среда, респективно функциите на различните администрации, са въведени чрез следните секторни закони:

- **Закон за опазване на околната среда (ЗООС);**
- **Закон за опазване на чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ);**
- **Закон за управление на отпадъците (ЗУО);**
- **Закон за водите (ЗВ);**
- **Закон за защитените територии (ЗЗТ);**
- **Закон за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД);**
- **Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти;**
- **Закон за лечебните растения (ЗЛР);**
- **Закон за биологичното разнообразие (ЗБР);**

2.2.1. Сектор „Хоризонтално законодателство”

- **Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/ от 25.09.2002 г., посл. изм. и доп.ДВ. бр.42/03.06.2011г.)**
- **Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ, бр. 25/2003 г. посл. изм. и доп. ДВ. бр.3/11.01.2011г.)**
- **Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ, бр. 57/2004 г., посл. изм. и доп.ДВ.бр.3/11.01.2011г.)**

- Конвенция за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст (ЕСПО 1991 г., подписана от България на 25.02.1991 г. Ратифицирана с Указ 87/23.03.95 г.)

По-важните документи от законодателство на ЕС, регламентиращо тази област са: Регулация ЕС/1980/2000 относно схемата на общността за присъждане на еко маркировка; Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда; Регулация ЕС/761/2001 за доброволно участие на организациите в схемата на общността за управление и одитиране на околната среда; Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването; Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на определени планове и програми върху околната среда; Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда; Директива 2004/35/ЕО относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети и др.

Изработени национални планове и програми в сектора:

- Национален план за изграждане и укрепване на административния капацитет за прилагане на европейското екологично законодателство.

2.2.2. Сектор „Качество на въздуха”

- Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ бр.45/28.05.1996г., посл.изм. и доп. ДВ.,бр.88/09.11.2010г.). Прилага се към стационарните и подвижни източници на замърсяване. Урежда изисквания към емисии от източниците, към качеството на атмосферния въздух, изисквания към продукти и процеси, събиране и предоставяне на информация, санкции за нарушителите, задължения на държавата, общините, физическите и юридическите лица.
- Наредба №1/2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители) изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (обн. в ДВ.бр.64/2005г.) ;
- Наредба №6/1999г. за реда и начина за измерване на емисиите от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници(обн. ДВ.бр.31/1999г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.93/21.10.2003г.);
- Наредба №7/1999г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.45/1999г.);
- Наредба №10/2003 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации(обн. в ДВ.бр.93/21.10.2003г.) ;
- Наредба №12/2010г. за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.58/30.07.2010г.);

- Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите от летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини (обн. ДВ.бр.75/24.08.1999г.) ;

При закриване на преговорите по глава „Околна среда” от законодателството на Общността през 2003г. България разработи национални програми за прилагане на т.нар. тежки инвестиционни директиви в сектора, а именно:

Рамкова Директива 96/62/ЕС за управление и оценка на качеството на атмосферния въздух и Решение 97/101/ЕС относно взаимния обмен на информация за качеството на атмосферния въздух; Директива 1999/30/ЕС относно норми за съдържание на серен диоксид, азотни оксиди, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух; Директива 2000/69/ЕС относно норми на допустими емисии на бензен и въглеродни оксиди в атмосферния въздух; Директива 2002/3/ЕС относно озона в атмосферния въздух; Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации; Директиви 98/70/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво; Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива; Директива 2003/87/ЕС въвеждаща схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността и др.

Във връзка с реализирането на мерките за ограничаване на емисиите на вредни вещества важен документ е ***Националната стратегия за ограничаване на емисиите на вредни вещества в периода до 2020г. (приета през 2003г.)***.

В сектора най-голямо развитие има прилагането на **Националната програма за поетапно прекратяване на производството и употребата на оловни бензини.**

2.2.3. Сектор „Управление на отпадъците”

- Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр.86/30.09.2003 г., посл. изм. ДВ.,бр.30/12.04.2011г.). Законът за управление на отпадъците / ЗУО/ урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права, задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и различни форми на контрол. Със ЗУО е въведена йерархия за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяване на образуването на отпадъците, следвано от оползотворяването им и на последно място екологосъобразното им обезвреждане. Закона регламентира задълженията на лицата, извършващи дейности по третиране и транспониране на отпадъците, въвежда изискване и за представяне на документи относно отчета и информацията за дейностите с отпадъци. Определени са контролните органи и обхвата на тяхната компетентност.

- Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране (обн. ДВ. бр.8 от 26.01.1996г.);
- Наредба №3 за класификация на отпадъците(обн. ДВ, бр.44 /25.05.2004г.);
- Наредба №6 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 78 /2004г.);
- Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81/2004 г.);
- Наредба №8 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн. ДВ, бр. 83/2004 г., посл. изм. ДВ.бр.27/01.04.2011г.);
- Наредба № 9/2004г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публичния регистър на издадените разрешения, регистрационните документи и на закритите обекти и дейности;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999г., ДВ, бр.29/1999г.);
- Наредба за реда и начина за внасянето, изнасянето и транзита на отпадъците и за случаите, в които се изисква банкова гаранция или застраховка (приета с ПМС № 298/2004г., обн. ДВ, бр. 102/2004г.);
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (приета с ПМС № 41/2004г., обн. ДВ. бр.19/09,03.2004г., посл. изм. ДВ. бр. 29/08.04.2011г.);
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на отпадъците от производството на титанов диоксид (приета с ПМС No 87/2004г., обн. ДВ, бр. 39/2004г.);
- Наредба за изискванията за третиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти (приета с ПМС № 230/2005г. ДВ, бр.90/2005г, в сила от 1.01.2006 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.29/08.04.2011г.);
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 339/2004г., обн., ДВ, бр. 112 /2004г.,посл.изм.и доп. ДВ. бр.29/08.04.2011г.);
- Наредба за изискванията за пускане на пазара на батерии и акумулатори и за третиране и транспортиране на отпадъци от батерии и акумулатори (приета с ПМС № 144 /2005г., обн., ДВ, бр. 58/2005г., в сила от 1.01.2006г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.29/08.04.2011г.);
- Наредба за условията и реда за намаляване на замърсяването от МПС, приета с ПМС № 257/2001г. (обн., ДВ, бр. 98/2001г., в сила от 1.01.2002г.).

- Наредба за изискванията за пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване и третиране и транспортиране на отпадъци от електрическо и електронно оборудване (приета с ПМС № 82 /10.04.2006г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.29/08.04.2011г.);
- Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за прокукти след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (приета с ПМС № 120/30.05.2008г., обн., ДВ, бр. 53/2008г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.29/08.04.2011г.);
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (приета с ПМС № 183/20.08.2010г., обн., ДВ, бр. 69/03.09.2010г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.29/08.04.2011г.);

Република България е поела ангажимент да приведе управлението на отпадъците на нейна територия в съответствие с изискванията на рамковото законодателство на Общността, стандартите за съоръженията за изгаряне и депониране на отпадъци и разпоредбите свързани с опасни и специфични отпадъци. Страната е договорила преходни периоди за достигане на количествените цели за оползотворяване и рециклиране на отпадъци от опаковки и за привеждане в съответствие на съоръженията за обезвреждане на отпадъци от наливен тип (хвостохранилища, сгуро- и шламоотвали). Изпълнението на поетите ангажименти е свързано с транспонирането на съответните директиви и решения на ЕС в националното законодателство и тяхното ефективно прилагане: Директива 75/442/ЕЕС за отпадъците;

Директива 91/689/ЕЕС за опасните отпадъци; Регламент ЕЕС/259/93 за наблюдение и контрол на превоза на отпадъци в рамките на, за и от ЕС; Регламент ЕС/2557/2001 за наблюдение и контрол на превоза на отпадъци в рамките на, за и от ЕС; Директива 94/62/ЕС за опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 96/59/ЕС за обезвреждане на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили; Решение 2001/68/ЕС относно два референтни метода за измерване на РСВ (полихлорирани бифенили); Директива 78/176/ЕЕС относно отпадъци от производството на титанов диоксид; Директива 2000/76/ЕС за изгарянето на отпадъци; Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци; Директива 75/439/ЕЕС за обезвреждане на отработени масла; Директива 86/278/ЕЕС за изискванията за опазване на околната среда и в частност на почвите в случаите на употреба на утайки от ПСОВ в селското стопанство; Директива 91/157/ЕЕС за батериите и акумулаторите, съдържащи някои опасни вещества; Директива 2000/53/ЕС за излезлите от употреба автомобили.

Национални програми и стратегии в областта на управление на отпадъците:

- ***Национална стратегия по околна среда за периода 2005-2014г.;***
- ***Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013г.;***

- Програма за прилагане на Директива94/62/ЕС за опаковките и отпадъците от опаковки;
- Програма за прилагане на Директива1999/31/ЕС за депониране на отпадъци;
- Програма за прилагане на Директива 2000/53/ЕС за излезли от употреба моторни превозни средства;
- Национален план за управление на утайки от ПСОВ;
- Национален план за управление на болнични отпадъци.

2.2.4. Сектор „Качество на водите”

- Закон за водите (обн.ДВ, бр. 67 / 27.07.1999г., в сила от 28.01.2000г., посл.изм. ДВ, бр.80/14.10.2011г.).Закона за водите определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти. Целта на ЗВ е осигуряване на единно и балансирано управление на водите в интерес на обществото, защита на здравето на населението и устойчивото развитие на страната.
- Наредба №1/10.10.2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (ДВ, бр. 87/30.10.2007г., изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2010г.);
- Наредба №2 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (ДВ, бр. 27/11.03.2008г.);
- Наредба № 2/08.06.2011г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване (обн. ДВ., бр. 47/21.06.2011г.);
- Наредба №3/16.10.2000г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно – битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн.ДВ, бр. 88/27.10.2000г.);
- Наредба №4 за изискванията към качеството на води, предназначение за обитаване от риби и черупкови организми (ДВ бр. 88/2000г.);
- Наредба №5/30.05.2008г. за управление качеството на водите за къпане (обн. ДВ.бр. 53/10.06.2008г.);
- Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр.97/2000г.);
- Наредба №7 за условията и реда за заустване на отпадъчни води в канализационните системи на населените места (ДВ, бр. 98/2000г.);
- Наредба № 8 за качеството на крайбрежните морски води (ДВ, бр. 10 /2001г.);
- Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (обн. ДВ., бр. 30/2001г., изм. и доп. ДВ., бр.87/30.10.2007г.);

- Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 339/14.12.2004г., обн., ДВ., бр.112/23.12.2004г.).

Завършено е транспонирането на следните директиви в националното законодателство във водния сектор: Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите, Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане; Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека; Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно - битово водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС; Директива 78/659/ЕЕС относно качеството на водите, предназначени за обитаване от риби и Директива 79/923/ЕЕС относно изискванията към качеството на водите, обитавани от черупкови организми; Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС; Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници; Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества и др.

Национални програми и стратегии във водния сектор:

- ***Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България до 2015г.;***
- ***Стратегия по околна среда за целите на ISPA (актуализирана през 2003г.);***
- ***Национална програма за приоритетно изграждане на ГПСОВ за населени места над 10000 екв.жители (1999г.);***
- ***Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС (DSIP) за пречистване на отпадъчните води от населените места (2003г.);***
- ***Програма за прилагане на Директива 76/464/ЕС (DSIP) и дъщерните директиви за замърсяването на водната среда, причинено от определени опасни вещества (2003г.);***
- ***Национална програма за необходимите мерки в условията на тенденция към засушаване (2001г.);***
- ***Национален план за изграждане и укрепване на административния капацитет за прилагане на европейското законодателство (2002г.);***
- ***Национална програма за изграждане и реконструкция на канализационните системи на населените места.***

2.2.5. Сектор „Защита на природата”

Националното законодателство покрива опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти, като фокуса е поставен основно върху опазването, отколкото върху устойчивото използване. Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани в ЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано в следните закони:

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

- Закон за биологичното разнообразие (ДВ, бр. 77/ 09.08.2002г., посл. изм. ДВ, бр.89/12.11.2010г.);
- Закон за защитените територии (ДВ, бр. 133/ 11.11.1998г., посл.изм. ДВ, бр.19/08.03.2011г.);
- Закон за лечебните растения (ДВ, бр. 29/ 07.04.2000г., посл.изм. ДВ, бр.65/11.08.2006г.);
- Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ, бр. 78/2000г., посл.изм. и доп.ДВ.бр.77/4.10.2011г.);
- Закон за рибарството и аквакултурите (ДВ, бр. 41/2001г. , посл. изм. и доп. ДВ. бр.19/08.03.2011г.) и подзаконовите нормативни актове към тях:
- Наредба за условията и реда за разработване и утвърждаване на планове за управление на защитени зони (ДВ, бр. 7/27.01.2009г.);
- Наредба №4/2003г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни животински и растителни видове в природата;
- Наредба №6 за минималните изисквания и условия за отглеждане на животни в зоологически градини (ДВ бр.105/2003г.);

Дейностите в областта на биоразнообразието се базират на 4 Директиви и няколко Регламента. В областта на биоразнообразието няма съгласувани никакви преходни периоди.

Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна; Директива 79/409 за съхранението на дивите птици; Директива 83/129 за вноса в Държавите членки на кожи от тюлени и продукти произведени от тях; Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини; Регламент ЕС/338/97 за търговията с видове от дивата флора и фауна; Регламент на комисията № 1808/2001г.за определяне на подробни условия за прилагане на Регламент на Съвета (ЕО) № 338/97 за защита на видовете от дивата фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях; Регламент ЕЕС/3254/91 за използването на капани за задържане; Регламент 348/81/ЕЕС за общите правила за внос на китове или продукти от тях.

Специално място при определяне на правната рамка на опазването на биоразнообразието заемат международните актове. България е страна-участник в почти всички глобални или общоевропейски екологични конвенции.

- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана 1991г., в сила за Р България от 01.05. 1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995г.;
- Конвенция за биологичното разнообразие ратифицирана на 29.02.1996г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999г.
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбивы птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992г.;

- Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990г., в сила за Р България от 16.04.1991г., обн. ДВ, бр. 6/1992г.;
- Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976г.;
- Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999г.; Споразумението за опазване на мигриращите водолюбиви птици от Африка и Евразия, ратифицирано със закон - ДВ, бр. 87/1999г., обн. в ДВ, бр. 16/2000г., в сила от 01.02.2000г.
- Споразумение за опазване на прилепите в Европа, ратифицирано със закон - ДВ, бр. 69/1999г., обн. в ДВ, бр. 16/2000г., в сила от 9.12.1999г.

Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие се третира в общи и секторни **национални програми и стратегии**, както следва:

- **Национален план за развитие 2007-2013г.(секторна програма “Околна среда”);**
- **Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие (НСОБР);**
- **Национален план за опазване на биологичното разнообразие (НПОБР).**
- **Национален план за приоритетни действия по опазване на най-значимите влажни зони в България;**
- **Национална стратегия за околна среда 2005 - 2014г.;**
- **Стратегия за опазване и възстановяване на заливните островни гори върху българските дунавски острови (2001г.);**
- **Национална стратегия за екотуризъм. Разработена и приета през 2003г.**
- **Национална горска политика и Стратегия "Устойчиво развитие на горския сектор в България 2003-2013г.";**
- **Национален план за развитие на земеделието и селските райони (2007-2013г.).**

2.2.6. Сектор „Индустриално замърсяване и управление на риска”

Транспонирането на изискванията се осигурява от следните нормативни актове:

- Закон за опазване на околната среда (ДВ,бр.91/2002г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.42/03.06.2011г.);
- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ДВ,бр.43/ 29.04.2008г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.98/14.12.2010г.);
- Наредба за условията и реда за звършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ,бр.25/18.03.2003г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.3/11.01.2011г.);
- Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпил от минали действия ли бездействия при приватизация (ДВ,бр.66/30.07.2004г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.65/10.08.2007г.);

- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (ДВ, бр.80/09.10.2009г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.97/08.12.2009г.);
- Наредба № 3/2003г. за националната схема за екомаркировка (обн. ДВ, бр.49/2003г.);
- Наредба №2/29.10.2008г. за схема на общността за управление по околна среда и одитиране;

Страната успешно приключи изпълнението на поетите ангажименти в процеса на транспониране на Европейското законодателство по химикалите и предотвратяването на големи промишлени аварии, в хармонизирано национално законодателство за управление на химичните вещества и препарати, и предотвратяване на големи промишлени аварии.

Директива 96/61/ЕС относно интегрирано предотвратяване и контрол на замърсяването; Регулация 1980/2000/ЕС относно схемата на ЕС за присъждане на еко-етикет; Регулация 761/2001 за екоуправление и одит; Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали.

2.2.7. Сектор „Химикали”

Обществените отношения в страната, свързани с контрола и управлението на химичните вещества и препарати, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, са регулирани в редица нормативни актове с различен ранг - закони, наредби, правилници и др.

- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти (обн., ДВ, бр. 10/ 04.02.2000г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.34/25.04.2006г.). Той урежда условията и реда за пускането на пазара, търговията, вноса, износа и употребата на химични вещества и препарати, държавния контрол върху тях, както и правата и задълженията на физическите и юридическите лица, осъществяващи горепосочените дейности, с цел защита на здравето и живота на хората и опазване на околната среда и в съответствие с изискванията на европейското законодателство. ЗЗВВХВПП създава правно основание за приемане на следните подзаконовни нормативни актове по прилагането му:
 - Наредба за реда и начина на класифициране, опаковане и етикетирание на химични вещества и препарати (Приета с ПМС № 316 /2002г., обн., ДВ, бр. 5/2003г., в сила от 1.01.2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.57/2005г.);
 - Наредба за реда и начина за нотифициране на нови химични вещества, приета с ПМС № 327/2004г., обн., ДВ, бр. 110/ 2004г., в сила от 1.01.2005г.);
 - Наредба за предотвратяване на голем аварии с опасни вещества и за ограничаване на последствията от тях (приета с ПМС99/03.05.2006г. обн. ДВ,бр.39/12.05.2006г.);
 - Наредба за принципите, инспекцията и удостоверяването на добрата лабораторна практика (ДВ,бр.74/24.08.2004г.);

- Наредба за реда и начина за оценка на риска за човека и околната среда от нотифицирани химични вещества (приета с ПМС № 324/2004г., обн., ДВ, бр. 110 /2004г., в сила от 1.01.2005г.);
- Наредба за опасните химични вещества и препарати подлежащи на забрана или ограничения при търговия и употреба (приета с ПМС № 130/2002г., обн. ДВ, бр. 69/2002г., в сила от 1.01.2003г., изм. и доп.);
- Наредба за реда и начина на внос и износ на опасни химични вещества и препарати на територията на Република България (Приета с ПМС № 161/2004г., обн., ДВ, бр. 63/2004г., в сила от 1.01.2005г.);
- Наредба № 5/2003г. за предотвратяване и намаляване на замърсяването на околната среда с азбест (обн., ДВ,бр.39/2003г.);

Приетият през 2000г. ЗЗВВХВПП постави началото на транспониране на законодателството на ЕС в сектор “Химикали”. Транспонирани са следните директиви и регламенти: Директива 67/548/ЕЕС относно сближаването на законите и регулациите и административните разпоредби, свързани с класифицирането, опаковането и етикетирването на опасни химични вещества; Директива 92/32/ЕЕС относно сближаването на законите и регулациите и административните разпоредби, свързани с класифицирането, опаковането и етикетирването на опасни химични вещества; Директива 1999/45/ЕС относно класифицирането, опаковането и етикетирването на опасни химични препарати; Директива 91/155/ЕЕС относно информационните листове за безопасност; Директива 93/67/ЕЕС относно принципите за оценка на риска за хората околната среда от вещества, нотифицирани в съответствие с Директива 67/548/ЕЕС; Директива 76/769/ЕЕС за привеждане в съответствие на законите, наредбите и правителствените постановления на страните-членки, свързани с ограничения при търговията и използването на определени опасни вещества и препарати; Регламент (ЕС) 304/2003 на Европейския Парламент и на Съвета относно вноса и износа на опасни химикали; Директива 88/320/ЕЕС за инспекция и верификация на Добрата Лабораторна Практика (GLP) и др.

Р.България е ратифицирала със закон Конвенцията за трансграничните въздействия на промишлените аварии (в сила от 12.05.1995г.), Конвенцията относно процедурата за предварително обосновано съгласие при международна търговия с определени опасни химични вещества и пестициди (в сила от 14.02.2004г.) и Стокхолмската конвенция за устойчивите органични замърсители и е активен участник в срещите на страните по Конвенциите и работата на работните групи.

2.2.8. Сектор „Генетично модифицирани организми”

Нормативна база:

- Закон за генетично модифицирани организми (обн. ДВ бр.27/29.03.2005г., посл.изм. ДВ, бр.25/30.03.2010г.);
- Правилник за разпространението на генетически изменени висши растения чрез рекомбинантна ДНК технология (обн. ДВ, бр. 70/1996г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.47/09.06.2000г.).

Транспонирани директиви: Директива 90/219/ЕЕС относно ограниченото използване на генетично модифицирани микроорганизми (ГММ); Директива 2001/18/ЕЕС, отменяща Директива 90/220/ЕЕС относно съзнателното освобождаване на генетично модифицирани организми (ГМО) в околната среда.

2.2.9. Сектор „Шум”

Контролът и управлението на шума, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, се регулират частично в редица, недостатъчно обвързани помежду си нормативни актове с различен ранг - от закон до ведомствени наредби и нормативи.

- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 / 13.09.2005г., в сила от 01.01.2006г., посл.изм. ДВ, бр.98/14.12.2010г.);
- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004г., посл. изм. ДВ. бр.37/08.06.2007г.);
- Наредба за изискванията за етикетиране на битови уреди по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха (обн.ДВ, бр. 65/2006г., посл. им. ДВ. бр.93/24.11.2009г.);
- Наредба № 16/1999г. за авиационния шум и за газовите емисии на авиационните двигатели (издадена от министъра на транспорта, обн., ДВ, бр. 8/ 1999г., в сила от 1.03.1999г., изм. и доп.).

Транспонирани директиви на ЕС в сектор „Шум”

Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите; Директива 86/594/ЕЕС относно шума от домакински уреди; Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда и др.

2.2.10. Сектор „Ядрена безопасност и защита от радиация”

С приемането на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ДВ, бр.63/28.06.2002г., посл. изм. ДВ, бр.26/29.03.2011г.) се въвежда Член 33 и Член 37 от Договора Евратом и се позволява въвеждане в българското законодателство на достиженията на правото на ЕС в областта на ядрената безопасност и радиационна защита.

Приети и влезли в сила са следните подзаконови актове:

- Наредба № 10/2002г. на министъра на здравеопазването за максимално-допустимото радиоактивно замърсяване при внос на селскостопанска продукция след аварията в Чернобилската АЕЦ;
- Наредба № 11/2002г. на Министъра на здравеопазването за определяне на изискванията към границите на радиоактивно замърсяване на храните при радиационна авария;

- Наредба за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС №187/2004г.;
- Наредба за основните норми на радиационна защита, приета с ПМС № 190/2004г. (обн.ДВ.,бр.73/20.08.2004г.);
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС 200/2004г. (обн.ДВ,бр.74/24.08.2004г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.46/12.06.2007г.);

Национални програмни документи, които включват мерки в областта на ядрената безопасност и радиационната защита са **Националната стратегия за развитие на енергетиката и енергийната ефективност (приета от НС) и Националната стратегия за безопасно управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивни отпадъци (приета от МС). Министерски съвет е одобрил Национален аварийен план**, в който са включени всички мерки, свързани с радиационната защита при бедствия и аварии.

3. Междусекторни инструменти за осъществяване на политиките в областта на околната среда.

3.1. Превантивни инструменти

3.1.1. ОВОС за инвестиционни намерения

Процедурата по ОВОС в България е въведена през 1991г. със Закона за опазване на околната среда. Регламентираната процедура е съобразена с Директива на ЕС (85/337/ЕЕС) и въвежда превантивната дейност като основен принцип на управление на околната среда.

Пълно транспониране на изискванията на Директива 85/337/ЕЕС, изменена и допълнена с Директива 97/11/ЕС, е постигнато с новия ЗООС, и с Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии, приета през 2003г. (обн. ДВ. бр.25/18.03.2003г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.3/11.01.2011г.) Приложение № 1 на ЗООС съдържа списък на инвестиционните предложения, които са предмет на задължителна ОВОС, а Приложение № 2 - инвестиционни предложения, за които се извършва преценяване на необходимостта от ОВОС. Позициите в приложенията са съобразени с Анекс I и II на Директивата, както и с практиката при прилагане на ОВОС до момента.

Общините/районите/кметствата са пряко ангажирани в процеса на ОВОС чрез подпомагане на провеждането на консултации със засегнатото население и общественост и създаване на организация за провеждане на общественото обсъждане на доклада за ОВОС.

Оценката на въздействие върху околната среда се извършва в най-ранния етап на инвестиционния процес. Предвид някои допълнителни етапи в процедурата се издават два вида решения - решение за преценяване на необходимостта от ОВОС и решение по ОВОС.

През последните години ОВОС се утвърди като важен инструмент за идентифициране на неприемливите и неблагоприятните въздействия върху

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

околната среда и мерките за тяхното предотвратяване или смекчаване. Тези цели се постигат чрез прилагането на систематичен анализ на предложената дейност по отношение на последствията върху съществуващата околна среда, като чрез промени в проекта могат да бъдат предвидени и отстранени неблагоприятните екологични въздействия.

3.1.2. Екологична оценка (ЕО) на планове и програми

Изискванията на Директива 2001/42/ЕС са транспонирани в ЗООС. Предвидено е преценяване на необходимостта от изготвяне на ЕО на планове и програми, провеждане на консултации с компетентните органи по околна среда и засегнатата общественост, регламентирана е процедура при предположения за трансгранично въздействие, мерки за наблюдение и контрол при прилагането на плана или програмата. Тази директива се базира на принципа на предотвратяване на вредните въздействия.

Изяснено е за кои планове и програми следва да се извършва ЕО в България, а именно в следните области: селско стопанство, горско стопанство, рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, далекосъобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване, когато тези планове и програми очертават рамката за бъдещото развитие на инвестиционни предложения, включени в Приложения № 1 и 2 на ЗООС.

Пълното транспониране на Директива 2001/42/ЕС в българското законодателство е осигурено с Наредбата за условията, реда и методите за извършване на ЕО на планове и програми (в сила от 1 юли 2004г.).

ОВОС и ЕО са инструменти за превантивен контрол, подпомагащи вземането на крайно решение за одобряване или отхвърляне съответно на инвестиционни предложения, планове и програми. Разликите между ОВОС и ЕО са свързани основно с вида на предмета на оценката, което е предпоставка за различния в подхода, методологията и процедурата.

3.1.3. Комплексните разрешителни (КР)

Комплексните разрешителни ефективно се прилагат от началото на м. април 2003г., като основен инструмент за предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда, предизвикано от работата на определени промишлени инсталации.

С приемането на ЗООС и Наредбата за условията и реда за издаване на КР за изграждането и експлоатацията на нови и експлоатация на действащи промишлени инсталации и съоръжения е постигнато пълно транспониране на изискванията на Директива 96/61/ЕС в българското законодателство.

Министърът на околната среда и водите или упълномощено от него лице е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения в обхвата на Приложение 4 на ЗООС, поддръжка на информация за най-добри налични техники (НДНТ); поддръжка на информация за Методики за прилагане на НДНТ; методическо

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

подпомагане на ИАОС и РИОСВ; поддържане на регистър с данните от издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР; създаване и поддържане база данни за емисионните норми за различните промишлени дейности, за които се издават КР. ИАОС отговаря за: изготвяне проектите за КР; поддържане публична информация за резултатите от изисквания с КР, мониторинг; изпращане на информация в Европейския регистър на емисиите на вредни вещества. Директорът на съответната РИОСВ е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения извън обхвата на Приложение 4 на ЗООС, при подаване на заявление по инициатива от съответния оператор.

3.1.4. Екологични одити на действащи предприятия

През 1996г. МОСВ разработва национална програма за екологични одити на действащи предприятия. Въвежда се изискване одитът да се провежда от независими експерти. В резултата на одита компетентния орган чрез решение определя временни норми, които се прилагат от предприятията докато не бъдат достигнати нормите за допустими емисии на вредни вещества в околната среда. С това решение се одобрява и програма за привеждане на дейността на предприятието в съответствие с изискванията на законодателството по околната среда. Екологични одити на действащи предприятия се извършват и във връзка с отстраняването на щетите върху околната среда в резултат от минали действия или бездействия, при приватизация.

През 2004г. МС прие Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата за нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация.

3.1.5. Пазарно - ориентирани инструменти

ЗООС определя рамката на политиката по опазване на околната среда, в т.ч. прилагането на икономически инструменти и финансови механизми за управление на околната среда, които намират конкретно изражение в специалните екологични закони:

- Екологични продуктови такси

В ЗУО са въведени такси за пневматични гуми, за батерии и акумулатори, и за автомобили. Таксите се заплащат от производителите и вносителите на такива продукти. От 2004г. е въведена такса върху опаковки, като инструмент за прилагане на Директивата за опаковки и отпадъци от опаковки.

- Потребителски такси

Домакинствата и фирмите заплащат такси за твърди битови отпадъци, водоснабдяване, канализация и пречистване на водите. Таксите за битови отпадъци постъпват в общинските бюджети, а таксите за водоснабдяване, канализация и пречистване на водите се заплащат на В и К дружествата.

- Такси за използване на природни ресурси

Таксите за правото на водоползване и/или разрешено ползване на воден обект са дефинирани в ЗВ. За разрешителните които се издават от кмета на общината, таксите постъпват в общинския бюджет.

Със Закона за лечебните растения се регламентира заплащането на такси за ползване за събиране на билки и генетичен материал от диворастящи и за култивирани лечебни растения. Таксите постъпват в съответния общински бюджет или Държавно лесничейство в зависимост от терена от който са събрани лечебните растения.

Със Закона за концесиите и специалните закони, се регламентира предоставянето на концесия на редица природни ресурси: гори, минерални води, подземни природни богатства и др. изключително държавна собственост. Концесионерите заплащат на държавата концесионни такси.

- “Зелени” субсидии

Основна форма е финансиране на общински публични екологични проекти - основно в областта на водоснабдяване, канализация и пречистване на водите и управление на отпадъците. Източници на финансирането са държавния бюджет(ДБ), Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и в известна степен - общинските бюджети. Финансират се от ПУДООС и екологични проекти на фирми под формата на кредити при облекчени условия.

3.1.6 Доброволни ангажименти на предприятията

Това са най-новите инструменти за управление на околната среда в България. От една страна, те не са задължителни за прилагане от съответните организации, а от друга, са в състояние съществено да подпомогнат предприятията при въвеждането и спазването на „задължителни” изисквания.

В България след приемането на стандарта ISO 14001 (1998г.) постепенно започна процес на въвеждане на системи за управление по околната среда и тяхното сертифициране.

III. ПРИНЦИПИ И МЕТОДОЛОГИЯ НА РАЗРАБОТВАНЕ НА ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СЛЕДА

1. Принципи и методология на разработване на ОПООС

С разработването на Общинска програма за опазване на околната среда се цели да се изучи действителното състояние на околната среда в дадената община, да се изведат екологичните проблеми и степенуват по приоритетност, което ще послужи като основа за целенасочено планиране на дейностите в областта на околната среда за определен период от време. Съвременните модели на разработване на програми следват стъпките на стратегическото планиране. Най-общо казано, този подход дава отговор на три главни въпроса:

- Къде сме?(анализ на средата);
- Какво искаме да постигнем? (определяне на цели и приоритети);

- Как да го направим? (алтернативи, план за действие, отчетност, контрол).

1.1. Принципи

Общинските програми за опазване на околната среда (ОПООС) се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда:

- ❖ Устойчиво развитие.
- ❖ Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве.
- ❖ Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него.
- ❖ Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда.
- ❖ Информираност на гражданите за състоянието на околната среда.
- ❖ Замърсителят плаща за причинените вреди.
- ❖ Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие.
- ❖ Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсени и увредени райони.
- ❖ Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях.
- ❖ Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионални политики за развитие на икономиката и обществените отношения.
- ❖ Достъп до правосъдието по въпроси, отнасящи се до околната среда.

Основното предназначение на всяка общинска програма за опазване на околната среда е да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми в общината или да се запази доброто състояние на околната среда. Като подцели могат да бъдат посочени:

- идентифициране на приоритетните екологични цели и обединяване на усилията на различните заинтересовани страни за тяхното постигане;
- формулиране на основните принципи на управление на околната среда на местно ниво;
- определяне на ролите и отговорностите на всички страни, заинтересовани от решаването на екологичните проблеми;
- формиране на адекватна екологична политика на общината;
- най-ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси;
- ангажиране на местната общественост при вземане на решения за околната среда и в следствие при изпълнението им.

Целите и подцелите на общинските екологични програми се формулират в зависимост от спецификата на дадената община. Основното е да се промени начинът на мислене и отношението на хората към околната среда. При вземането на решения да се търси партньорство и консенсус, да се обединяват усилията за опазване на околната среда и да се съзнава отговорността пред бъдещите поколения.

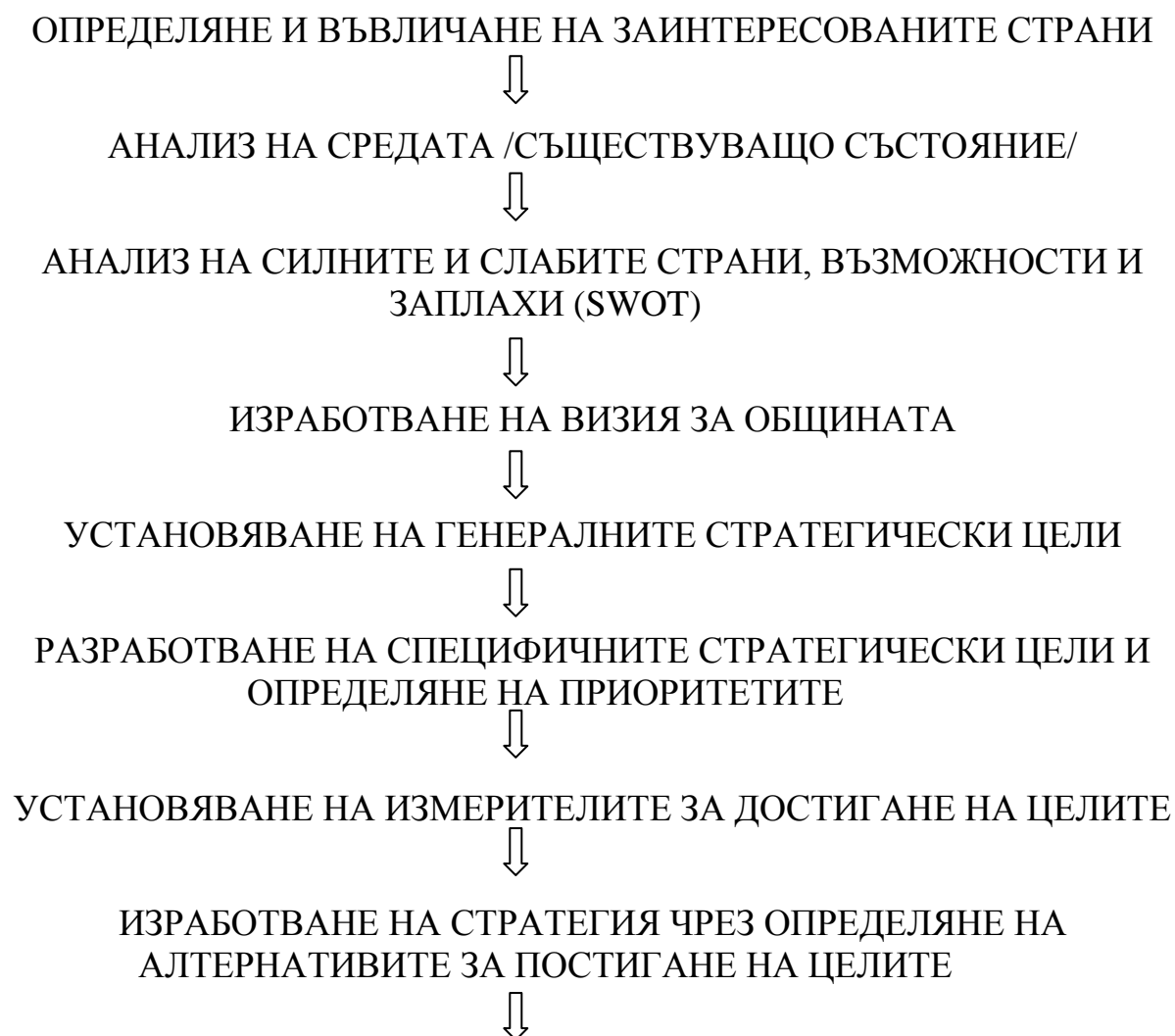
1.2. Стратегическо планиране като подход

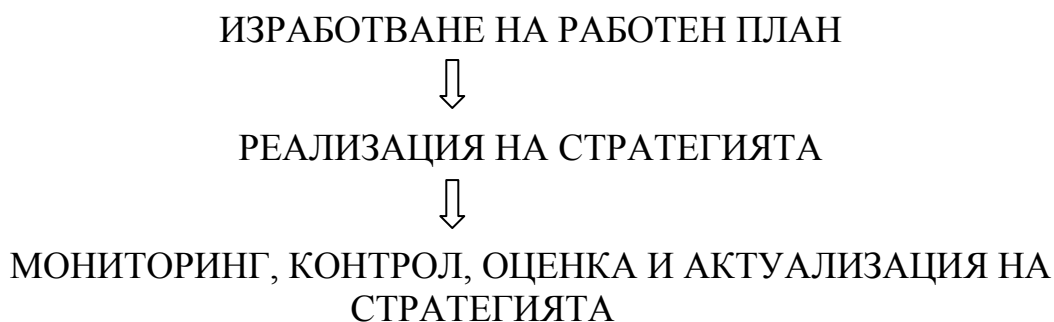
Стратегическото планиране се фокусира върху въпросите, възможностите и проблемите, които са от критично значение за една община. То дава възможност да се разграничат наистина важните решения от тези с временно въздействие. Стратегическото планиране се фокусира върху процеса на оценка на средата, анализ на силните и слабите страни на организациите и им позволява да се възползват от външни предизвикателства и възможности.

Стратегическото планиране се занимава основно с взаимодействието на дадена организация с нейната среда и създаването и поддържането на динамичен баланс между двете, така че да се използват в максимална степен наличните и потенциалните ресурси, максимално да се оползотворят благоприятните възможности и да се неутрализират заплахите, които средата поставя. Да се планира, означава да се проектира едно желано бъдеще и да се идентифицират начините, по които да го превърнем в реалност.

1.3. Етапи в процеса на разработване и изпълнение на общинската програма за опазване на околна среда.

Етапите през които преминава процеса на разработване и изпълнение на ОПООС са посочени на фигура 2:

Фиг.2

1.3.1. Определяне и въвличане на заинтересованите страни

Целта на този етап е да се определят институциите, организациите и неформалните сдружения и да се привлекат конкретни техни представители, които могат да подпомогнат под една или друга форма, в една или друга степен процеса на разработването и в следствие на изпълнението на общинските програми за опазване на околната среда. До голяма степен успешното разработване и изпълнение на ОПООС се предопределя от избора, осъществен на този етап.

Въз основа на ЗООС и Закона за местното самоуправление основната отговорност при разработването на ОПООС се поема от органите на местното самоуправление. Ангажирането на местната администрация се счита за важна предпоставка за правилното разработване на програмата и нейното изпълнение. Екологът на общината е главното отговорно лице в разработването, а след това и в изпълнението на общинската програма за опазване на околната среда.

Държавните институции са основните източници на информация. Те притежават база данни за компонентите на околната среда, а една общинска програма за опазване на околната среда се основава преди всичко на анализа на сегашното състояние на средата. Възможни партъори и източници на информация са: представители на РИОСВ, представители на РЗИ, представители на НСИ и други институции.

Общинската програма за опазване на околната среда трябва да е в съгласие с националната политика, за да може да получи подкрепа, от съответните институции включително и финансова.

Държавни или частни предприятия на територията на една община са основните структури, върху които ще окаже влияние програмата за опазване на околната среда. Изграждането на партъорство с тях е от първостепенно значение за успеха на една програма, тъй като те са основните източници на доходи от населението, а същевременно много от тях се явяват основните замърсители на околната среда в дадена община. Често стриктните изисквания за опазване на околната среда влизат в конфликт със стремежа за по-добри доходи и в този случай общината трябва да използва гъвкави механизми и компромиси за решаване на проблема. От една страна общинската администрация е отговорна за целия комплекс от условия, които определят

благосъстоянието на нейното население, а от друга страна благосъстоянието на всяко предприятие зависи от наличието на природни ресурси. Някои бизнеси се развиват благодарение на наличието на чиста околна среда.

Неправителствените организации са изразители на обществените интереси и въвличането им в процеса на разработване на ОПООС е гарант, че дейностите, които ще залегнат в нея, ще отразяват приоритетите на общността.

1.3.2. Изследване и анализ на средата

Целта на този етап е да се определи съществуващото състояние на поредица фактори, които имат значение за разработването на програмата, да се анализират тенденциите на развитие за всеки от тях и да се идентифицират причините. Етапа започва със събиране на данни и информация за факторите, продължава с анализа на базата данни, с формулиране на тенденциите и проблемите и приключва с определяне на причините, които ги обуславят и поражат. Този етап ни дава реална представа „къде сме?“ и е важна предпоставка за определяне на силните и слабите страни на общината, на възможностите и заплахите пред нея и по-нататък - за реалистично определяне на целите на програмата.

Информацията за общината, която е необходима да бъде анализирана при изготвянето на общинската програма за опазване на околната среда е свързана с данните по определени фактори. Тези данни се събират и анализират. Когато липсват данни за даден фактор или са прекалено остарели, се преминава към следващия фактор. Липсата на информация в готов вид може да се компенсира чрез специално проучване, например: измервания за състоянието на въздуха, водите и т.н. В случаите когато информацията не може да се набави по никакъв начин, то набирането ѝ се записва като задача от програмата. При осигуряването ѝ в хода на актуализацията на програмата данните се използват за анализ на съответния фактор. Ако даден фактор няма приложение в дадена община, се преминава към следващия фактор.

Примерен списък на необходимите данни по фактори:

Природо-географски и териториално-административни

- Местонахождение, съседни общини
- Релеф
- Климат
- Населените места в общината
- Население - брой, концентрация

Технически

- Вода
- Въздух
- Отпадъци
- Почви и нарушени терени
- Защитени територии и биоразнообразие
- Зелени площи в населените места

- Шум

Икономически

• Развитие на отделните отрасли в общината (особено внимание се обръща на тези, чието развитие зависи от състоянието на околната среда и на тези, от чиято дейност зависи състоянието на околната среда) - обем на произведената продукция по отрасли, заето население по отрасли

- Състояние на инфраструктурата в общината

Финансови

- Бюджет на общината
- Приходоизточници в общинския бюджет в т.ч. и по отрасли
- Разходи свързани с опазване на околната среда в общината
- Ниво в общината на такси за услуги в областта на управление на отпадъците и водите, сравнение със средното за страната; доколко приходите от такси покриват разходите за дейността

Демографски

- Прираст на населението
- Раждаемост
- Смъртност
- Миграция
- Заболеваемост (ако има специални данни от епидемиологични изследвания за влиянието на замърсената околна среда върху човешкото здраве се посочват)

- Възрастова структура на населението

Социално – икономически

- Средно-годишен доход на човек от населението
- Относителен дял на разходите за заплащаните такси за услуги по третиране на отпадъците и ВиК от средногодишните доходи
- Подоходна диференциация
- Размер на средната работна заплата
- Заетост

Управленски

- Наличие на комисии/отдели/сектори/отделни специалисти в Общинския съвет/общинската администрация/ общинските фирми, в чиито отговорности влизат дейности по опазване на околната среда

- Квалификация на кадрите, заети в горепосочените дейности
- Общински наредби в разглежданата област
- Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда

- Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини

Услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда

- Третиране на отпадъците
- Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води
- Озеленяване и чистота в населените места
- Други

ОБХВАТ НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ ДАННИ ПО СЕКТОРИ:

Въздух:

- Състояние на качеството на въздуха (емисии) по видове замърсители - сравнение с пределно-допустимите норми. В случаите на констатирано наднормено замърсяване - честота; териториален обхват на замърсяването (на територията на цялата община, отделни населени места, котловини и т.н.);

- За замърсяващите вещества, за които данните показват превишение над ПДК се идентифицират източниците на емисии - на територията на общината и извън територията на общината, в т.ч. и трансгранично. Данни за честотата на замърсяване от източниците - епизодично, постоянно и т.н;

- Където е възможно посочват се данни за причините за замърсяването за съответните източници на замърсяване (липса или лошо техническо състояние на пречиствателните съоръжения, използване на горива с високо съдържание на вредни вещества, многобройни източници на замърсяване от битово отопление през зимния сезон; липса на обходни пътища за транзитните селища и др.);

- В случаите когато няма установено наднормено замърсяване на атмосферния въздух, това се отбелязва, но въпреки това се посочват източниците на емисии на територията на общината и евентуална заплаха от увеличаване на замърсяването в случай на разширяване на дадено предприятие, промяна на дейността му, увеличаване на трафика на автомобилния транспорт;

- В случаите, когато липсват данни за да се констатира дали има или няма наднормено замърсяване, това се отбелязва. В тези случаи, особено когато има съмнение за наднормено замърсяване по нататък в програмата се набелязват мерки за получаване на необходимите данни;

- Показател “неприятни миризми “ - източници, причини и засегнато население, влияние на розата на ветровете.

Води

- Реки и езера на територията на общината - проектна категория, замърсяване над ПДК по видове замърсяващи вещества и показатели;

- Минерални води - местонахождение, характеристики, дебит, използване;

- Питейни води - количествени и качествени показатели;

- Водоснабдяване на населените места;

- Влияние на изпускани отпадъчни води върху питейни водоизточници;

- Източници на замърсяване - на територията и извън територията на общината;

- Причини за замърсяването от източниците на територията на общината (липса или лошо техническо състояние на пречиствателните съоръжения, само механично стъпало за пречистване, неспазване на технологичния режим);

- Степен на изграденост и състояние на канализационната система в населените места;

- Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води - има ли изградени; ако да - степени на пречистване; необходимост от реконструкция, разширение; третиране на утайките от ПСОВ - как се извършва това; ако няма ПСОВ - попадат ли съответните населени места сред приоритетните за страната за изграждане на ПСОВ;

- Количествени и качествени показатели.

Отпадъци

Подробно данните, необходими за анализа на средата в този сектор са посочени в Указанията за съставяне на общински програми за управление на отпадъците. Основните данни са:

- Генерирани видове отпадъци по видове и източници - битови, опасни, строителни, производствени;

- Начини на третиране, съоръжения, местонахождение на последните, обхванато население от организирано сметоизвозване и т.н.;

- Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината извън площадките на предприятията, местонахождение, площ, вид отпадък, рискове за човешкото здраве и околната среда и т.н.;

- Предприятия за събиране на вторични суровини;

- Риск за замърсяване на: водоизточници за питейно водоснабдяване, за водопой на животни, на водни обекти, за замърсяване на чувствителни екосистеми, за замърсяване на почви;

- Чистота на територията на населените места и местата за отдих извън населените места - състояние, честота на почистването, на миенето на улиците, кошчета за отпадъци в населените места;

- В случаите, когато общината има приета програма за управление на отпадъците, то основните данни се вземат от нея и се актуализират при необходимост.

Почви и нарушени терени

- Замърсени почви с тежки, метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители - собственост на земите, използване на тези земи, източници на замърсяване - проблеми; замърсяване на произвежданата селскостопанска продукция или рискове от такова замърсяване

- Заблатени почви, причини;

- Ерозирани почви, причини;

- Вкислени и засолени почви, причини;

- Физически нарушени почви; нарушени терени от добивни дейности, от изкопни работи /водопроводи и др.

Защитени територии, гори и биоразнообразие

- Гори - състояние, видово разнообразие, собственост, използване за рекреационни цели, за дърводобив, за други цели и т.н.;
- Защитени територии - вид, собственост, защитената територия само в обхвата на разглежданата община ли е или и в съседни общини; посещаемост; изходни туристически пунктове; доколко има туристически потенциал; ако няма посещаемост - причини;
- Защитени видове растения и животни;
- Видове, обекти на ловен туризъм;
- Билки с търговско значение, находища, използване.

Шум

- Наднормено излъчване на шум в околната среда - рискови зони: жилищни, за отдих, учебни, болници, санаториуми и др.;
- Източници на шума;
- Население, подложено на въздействие;
- Предприети мерки.

Зелени площи

- Зелени площи в населените места - кв.м. на жител; видове растителност и състояние; поддържани или изоставени са; проблеми; за по-големите населени места - разпределение по квартали; налични площи, определени по устройствените планове за зелени площи;
- Наличие на паркове за отдих извън населените места, статут, състояние, инфраструктура, посещаемост, осигуреност с транспорт.

Когато за даден показател от списъка представен по-горе съществува “средно за страната” се прави сравнение.

Събраната информация се систематизира по подходящ начин, като така се създава необходимата база данни, която се допълва и актуализира периодично. Тази база данни ще бъде много важна за определянето на измерителите за достигане на целите, както и за тяхното наблюдение по време на изпълнение на програмата.

Възможни източници на информация:

- Национален статистически институт (териториални поделения);
- Министерство на околната среда и водите (Изпълнителна агенция по околна среда, Районна инспекция по околна среда и води);
- Министерство на финансите, териториални поделения на НАП;
- Министерство на земеделието и горите, респ. регионални поделения;
- Национален институт по хидрология и метеорология;
- Институти към БАН, в т.ч. Икономически, По гората, Водни проблеми и т.н.;
- Областна управа;
- Отделите на разглежданата община, както и на съседни общини при необходимост;

- Предприятия, извършващи услуги в областта на околната среда на територията на общината/съседни общини при необходимост;
- Други предприятия на територията на общината, респ. разглежданите предприятия в раздела “Икономическо състояние”;
- Териториална здравна инспекция;
- Териториални служби по заетостта;
- Университети;
- Нестопански организации, в т.ч. обединения на общините, неправителствени организации в областта на околната среда, икономиката, регионалното развитие и др.;
- Населението, чрез подадените жалби, сигнали, специални проучвания и др.

При анализа на средата освен тенденциите, изведени от данните по - горе цитираните фактори следва да се имат предвид:

- Национални програми и планове по компоненти на околната среда;
- Национални програми по различни отрасли;
- Национални програми за регионално развитие;
- Регионални програми за развитие, в чийто териториален обхват попада разглежданата община;
- Програми и стратегии за социално-икономическото развитие на разглежданата община;
- Национална инвестиционна програма;
- Законодателство в областта на околната среда - действащо и предстоящо за въвеждане, като се обръща особено внимание на правата и задълженията на местните власти.

1.3.3. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите /SWOT/

На този етап се определят вътрешните силни страни на общината, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности (перспективи) за общината, както и външните заплахы, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. В следствие на този етап се очертава типа стратегия, която е подходящо да реализира общината в бъдеще.

SWOT представлява акроним на вътрешните за организацията или бизнеса силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за организацията възможности (Opportunities) и заплахы (Threats). SWOT анализът за пръв път е разработен за целите на стратегическото планиране на бизнес организациите. След известно адаптиране, извършвано от различни изследователи този метод намира приложение в широк спектър от дейности.

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на *Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.*

стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни” и “слаби страни”. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ се диференцира на “възможности” и “заплахи” (Фигура 3).

Възможности - представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенции, от които тя се възползва или би могла да се възползва.

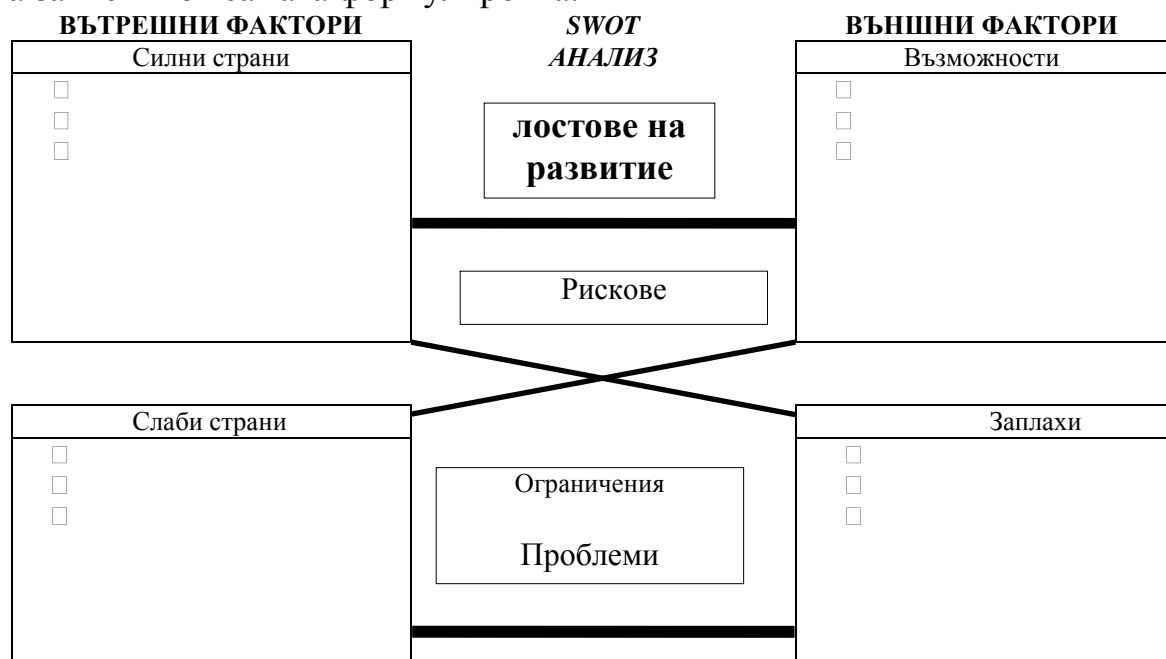
Заплахи - те са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината.

Силни страни - те са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината.

Слаби страни - представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовите на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на обекта (анализ на средата), се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблицата, представена на Фиг.3. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата среда се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка.

Фиг.3

1.3.4. Изработване на визия за околната среда на общината

«Визията е стратегическо очакване, желаното бъдещо състояние на организацията. Тя е един стремеж за по-дълъг период от време, около който се насочва фокусът и енергията на членовете на организацията».

Гери Джонсън

Визията за една община в областта на околната среда е реалната мечта на хората за състоянието на околната среда, определена въз основа на съществуващите условия и стремежа им за постигане на желанието чрез използване на наличните ресурси. Тя мотивира хората и ги подтиква да “вървят напред” за постигане на генералните стратегически цели. Тя осигурява плодотворно и иновационно мислене и подтиква към генерални промени. Тя вдъхновява хората за действие и контрол на постигнатото.

За да може успешно да бъде формулирана визията и тя да се прилага при следващите етапи от разработването на ОПООС е необходимо:

- Да се ангажира обществеността при определянето ѝ;
- Да бъде ясно и реално формулирана;
- Да бъде в съответствие с направения SWOT анализ;

Визията се определя след изработването на SWOT анализа. Чрез визията ОПООС се насочва към дългосрочно стратегическо планиране и определяне на генералните стратегически цели. Определянето на визията е основен компонент на стратегията за въвличане на обществеността.

1.3.5. Установяване на генерални стратегически цели

На основата на визията, формулирана в предходния етап и като се имат предвид и тенденциите, очертани при анализа на средата, се формулират генералните стратегически цели на програмата. Всяка от тях олицетворява крайното, желано състояние на околната среда, в което искаме да живеят жителите и посетителите на общината, състоянието, в което искаме да бъде природата около нас с нейното видово разнообразие.

Определение на генералните стратегически цели на общинска програма:

Това са най-широкообхватните намерения на местното самоуправление, които са относително неограничени във времето, обикновено не са определени количествено и се свързват с висшето равнище на планиране.

1.3.6. Разработване на специфични стратегически цели. Приоритизиране.

На този етап на основата на формулираните генерални стратегически цели се определят специфичните стратегически цели. Тяхното предназначение е да се определи «колко», «какво» и «до кога» трябва да се извърши, за да се достигне състоянието, определено на предходния етап.

На основата на анализа на средата, резултатите от анализа на силните и слабите страни, възможностите и пречките, на формулираните генерални стратегически цели се разработва следващото ниво от “дървото на целите” -

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

специфичните стратегически цели, които определят конкретните и специфични резултати/промени в общината. Специфичните стратегически цели определят какво и колко трябва да се постигне и в какъв срок.

Определянето на специфичните стратегически цели на програмата е може би най-важната част от процеса на планиране. Те се превръщат в основни блокове, залегнали в работата на съставителите на програмата.

Специфични стратегически цели следва да се формулират към всички генерални стратегически цели, дори и за тези от тях, които касаят области, отговарящи на общоприетите възгледи и представи за високо качество на околната среда и природата. Последното е необходимо с оглед недопускане влошаване качеството на средата в общини или части от тях, в които съществуващото качество е на необходимото ниво.

Сравнително по-трудно е да се определят специфичните стратегически цели за тези сектори, върху които общинските органи могат да влияят по-ограничено и зависят от редица други фактори. Типичен пример е секторът «атмосферен въздух». В случаите, в които на приватизирани предприятия-източници на замърсяване е направен екологичен одит в процеса на приватизация, то възможния срок за поставяне на специфичните стратегически цели може да произтече от графика, който в Решението на компетентния орган - МОСВ или РИОСВ е определен за постигане от предприятието на съответствие с нормативните изисквания. Тези съображения още веднъж подчертават важността на въвличането на заинтересованите страни в цялостния процес на разработване и изпълнение на ОПООС.

Другият важен момент от този етап е да се приоритизират целите, което ще даде отговор на въпроса: « С реализацията на кои от целите да започнем най-напред, къде да насочим усилията си в случай на ограничени ресурси и възможности за едновременно реализиране на всички избрани на по-следващия етап алтернативи за постигане на специфичните стратегически цели?».

ПРИОРИТИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ - значение и същност

В условията на ограничени ресурси и възможности е подчертано важно целите да се подредят по значимост. За целите на общинските програми за опазване на околната среда могат да се използват следните критерии:

1. Влияние върху човешкото здраве

Доколко достигането на дадена цел намалява или предотвратява риск за здравето на хората. Източници на информация за преценка по този критерий могат да бъдат епидемиологични проучвания, направени за района. Министерство на здравеопазването и РЗИ могат да бъдат източник на подобна информация.

2. Влияние върху растителния и животинския свят и техните местообитания

Доколко постигането на дадена цел предотвратява или намалява заплахата - непосредствена или косвена за растителния и животинския свят и техните местообитания.

3. Влияние върху качеството на живот на жителите и работещите в общината

Доколко постигането на дадена цел подобрява качеството на живот на хората в тяхното ежедневие. В случая под “качество на живот” се има предвид подобряване на рекреационните възможности и възможностите за отдых и отмора, естетическа наслада от подобрената околна среда, и др. подобни ефекти, влияещи върху емоционалните и естетически възприятия на хората.

4. Влияние върху развитието на икономиката на общината

Доколко постигането на дадена цел способства за развитието на стопанските отрасли на територията на общината, например туризъм, земеделие, рибовъдство, пчеларство, ловен туризъм, търговия с лечебни растения, дърводобив и др.

5. Обществено мнение

Доколко постигането на дадена цел съвпада с първостепенните желания на населението в общината. Източник на информация по този критерий могат да бъдат както специално направени социологически проучвания, така и натрупания опит от лицата, извършващи оценката в резултат на общуването.

6. Степен на влияние и контрол на местните власти

Доколко постигането на дадена цел е в обхвата на законовите компетенциите и организационните и финансови възможностите на общинските органи да повлияят за реализация на целта.

7. Изпълнение на законови разпоредби

Доколко постигането на дадената цел е в изпълнение на задължения, произтичащи от нормативни актове.

Когато се оценява дадена цел за някои от критериите могат да се отчитат три измерения за въздействие:

- ❖ **Мащаб** - Какъв е обхватът на въздействието?
- ❖ **Опасност** - Колко силно е влиянието?
- ❖ **Възобновимост** - Възможно ли е въздействието да бъде преустановено окончателно в резултат на постигането на дадената цел, която се оценява, или само временно?

1.3.7. Установяване на измерители (индикатори) за достигане на целите.

В тази фаза на стратегическото планиране, след като са формулирани специфичните стратегически цели, е необходимо да се изработят конкретните измерители, които да следят за изпълнението на тези цели. Измерителите са показателите, които указват пътя към подобряване или съхраняване състоянието на околната среда и посочват дали избраната посока на действие е вярна или не. При разработването на ОПООС те проследяват дадена информация и са необходим инструмент за оценяване на напредъка към определените цели.

Измерителите не са първични данни или статистика. Те служат като инструмент за показване на промените на показателите за състоянието на *Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.*

околната среда, показване на дейностите, които водят до отрицателно въздействие върху околната среда, подпомагане избора на алтернативите и стратегията, измерване и анализиране на постиженията и напредъка към достигането на целите.

В зависимост от поставените генерални и специфични цели в програмата се разработва набор от измерители за всяка специфична цел.

При разработване на ОПООС, избраните измерители могат да бъдат:

- Индикатори за натиск: емисиите във въздуха, водите, и почвата от различни източници на замърсяване (промишленост, автомобилен и воден транспорт, селско стопанство, домакинства и др.);
- Индикатори за състояние - параметри, отразяващи качеството на въздуха, водите, почвите в дадената община (от Анализ на средата);
- Индикатори за реакция - усилията от страна на тези които осъществяват програмата при източниците на замърсяване: брой одобрени доклади за оценка на въздействието върху околната среда, брой одити на действащи промишлени предприятия, количество рециклирани отпадъци и др.

Изборът на такъв тип индикатори дава възможност да се следят и оценяват постигнатите резултати при изпълнението на програмата комплексно, анализирайки състоянието на околната среда, замърсяването от определени източници и прилагане на мерки за постигане на целите на програмата.

1.3.8. Изработване на стратегия чрез определяне и оценка на алтернативите за постигане на целите.

Разработването на различни алтернативи е едно от основните предимства на стратегическото планиране като подход при създаването на общински програми за опазване на околната среда. Многовариантността на решенията предполага и многовариантност на възможните подходи. При определяне на различните алтернативи се предполага различно използване на наличните ресурси.

Целта е от определения набор от алтернативи за постигане на всяка от целите да подберем тази от тях или комбинацията на тези от тях, чрез които да достигнем целта.

1.3.9. Изработване на работен план за реализация на избраната стратегия.

На този етап избраната стратегия се детайлизира на „мини стратегии”, т.е. на задачи и дейности, необходими за цялостната реализация на избраната стратегия. За всяка задача се определя срок за изпълнението ѝ, както и отговорните лица и служби.

Приключването на задача, свързана с дадена дейност, трябва да доведе до приключването на дейността, а приключването на всички дейности трябва да доведе до изпълнението на стратегията.

1.3.10. Реализация на общинската програма: мониторинг, контрол, оценка и актуализация.

С предишния етап приключва разработването на общинската програма за опазване на околната среда, след което започва нейната реализация. За да се изпълнява тя успешно обаче, се изисква да се приложи система за мониторинг и контрол на изпълнението на програмата. Необходимо е да се извърши оценка и от крайния ефект на нейното изпълнение, както и периодичната ѝ актуализация в случаите на промяна в обстоятелствата или необходимост от корекция на целите.

Програмният мониторинг и контрол е тази част от програмата, която следи за правилното изпълнение на избраната стратегия по отделни действия, които обикновено са детайлно изброени в плана за действие. Системата на програмния мониторинг и контрол осигурява необходимите за ръководителя инструменти, които позволяват да се определи дали общината се приближава към планираните стратегически и управленски цели.

Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от плана достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени.

Много важен въпрос при разработването на системата за програмен мониторинг и контрол е този, свързан с периода, в който следва да се планират отделните действия. В практиката този период е периода от стартирането до времето, предвидено за актуализация на програмата. От тази гледна точка актуализацията се явява рамка за системата на мониторинг. От друга страна, при изграждането на системата за мониторинг и при планирането на различни коригиращи действия, следва да се предвиди и възможност при големи отклонения от първоначално очакваното да се извърши актуализация на програмата за опазване на околната среда, което да я направи адекватна с променените условия било те външни или вътрешни.

IV. РАЗРАБОТВАНЕ НА ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ 2012-2015г.

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) се разработва на основание чл. 79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се одобрява от Общинския съвет.

ОПООС е необходима за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми в общината с цел запазване на доброто състояние на околната среда. С помощта на тази програма ще се формира адекватна екологична политика на общината и постигане на най-ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси.

Основните задачи, които се поставят с програмата, са свързани с настоящите проблеми по опазване на средата, бъдещите мероприятия за намаляване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности.

Настоящата Програма се разработва и се базира на анализа и изводите в предходни разработки на общински екологични, стопански, финансови и други проучвания и документи за Община Велики Преслав.

Целите на програмата се свеждат до:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в съответствие на проблемите с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общината и мероприятия в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и оперативни програми, външни фондове и др.международни програми).

Разработката не фиксира строго параметри и мероприятия, а е Програма с отворен статут с периодично доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Велики Преслав, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на програмата съответства на одобрените от МОСВ методически указания. Основния използван апарат в разработката е стратегическото планиране, почиващо на SWOT анализ.

Общата дългосрочна генерална стратегическа цел е:

”Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство, чрез устойчиво управление на околната среда”.

1. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

1.1. Природо - географски и териториално - административни фактори

Община Велики Преслав е разположена в Североизточна България, на границата между Дунавска равнина и Стара планина в югозападната част на област Шумен. На запад и северозапад тя граничи с община Търговище, на изток и североизток с община Шумен, на юг и югозапад с община Смядово, на югозапад с община Върбица.

1.1.1. Топографска характеристика

Територията на община Велики Преслав се характеризира с изключително разнообразен релеф, който в северната и югозападната и част е хълмисто - ридов и нископланински, а в централната и част предимно равнинен, пресечена от долината на река Голяма Камчия и притока и река Врана.

На запад и югозапад се простират северните ридове на Преславска и Драгоевска планина. От запад и изток се простират ниските ридове: Широки рът (723м.), Тиклата (425м.), Авджибели (322м.). На югоизток от долината на р. Голяма Камчия се простира Драгоевската планина, като в границите на общината са ридовете: Мараленковото усое (549м.), Люрденски барун (503м.), Шишков път (488м.). На границата с община Върбица са ридовете Добрикова локва и Лалкова могила.

В северната част се издигат южните разклонения на Шуменското плато, чиито склонове с надморска височина от 300 до 400м. се спускат северно от землищата на селата Кочово, Осмар, Троица и Хан Крум. По-високи върхове са Топлата дупка (421м.) и Бобата (415м.).

1.1.2. Климат

В района на общината климатът е умерено - континентален и се характеризира със студена зима и топло лято с летни засушавания.

Континенталният характер е изразен особено по отношение на температурата. Известно влияние върху климата оказва Преславска и Драгоевска планина.

Най-студеният месец е януари (-1,1°C средна температура), а най-топлия юли (22°C средна температура) с амплитуда 23,1°C, типична за умерено континенталния климат.

Относителната влажност на въздуха се колебае от 64% през месец август до 84% през месец декември. Максималната и стойност е през зимните месеци, когато температурите на въздуха са минимални.

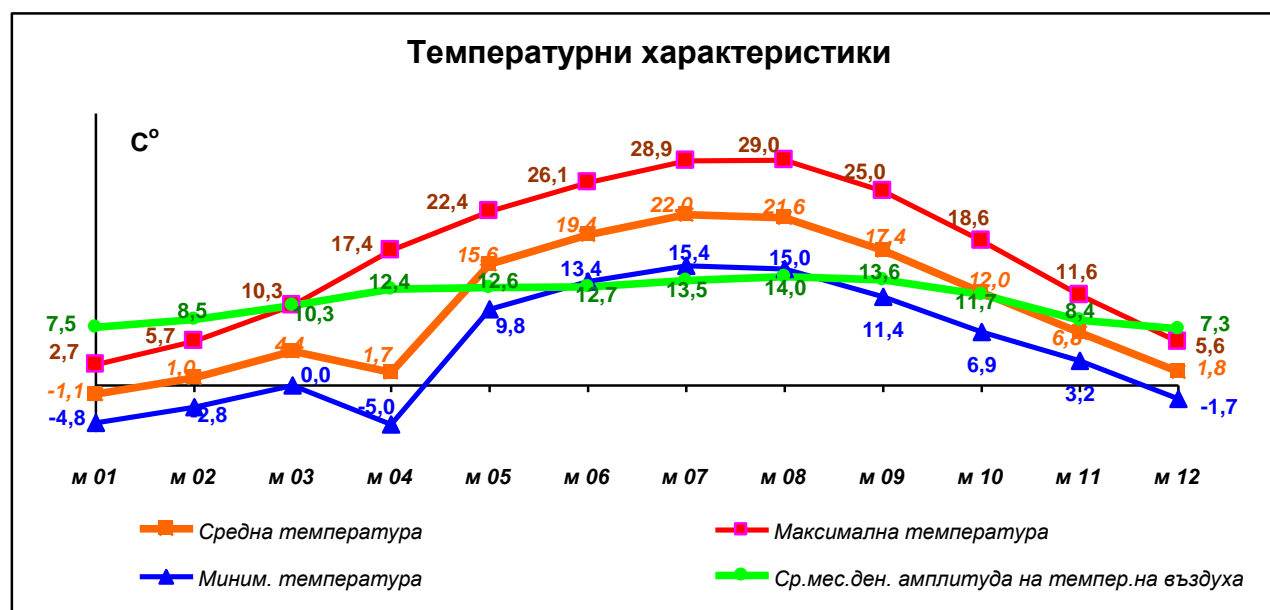
Средномесечните стойности на метеорологичните параметри за района на град Велики Преслав, съгласно Климатичен справочник на Република България - валежи от станция Велики Преслав, а температура, вятър, облачност, мъгла и снежна покривка от най-близката станция гр. Шумен са показани на Таблица 1:

Таблица 1

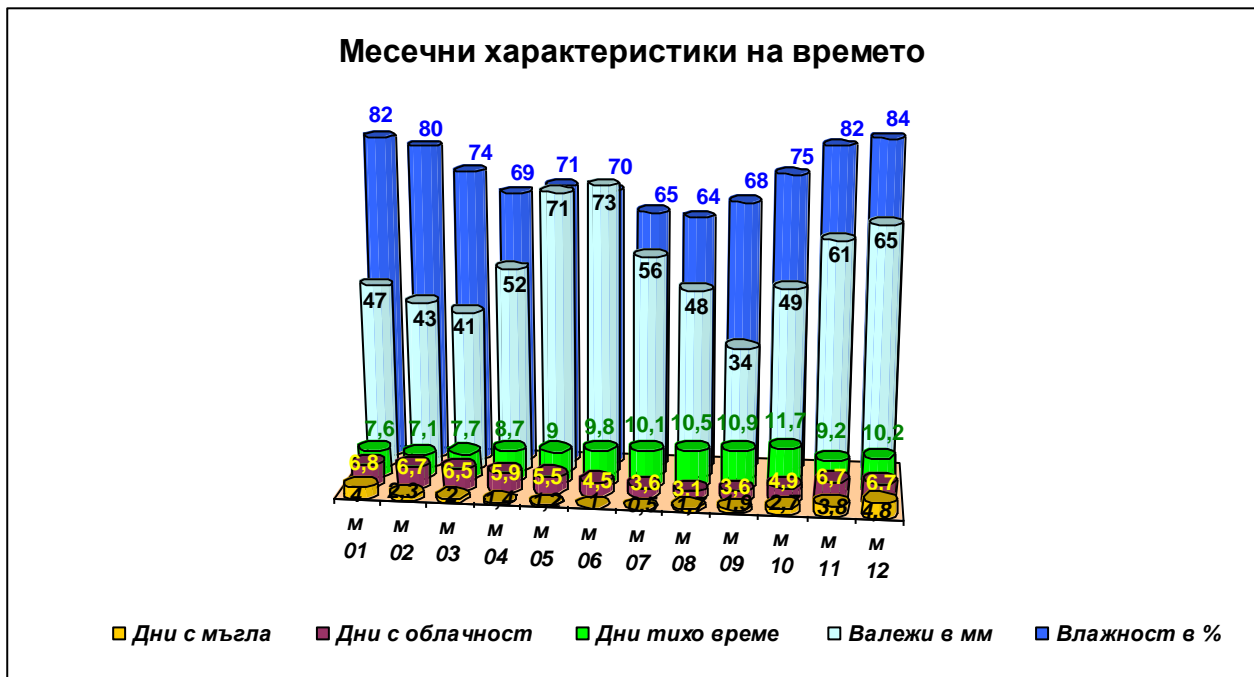
показатели	месеци											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Средна температура	-1,1	1,0	4,4	10,7	15,6	19,4	22,0	21,6	17,4	12,0	6,8	1,8
Максимална температура	2,7	5,7	10,3	17,4	22,4	26,1	28,9	29,0	25,0	18,6	11,6	5,6
Минимална температура	-4,8	-2,8	0,0	-5,0	9,8	13,4	15,4	15,0	11,4	6,9	3,2	-1,7
Ср.мес.ден. амплитуда на темп.на въздуха	7,5	8,5	10,3	12,4	12,6	12,7	13,5	14,0	13,6	11,7	8,4	7,3
Влажност в %	82	80	74	69	71	70	65	64	68	75	82	84
Обща облачност в дни	6,8	6,7	6,5	5,9	5,5	4,5	3,6	3,1	3,6	4,9	6,7	6,7
Брой дни с мъгла	4,0	2,3	2,0	1,4	1,2	1,0	0,5	1,7	1,9	2,7	3,8	4,8
Тихо време %	24,4	25,5	24,7	29,1	29,0	32,8	32,5	34,0	36,2	37,6	30,5	32,8
Валежи в мм.	47	43	41	52	71	73	56	48	34	49	61	65

Посочените в таблица 1 данни са представени графично в Диаграми 1 и 2:

Диаграма 1

Диаграма 2

В Таблица 2 е показана честотата на годишните ветрове за района по посока в %:

Таблица 2

посока	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
честота %	15.7	11.8	8.6	12.5	10.8	8.3	18.6	13.8

Средната годишна температура е от 9°C до 11,5°C. Климатичната характеристика се влияе от много фактори, като температурата на въздуха, относителната влажност, скорост и посока на ветровете, валежи, слънчева радиация и др. Средната месечна януарска температура е от -1,2°C до -2,0°C, а средната юлска температура между 20,5 и 21,5°C. В източната част зимата е по-мека и лятото е по-горещо в сравнение със западната част на общината.

Средногодишните валежи са 670мм. (за България 650мм.) с летен валежен максимум (199мм; месец май - 78мм.) и есенен валежен максимум (148мм.; месец септември - 31мм.). Валежите в южната и северната част са по-големи, отколкото в централната. Снежната покривка се задържа средно 50 дни за ниските части и 80 дни за високите части на общината. Сухото време достига до 25-30% от денонощията на месеца, докато средната честота на малкооблачното време е 30-35%.

Преобладаващи са западните и северните ветрове. Често явление е фьонът, който се проявява в южните райони на общината.

1.1.3.Поземлени и горски ресурси

Територията на общината обхваща площ от 278 хил.дка., което представлява 0,2% от територията на страната и 8,2% от територията на област Шумен.Важна предпоставка за развитието на селското и горското стопанство, селищната мрежа, туризма и рекреацията са поземлените ресурси.Според вида на териториите по предназначение територията на общината се разделя на:

- а) за нуждите на селското стопанство- 17 428ха.;
- б) за нуждите на горското стопанство- 8 416ха.;
- в) населени места - 1 208ха.;
- г) водни течения и водни площи - 456ха.;
- д) за нуждите на транспорта - 196ха.;
- г) за добив на полезни изкопаеми - 58ха.

В структурата на поземления фонд 64,5% се заемат от селскостопанския фонд, 31,5% от горскостопанския фонд и 4% от фонд „населени места”. Обработваемата земя е над 150х.дка. или 55,6% от общата площ, т.е малко по-малко от средната за областта величина (60,0%) и значително по-висока от средната за страната (41,8%). На човек от населението се падат по 8,4 дка. обработваема земя, т.е. повече от средното за страната (5,2 дка.). Най-голям дял от обработваемата земя заемат нивите (85,2%), следват ги трайните насаждения (14,3%) и ливадите (0,5%). На територията на общината има изградена напоителна система върху 31.2% от обработваемата земя, част от която към настоящия момент е в лошо състояние.

Необработваемата земя заема площ от 119х.дка. (44,4%) от територията на общината, повече от половината от която (63,8%) се заема от гори. Мерите и пасищата заемат площ от 17хил.дка. Заедно с обработваемата земя те формират т.нар. стопанисвана земя, представляваща 61,6% от територията на общината.

Относителният дял на обработваемата земя е 86% от земеделските територии. Високият относителен дял на обработваемата земя (над 80%) е характерен за всички землища, а най-висок над 90% е в землищата на селата Осмар и Мокреш. Най-големите по обща площ землища на град Велики Преслав и селата Драгоево и Златар са с най-значителен размер обработваеми земи. Включващи и нископланински части от територията, те са и с най-големите площи необработваема земя.

Горският фонд заема площ от 8 711.6ха. или 32% от общата територия на общината, която се стопанисва от Държавно горско стопанство „Преслав” гр. Велики Преслав. Разпределението по землища на населените места е посочено в Таблица 3:

Таблица 3

№	Землище	Площ(ха)	%
1.	с. Драгоево	1738.2	19.5
2.	с. Златар	761.3	8.5
3.	с.Имренчево	998.0	11.70
4.	с. Кочово	791.5	9.10
5.	с.Миланово	79.6	0.81
6.	с.Мокреш	70.2	0.70
7.	с.Мостич	27.3	0.30
8.	с. Осмар	811.8	9.12
9.	с. Суха река	274.7	3.10
10.	с. Троица	543.2	6.10
11.	с. Хан Крум	90.6	0.93
12.	Кирково	121.0	0.14
12.	гр. Велики Преслав	2404.2	30.00
	Обща площ	8 711.6	100

Значителни площи от горския фонд са разположени в землището на град Велики Преслав - около 30% от цялата горска площ на общината; в землището на село Драгоево - 20% и в землището на с. Имренчево - 12%. От територията на горския фонд около 34% са гори със стопанско предназначение, от които 95% залесени. Значителен е и дела зает от ловно - стопански гори - около 40%.

Характерно е преобладаването на широколистни гори - 81%, при 19% за иглолистните. Основната горскостопанска дейност е добив на широколистен и иглолистен материал, както и дърва за огрев.

Наличието и близостта на историко - архитектурен резерват определя и необходимостта от завишаването на горите със специално предназначение - рекреационни и защитени.

Релефът на територията на държавното горско стопанство е с планинско - хълмист характер. Преобладават стръмните и наклонените терени (от 11 до 30°). Най-разпространени са южните и северните изложения на терена. Ерозионните процеси са овладяни и имат затихващ характер. Ерозията се изразява предимно скрита под формата на площно измиване в различна степен на повърхностната почвена покривка.

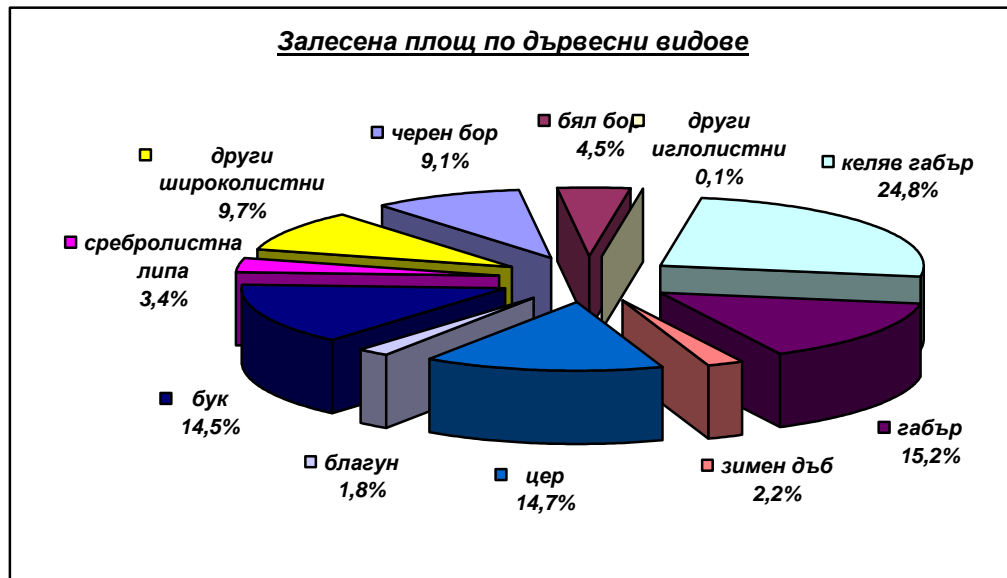
От територията на горския фонд около 77% са гори и земи с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции и 23% са защитни и рекреационни гори и земи в защитени територии (противоерозионни, мелиоративни, курортни гори, зелени зони, семепроизводствени насаждения, буферни зони на поддържаните резервати „Патлейна” и „Дервиша” и защитена територия част от природен парк „Шуменско плато” с площ в територията на общината 819,3ха.).

В горския фонд основните дървесни видове са цер, габър, зимен дъб, бук и др.

Разпределението на залесената площ по дървесни видове е представено в Диаграма 3.

При залесяванията са използвани още черен и бял бор, сребролистна липа, акация и др. Основната горско-стопанска дейност е добив на широколистен и иглолистен дървен материал, както и дърва за огрев. Общият дървесен запас (без клони) е 2 048 200 куб.м., в това число широколистна - 1 572 695 куб.м., и иглолистна - 475 505 куб.м.

Диаграма 3

Средногодишно от горите на ДГС „Преслав” се продава дървен материал в размер на 27 540 куб.м. и ежегодно се добиват около 10 000 пространствени куб.м. дърва и вършина за огрев. Значителен дял от горския фонд е зает от ловностопански гори (40%). На територията на общината се намира едно от най-големите по площ ловни стопанства в страната, което е предпоставка за развитие на ловен туризъм с локално, регионално, национално и международно значение.

Основните насоки на организация на горското стопанство в общината са предвидени в лесоустройствения проект на държавното стопанство.

В горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции организацията на стопанството е насочена преди всичко към разширеното възпроизводство на главния продукт - дървесината, при пълно запазване на водоохранните и почвозащитни функции на гората. За 10 годишен период са проектирани подходящи залесявания на площ 832,7 ха., подпомагане на възобновяването без залесяване върху 442,3 ха., реконструкция на насажденията върху 5391,7 ха., различни видове сечи и други мероприятия, изцяло съобразени с екологичните условия на района. Предвидено е залесяване основно с широколистни дървесни видове. Средногодишното ползване ще бъде 38 081 куб.м. (с клони).

Направлението на стопанисването в защитните и рекреационните гори и земи има за цел непрекъснато подобряване и увеличаване на особенните им функции. Така в мелиоративните гори и земи основната цел е запазване на съществуващата растителност и почвата, влагозапасяване на почвата. Борбата с водната ерозия ще се води със залесителни мероприятия и правилно извеждане на сечите за подмладяване. При необходимост ще се правят леки противоерозионни съоръжения - прагчета, плетчета и др. В курортните гори и в зелената зона предимство е дадено на техните здравоукрасни функции, запазване и разнообразяване на горските екосистеми и създаване на подходящи условия за краткотраен отдих на населението.

В защитените територии основната цел е запазване и закрила на естествената растителност и животинските съобщества. В горския фонд не се предвижда ползване.

На територията на горския фонд се осъществяват и редица странични ползвания. От голямо значение за населението в общината са възможностите за паша на добитък в горския фонд, а също така за добив на сено, билки, листников фураж, горски плодове, гъби и др.

1.1.4. Полезни изкопаеми

Община Велики Преслав е бедна на полезни изкопаеми. На територията ѝ има разкрити находища само на варовици за трошен камък при село Драгоево с 60 600 куб.м запаси и варовици за вар при село Троица с 9 620 куб.м. запаси. И двете находища са в експлоатация.

1.1.5. Кметства и населени места в общината

Данните за състоянието на населението са резултат от провежданите преброявания на населението и съответните изчисления чрез естествения и механичен прираст, получени от текущата демографска статистика за годините между преброяванията.

През последните 50-60 години броят на населението на общината се движи в рамките на 16-21 хил. души. Според последното преброяване проведено през 2011г. населението на общината е 13 382 души, спрямо 16 057 през 2003г. Наблюдава се тенденция на намаляване на броя на населението с 2 675 души.

Повечето от половината (57,5%) от населението е концентрирано в общинския административен център (Таблица 4).

Селско и градско население за 2011г.

Таблица 4

<i>Население</i>	<i>Брой</i>	<i>в това число</i>	
		<i>мъже</i>	<i>жени</i>
<i>Градско</i>	7 694	3 753	3 941
<i>Селско</i>	5 688	2 823	2 865

Вътрешно териториалният анализ на демографското развитие показва редица неблагоприятни тенденции, характерни за селското население общо в страната. Всички населени места в общината намаляват своето население.

Населението на общината е динамична и непрекъснато променяща се съвкупност. За да се оценят обществените потребности в перспектива е необходимо да се прогнозира вероятните изменения в количествените и качествените характеристики на човешкия ресурс. По данни от прогнозни разработки в следващите 15-20 години няма да настъпят големи изменения в общия брой на населението на общината. Предвижда се към 2020г. незначително намаляване на населението.

Град Велики Преслав е III категория населено място. В общината има 12 населени места, от които един град - Велики Преслав с квартал Кирково и 11 села. Разпределението на населението от общината по брой и домакинства е представено в Таблица 5:

Население по кметства

Таблица 5

<i>№</i>	<i>НАСЕЛЕНО МЯСТО</i>	<i>ПОСТОЯННО НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 01.04.2011г.</i>	<i>ПРИБЛИЗИТЕЛЕН БРОЙ ДОМАКИНСТВА</i>
<i>1.</i>	<i>гр. Велики Преслав</i>	<i>7 694</i>	<i>2 934</i>
<i>2.</i>	<i>с. Имренчево</i>	<i>359</i>	<i>133</i>
<i>3.</i>	<i>с. Мостич</i>	<i>305</i>	<i>122</i>
<i>4.</i>	<i>с. Кочово</i>	<i>683</i>	<i>280</i>
<i>5.</i>	<i>с. Осмар</i>	<i>299</i>	<i>158</i>
<i>6.</i>	<i>с. Троица</i>	<i>751</i>	<i>305</i>
<i>7.</i>	<i>с. Хан Крум</i>	<i>369</i>	<i>166</i>
<i>8.</i>	<i>с. Миланово</i>	<i>621</i>	<i>204</i>
<i>9.</i>	<i>с. Мокреш</i>	<i>321</i>	<i>94</i>
<i>10.</i>	<i>с. Златар</i>	<i>1 018</i>	<i>373</i>
<i>11.</i>	<i>с. Драгоево</i>	<i>864</i>	<i>357</i>
<i>12.</i>	<i>с. Суха река</i>	<i>98</i>	<i>41</i>
	<i>Община Велики Преслав</i>	<i>13 382</i>	<i>5 167</i>

Териториална близост по групи населени места

По териториална близост могат да се обособят пет групи населени места на територията на Община Велики Преслав:

- I. гр. Велики Преслав - кв. Кирково;
- II. с. Имренчево - с. Мостич;
- III. с. Кочово - с. Осмар - с. Троица - с. Хан Крум;
- IV. с. Драгоево - с. Мокреш;
- V. с. Златар - с. Суха река.

1.2. Данни и информация относящи се до околната среда

Основните тенденции за качеството на околната среда са разгледани подробно в настоящата програма и представляват пълен анализ на наличните

данни за отделните компоненти - въздух, води, почви, защитени територии, биоразнообразие и факторите - отпадъци, шум, радиоактивно замърсяване. Нещо повече, представени са емисиите от различните източници на замърсяване, както и мерките за предотвратяване и намаляване на замърсяването на околната среда.

1.2.1. Атмосферен въздух

Анализът на състоянието на атмосферния въздух се осъществява с цел определяне на настоящото ниво на замърсяване, идентифициране на причините, предизвикващи това замърсяване, мероприятията за снижаване на нивата на отделните замърсители и/или капацитетните възможности за поемане на допълнителни количества вредни вещества.

Въздухът е един от компонентите на околната среда, чието замърсяване се отразява основно върху замърсяването на другите фактори на средата. За да се извърши качествен анализ са необходими актуални, конкретни данни от системите за емисионен и имисионен мониторинг на МОСВ, МЗ и собствени измервания в предприятията.

Наблюдението на качеството на атмосферния въздух и неговия контрол се осъществява от Националната система за екологичен мониторинг, изградена на базата на локалните подразделения на МОСВ - РИОСВ. През 2001г. МОСВ извърши предварителна оценка на нивата на замърсителите и утвърди разпределението на територията на страната на райони и агломерации за оценка и управление на КАВ и тяхната категоризация в зависимост от степента на замърсяването в тях. Определени са 35 района или агломерации с превишения на установените норми за КАВ. Община Велики Преслав не попада в тези райони.

Въздухът, представлява 99,5% от общата маса на атмосферата и е основата на живота на нашата планета.

Въздухът е смес от азот (N)-78%, кислород (O)-21%, въглероден диоксид (CO₂) - 0.03%, остатъци на някои инертни газове като неон (Ne), хелий (He), криптон (Kr), серен диоксид (SO₂), метан (CH₄), озон (O₃), амоняк (NH₃) и известно количество водни пари.

Чистият въздух е неотменима предпоставка за нормално развитие и съществуване на организмите. Антропогенното замърсяване на въздуха е наблюдавано още в дълбока древност. Днес обаче, замърсяването на атмосферата достига такива размери, че с превантивни мерки няма да решим дори частично проблемите, а следва да се извършва непрекъснат контрол, с последващо незабавно реагиране при възникване на екологичен риск.

Промишлените и отпадъчните газове, на първо място въглеродния диоксид, изграждат в атмосферата невидим филтър, който поглъщайки интензивно инфрачервените лъчи, играе ролята на „одеало”, и колкото по-дебело е то, толкова по-топъл става климатът на Земята. На височина между 20-40 километра от Земята в горните слоеве на атмосферата се намира озонов слой, който защитава живота на Земята от пагубните ултравиолетови лъчи.

Общобиологичното значение на озона се изразява в свойството му да поглъща късовълновата ултравиолетова радиация, която притежава унищожително действие върху биологичната тъкан. С изтъняване на озоновия слой се наблюдава рязко нарастване на броя на злокачествените тумори по кожата, нарушаване на нормалния ход на фотосинтезата и пр. Същевременно озонът поглъща и дълговълновата инфрачервена радиация на земната повърхност, с което се осигурява защитата ѝ от прекомерно охлаждане.

Следва да се има в предвид, че на замърсяване се подлагат приземните слоеве на тропосферата, т.е зоната непосредствено обитавана от човека. В България основни замърсители на атмосферния въздух са прахът, серния диоксид, азотните оксиди и оловните аерозоли. В някои региони в страната към тях се отнасят и амоняк, фенол и сероводород.

Праха се отнася към твърдите атмосферни замърсители и представлява една от най-нежелателните и опасни последици от производствената и стопанска дейност на човека. Поради микроскопичните си размери, праховите частици проникват дълбоко в дихателните пътища и достигат безпрепятствено до белодробните алвеоли и предизвикват тяхното увреждане.

Основният източник за образуване на серни съединения е съдържащата се в каменните въглища и други горива сяра, която при изгарянето си се превръща в серни оксиди (най-често в серен диоксид и серен триоксид). Серните оксиди дразнят горните дихателни пътища и предизвикват спазъм на гладката мускулатура на бронхиолите. При по-високи концентрации се развива тежък бронхит, а при хронично въздействие - емфизем на белите дробове, хроничен гастрит, увреждане на черния дроб и нарушаване на въглехидратната и витаминната обмяна.

Експлоатацията на автомобилния транспорт е съпроводена с образуването на значителни количества въглероден оксид, оловни аерозоли, алдехиди, полициклични въглеводороди и др.

Определени са критерии - норми за съдържание на замърсители в атмосферата. Като пределно допустими концентрации (ПДК) на замърсителите се приемат само тези, които изключват неблагоприятното въздействие върху организма в продължение на неограничено дълго време. При оценка на чистотата на атмосферата се използват основно два вида норми: а) Максимална еднократна ПДК - представлява относително безвредното съдържание на токсични вещества, при най-голямо постъпване в атмосферата и б) средноденонощна ПДК на замърсителя, която е средноаритметична величина от изследване на много проби в рамките на денонощието.

Опазването на качеството на атмосферния въздух е проблем, който ще доминира в политиката на ЕС, националните и местните политики. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изтъняването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко

върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух. Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Имисионни норми са тези пределно допустими концентрации (ПДК) на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Оценката и управлението на качеството на атмосферния въздух се извършва съгласно изискванията на Наредба № 7 на МОСВ (ДВ. бр.45/1999г.).

Източници на „неприятни миризми” на територията на Община Велики Преслав са:

- лагуните за отпадъци от алкохолна дестилация на „Винекс Преслав АД (спиртоварната в село Хан Крум), които се усещаха от населението на селото при югоизточна посока на вятъра. След издадена заповед на министъра на околната среда и водите, фирмата е предприела необходимите действия по преустановяване достъпа на тези отпадъци в лагуните и са рекултивирани 4 от общо 5 броя лагуни.

- Инсталацията на „Плиска ойл” ЕООД. За производствени нужди и за отопление се използва водна пара като енергоносител, която се произвежда от котел тип ПМК -4. Същият използва като гориво отделящата се в хода на производствения процес слънчогледова люспа. При посока на въздушното течение към града се усеща миризмата от инсталацията.

Типичен замърсител на атмосферния въздух от пътния транспорт са оловните аерозоли, което се дължи на преимуществената употреба на оловни бензини. Въпреки, че през последните години нараства относителния дял на безоловните бензини, то не е достатъчно да компенсират абсолютното увеличение на количествата общо употребявани бензини, което води до увеличаване на емисиите от олово. Друга съществена причина за сравнително високите емисионни натоварвания от транспорта е, че по пътищата на общината се движат много морално и технически стари автомобили.

Много показателно е „екологичното” състояние на автомобилите, които се с газови уредби. Не е достатъчно само да се конвертира двигателят за работа с пропан - бутан за да се получи „екологичен” автомобил, а е абсолютно необходимо да се извършат подходящите регулировки за удовлетворяване на изискванията за ниски емисии на въглероден оксид с изпусканията газове.

Районът на Община Велики Преслав не е сред районите с екологични проблеми по КАВ. За чистотата на атмосферния въздух в района, освен климатичните фактори и релефа, съществена роля играят:

- Липсата на големи промишлени предприятия и топлоцентрали в близост на района;

- През района не минават магистралаи от републиканската пътна мрежа, както и липса в близост на пътища с голяма интензивност на движението.

1.2.1.1. Климатична характеристика по метеорологични данни:

Климатичните и метеорологичните фактори оказват сериозно влияние върху степента на замърсяване на компонентите на околната среда. Те пряко допринасят за по-доброто или по-лошото разсейване на емитираните от източници вредни вещества в атмосферния въздух.

Характерът на климата в градска среда коренно се отличава от този в откритите ландшафтни форми. Съществуването на застрояване, изкуствени земни покрития, залесени или голи терени допринасят за съществено изменение на основните климатични фактори - вятър, температура, влажност, слънчево греене, което от своя страна води до формирането на т.н. „градски климат”. В повечето случаи този климат е с по-неблагоприятно влияние върху околната среда.

Скоростта и посоката на вятъра, както и тихото време са основните фактори, оказващи влияние върху разпространението и разсейването на атмосферните замърсители и определено имат съществен принос за относително ниския потенциал на замърсяване на въздуха. Относително високите средни скорости (над 3m/s), както и ниският процент на тихо време обуславят ефективното разсейване на емитираните замърсители и предотвратяват появяването на инверсии, а оттук и задържане на вредни вещества във въздуха. Постоянната посока на местните ветрове от своя страна също допринасят за по-бързо разсейване на вредни вещества, попаднали във въздуха. В същото време наличието на вятър допринася повишаване запрашеността на въздуха през периодите на усилен селскостопански дейности (оране, сеене, прибиране на реколта и др.) посредством пренос на прах от разположените на територията на общината земеделски площи. Тихото време е фактор, който забавя ефективното разсейване и натовазва атмосферата с по-големи концентрации на замърсители. Наличието на висока влажност и големия брой на дни с мъгли оказват отрицателно влияние върху способността на въздушния басейн да се самопочисти. За района това е определящо през зимния период.

- Слънчево греене и слънчева радиация

Интензивността на слънчевата радиация играе важна роля във формиране нивото на замърсяване на въздуха. Количеството пряка радиация зависи предимно от височината на слънцето, което определя и вида на нейния дневен и годишен ход. Максимумът е съответно в часовете около обед и през месеците юни и юли.

Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Общината попада в район, който се характеризира със средна за България (2094 часа) годишна продължителност на слънчево греене, при нормална температура на въздуха над 10 °С.

- Облачност

Облачността е един от главните компоненти на климата, пряко влияещ върху слънчевата радиация. Степента на покритост на небето с облаци се оценява по десетобална скала (бал 0 – чисто небе, бал 10 – покрито с облаци).

- Топлинни условия

Средногодишната стойност на температурата на въздуха за Община Велики Преслав е от 9 до 11.5°С.

- Влажност на въздуха, мъгла

Ходът на относителната влажност е обратно пропорционална на хода на температурата и е с максимум през зимата. Средната годишна относителна влажност на въздуха в непланинските части е между 70 и 75 %. В по-високите части достига до 80 %. Най-голямата относителна влажност е през месеците декември и януари. Минималните стойности на относителната влажност на въздуха са през летните месеци юли и август.

Режимът на мъглите и относителната влажност на въздуха имат съществено влияние върху качеството на въздуха. Известно е, че случаите на мъгла създават неблагоприятни условия за високи приземни концентрации.

- Валежи

Средногодишното количество на валежите е 670 мм, близко до средногодишните валежни количества за цялата страна (650 мм). За режима на валежите следва да се посочи техния летен (юнски) максимум и зимен (февруарски) минимум. Макар и рядко през периода април - октомври падат интензивни поройни дъждове. Опасността от тях е както в голямото количество валеж за кратко време, така и в силния вятър и градушки, които често ги съпътстват.

- Ветрове

Природният фактор, оказващ най-силно влияние върху разпространението на газо- и прахообразните замърсители е вятърът. Преобладаващите ветрове са от запад и север. Средната скорост на вятъра през годината е 2.4 м/сек.

Често явление е фьонът, който се проявява най-често в южните части на общината.

Неблагоприятни фактори са падащите мокри снегове, късните пролетни и ранните есенни замръзвания.

В заключение, климатичните условия в община Велики Преслав не благоприятстват за задържане и сумация на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой.

1.2.1.2.Качество на атмосферния въздух в приземния слой

Състоянието на атмосферния въздух и нивото на концентрацията на замърсяващите вещества в атмосферата се определят от няколко фактора, влияещи върху условията за задържането или разсейването им:

- изменението на локалните климатични условия в следствие морфографските характеристики на района;
- плътното разположение и мощността на източниците на емисии;
- характера на урбанизация.

На територията на Община Велики Преслав не функционира местна система за мониторинг на въздуха. Качеството на атмосферния въздух за района, в които попада и общината се наблюдава и контролира чрез мобилна станция за имисионен контрол на РИОСВ гр. Шумен чрез ръчни методи за пробонабиране на атмосферния въздух.

1.2.1.3. Източници на атмосферно замърсяване

В Община Велики Преслав постъпването на емисии от вредни вещества в атмосферата се формира от: битово и административно отопление, производствени фирми, транспорта, селскостопански дейности и дейности върху открити площи с насипни материали (депа, кариери, сметища, строителни площадки и др.), като най-голям дял се пада на битовите отоплителни източници. Прахообразните и газообразните завърсители на атмосферния въздух в населените места са с по-високи стойности през есенно – зимния (отоплителния сезон), когато се използват предимно твърди горива в битовия сектор, както и поради завишаване на необходимото време за достигане на устойчив режим на работа на двигателите с вътрешно горене на автомобилите, в следствие на понижените температури.

Източниците на атмосферното замърсяване са класифицирани съобразно техните характеристики, имащи важно значение за чистотата на въздуха.

Основните замърсяващи вещества са: прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород и оловни аерозоли. При изгарянето на горивата в битовия сектор се отделят емисии от въглероден окис, серен диоксид, полиароматни въглеводороди, диоксини, фурани и прах. Наднормени стойности от тези вещества не са регистрирани.

- точкови източници

Всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит, температура на газа и масовия поток на вредни вещества) се характеризират като стационарни точкови източници. Това са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателни устройства на производствени вентилации и аспирации и др. Потенциално точкови източници на територията на община Велики Преслав се явяват парокотелни инсталации на: „Винекс Преслав” АД - производство на вина и винено бренди и „Плиска ойл” АД - фабрика за производство на растителни масла и други по-малки точкови източници - сушилните инсталации на „Дурмалар” ООД;

На този етап промишлените източници на замърсяване са незначителни. Данните от собствените измервания на предприятията показват, че изчислените концентрации на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух са по-ниски от ПДК или много близки до наложените от нормативната уредба.

- площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници са разгледани комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

- линейни източници

Транспортния поток от леки и товарни автомобили допринасят до голяма степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в градската част на територията.

- неорганизиран източници

Нерегламентираните сметища и депото за ТБО са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан (CH₄).

ИЗВОДИ:

1. Община Велики Преслав се характеризира с нисък потенциал на замърсяване - няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой.
2. Няма замервания за повърхностно натоваване на открити площи.
3. Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво - газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за значително намаление на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които за България се характеризират с високо съдържание на сяра.
4. Озеленяването и благоустояването на уличните платна ще доведат до по-ниски нива на прах в атмосферния въздух.
5. Транспортната схема на града не е напълно оптимизирана с оглед намаляване вредното въздействие на трафика върху качеството на въздуха.

1.2.2. Води

Друг основен компонент на околната среда са водите, в това число повърхностните, подземните и отпадъчните (битови, производствени и др.). Наличните водни количества на територията на Община Велики Преслав са формирани от повърхностни и подземни води. Територията се отводнява към Черноморския басейн чрез р.Голяма Камчия. Общината попада в района на

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

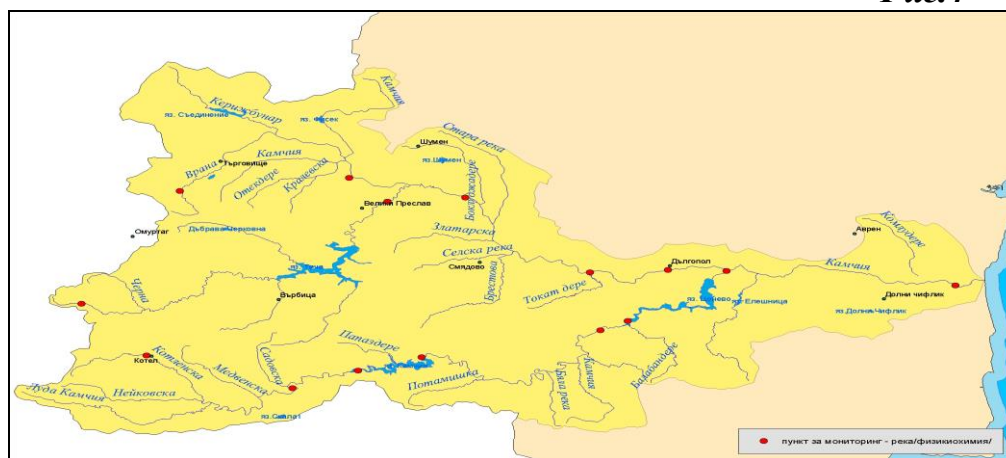
Басейнова дирекция за управление на водите в Черноморски район, създадена със Заповед № РД-27/17.01.2002г. на министъра на околната среда и водите в съответствие с изискване на Директива 2000/60/ЕС на Европейския съюз и националното законодателство по водите.

Състоянието на повърхностните и подземните води в общината е в зависимост основно от състоянието на промишлеността, селското стопанство и нивото на развитие на инженерната инфраструктура и технологиите на пречистване. Опазването на чистотата на водите е гаранция за здравословно съществуване на човешкия индивид.

Наблюдението и контролът върху състоянието на повърхностните води се осъществяват от Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг (НАСЕМ), раздели „Повърхностни води” и „Подземни води”. Наблюдава се тенденция за подобряване качествените показатели на повърхностните и подземни води, в резултат преустановяване дейността на промишлени предприятия, както и ограничаване на торенето върху обработваеми терени.

На фигура 4 е показано разположението на пунктовете за физикохимичен мониторинг в поречието на река Камчия.

Фиг.4

Разположението на пунктовете за физикохимичен мониторинг в поречието на река Камчия

В някои пунктове от РИОСВ гр. Шумен, в наблюдаваните реки са констатирани отклонения от проектната категория водоприемник. За река Камчия наблюдавания пункт е при с. Миланово преди вливането на р. Врана, където се наблюдава отклонение от проектната втора категория по показатели NH_4 , PO_4 . Причина са включените битово - фекални води от канализационната мрежа на гр. Велики Преслав, зауствани в река Дервишка, приток на река Камчия и по-големи предприятия от които „Винекс Преслав” АД, ЕТ „Златно руно” и др.

През 2008г. е установено следното състояние на реката при пункт с. Миланово (Таблица 6):

Таблица 6

пункт	BG2KA00913MS032 пункт при с. Миланово								
показател	O2	БПК5	XПК	NH4	NO2	NO3	PO4	сулфати	хлориди
състояние	много добро	много добро	много добро	лошо	умерено	много добро	много лошо	много добро	много добро

В сравнение с предходен период се наблюдава подобряване на състоянието по показателите: разтворен кислород, БПК₅, азотните показатели, което е свързано с характерната за пункта изразена динамика. Запазва се влошеното състояние по фосфати.

В годишния доклад за състоянието на околната среда през 2010г. на РИОСВ Шумен, Раздел Качество на водите е посочено, че по поречието на река Камчия в участъка от преди гр. Велики Преслав до с. Миланово, състоянието на водното тяло е определено, че е вероятно в риск от замърсяване с азот и фосфор.

Състоянието на реката е обусловено в значителна степен от въздействието на точков източник - канализацията на град Велики Преслав.

За река Врана, заустваща се в в р. Камчия на територията на общината също има данни от контролните пунктове за мониторинг при с. Кочово и с. Хан Крум. Водите на тази река се характеризират със сравнително добро кислородно съдържание и изразено органично и биогенно натоварване. Промяната в характеристиките на реката е слаба и се определя от въздействието на точкови и дифузни източници. Поради малкото разстояние до устието, самопречистващата способност на водния обект не е достатъчно ефективна.

В някои от пунктовете за наблюдение са регистрирани стойности, надвишаващи тези по БДС 2823-83 „Вода за пиене” в подземните води. Това са селищата Суха река и Миланово по показатели нитрати.

Сравнително малко е наличната информация за съдържанието на пестициди в повърхностните и подземните води. Проблемът е изключително важен поради способността на редица пестициди да персистират с години в околната среда. Реституирането на земите и неправилното използване и съхранение на пестицидни препарати създават реална предпоставка за допълнително замърсяване на водите.

Общината разполага със сравнително добри водни ресурси. През територията ѝ от юг на север протича р. Голяма Камчия, която на юг от с. Хан Крум приема най-големия си приток р. Врана и притоците р. Долник и Карамийската река. С най-голямо стопанско значение за района е р. Голяма Камчия. Тя води началото си от южните части на Лиса планина. От изворите до с. Тича реката тече в източна посока, като след с. Филаретово навлиза в хълмисто - ридовата област Герлово, пресича Преславска планина и образува дълбокия Преславски пролом. Следва завой на север в хълмистата низина на Шуменска област и Провадийското плато с източна посока до сливането и при с. Величково с р. Луда Камчия. Общата дължина на р. Камчия от изворите до

Черно море е 245 км. Средният годишен отток при гр. Велики Преслав е 5,2 куб.м./сек. Общата площ на водосборния и басейн е 5358 кв.км. Максималният отток на реката е през месец март.

Подземните води се увеличават едва по долните течения на р. Голяма Камчия и р. Врана.

Пълноводието на реките е установено през месеците февруари/март и юни от дъждовни валежи и снеготопене, а маловодието през месеците юли и октомври/ноември.

Повечето речни прииждания се формират от поройни валежи през май и юни. Водите на суходолията се формират епизодично от повърхностен (склонов) валежен отток.

На територията на общината, предимно за нуждите на напояването са изградени язовири с малък обем по водосбора на р. Голяма Камчия в землищата на:

- с. Драгоево - 2 язовира по 700 х. куб.м. вместимост;
- с. Кочово - 1бр;
- гр. Велики Преслав - 1 язовир по 400 х. куб.м. вместимост;
- с. Имренчево - 1 язовир по 1400 х. куб.м. вместимост;
- с. Троица - 1 язовир по 216 х. куб.м. вместимост;
- с. Златар - 3 язовира с общ обем 840 х. куб.м. вместимост.

Минерални води

На територията на Община Велики Преслав няма открити минерални води. Няма и естествени езера.

Водоснабдяване

Питейното водоснабдяване на град Велики Преслав се осъществява основно от язовир „Тича”, който е разположен на територията на Община Върбица, и от подземни водоизточници - гравитачни и помпажни за останалите селища. Водоснабдяването на населението от общината се извършва централизирано. Основният консуматор на питейна вода в общинта е града, който се водоснабдява от язовира чрез магистрален водопровод. Преди да достигне до крайния потребител за град Велики Преслав водата от язовира преминава през Микро - филтърна озонаторна станция (МФОС) с мощност 400 l/s., от които за града и кв. Кирково се използват около 150 l/s., като останалата мощност е свободна.

За задоволяване нуждите от вода през 2010г. ВиК дружеството е подало 359 хил.куб. м. вода в т.ч. 244 хил. куб.м. за населението и 115 хил. куб.м. за промишлеността. От нея 89% постъпва помпажно и 11% гравитачно. За водоснабдяването на населението, промишлеността и селското стопанство на селищата от общината се използват следните съоръжения: каптажи - 11 броя, шахтови кладенци - 5 броя и 1 язовир „Тича”.

Санитарният контрол се извършва от РЗИ гр.Шумен. Пробите се изследват по физико-химични (цвят, мирис, вкус, мътност, рН, окисляемост, амоняк, нитрати, нитрити, хлориди) и микробиологични показатели (общ брой микроорганизми и коли форми).

Природният състав на водите в общината варира в широки граници по отношение на флуорен дефицит. Във всички населени места се наблюдава съдържание на флуор от 0,1 до 0,5 мг./л. Незначителни са отклоненията по показател амоняк и нитрати.

Установено е замърсяване на водите с нитрати, в резултат на антропогенната дейност за с. Суха река и с. Миланово.

Общото количество отпадъчни води отведени в повърхностни водоеми - река Камчия е 3577м./ден, съгласно работния проект на ГПСОВ Велики Преслав. Повече от 50% от отведените в канализационните колектори смесени води са непречистени до съответната степен водоприемник.

Дължината на изградената канализационна мрежа на гр. Велики Преслав е 19км., като обхваща 97% от населението – без кв. Кирково. В останалите селища от общината няма изградена канализация за битово - фекални води. Повечето пречиствателни съоръжения са септични ями с черпателни шахти или утаители. Всичко това води до антропогенно натоварване на водните обекти, който преминават през населените места и влияе отрицателно върху всички компоненти на околната среда и върху качеството на живот.

Съществуващата водопроводна система на гр. Велики Преслав, вкл. кв. Кирково е 55км. и е изградена предимно от циментово – азбестови тръби. Около 29км. водопроводна мрежа спешно се нуждае от подмяна. Водопроводните отклонения са силно корозирали и са основната причина за загубата на питейна вода по водопреносната мрежа, както и за възникване на аварии. По експертни разчети, загубите на вода по самата мрежа са около 55-60%.

Съществуващото състояние по водоснабдяването и канализацията в общината по населени места(към 01.02.09г.) е отразено в Таблица 7:

Състояние на В и К в общината

Таблица 7

Населено място	Население / към 01.02.09г./	Водоснабдено население	Население с режим на водоснабдяване	Канализирано население	Население свързано към ПСОВ
	(брой)	(бр. / %)	(бр. / %)	(бр. / %)	(бр. / %)
гр. Велики Преслав	9 862	9 862 100%	0	8629- 97%	0
с. Имренчево	381	381 100%	381 -100%	0	0
с. Мостич	409	409 100%	382 - 100%	0	0
с. Кочово	773	773 100 %	0	0	0

с. Осмар	214	214 100%	0	0	0
с.Троица	855	855 100%	0	0	0
с. Хан Крум	319	319 100%	0	0	0
с. Миланово	753	753 100%	0	0	0
с. Мокреш	408	408 100%	0	0	0
с. Златар	1 275	1275 100%	1275 - 100%	0	0
с. Драгоево	961	961 100%	0	0	0
с.Суха река	126	126 100%	126 - 100%	0	0

Проблеми:

- Независимо от високата степен на изграденост на водоснабдителната мрежа не е достигнато максимално задоволяване на нуждите от питейна вода;
- Недостатъчна е водообезпечеността на водоснабдителните системи;
- Недостиг на питейна вода за селата Суха река и Златар през летните месеци.

Насоки за развитие:

- Подмяна на водопроводната мрежа - реконструкция, модернизация и разширение в т.ч. втори етап на водоснабдяване група Драгоево и изграждане на помпена станция;
- Обезпечаване с достатъчно водни ресурси на изградените водоснабдителни системи чрез изграждане и регулиране на водите;
- Намаляване на ползването на питейни води в промишлеността за сметка на увеличаване ползването на условно чисти води за промишлени нужди (затворени оборотни системи).

Влияние на изпусканите отпадъчни води върху питейните водоизточници

Подземните (подпочвени) води в Община Велики Преслав се отнасят към Варненски хидрогеоложки район – Черноморски басейн според хидрогеоложкото райониране на Република България. В геоложко отношение територията е изградена от седиментите на кватернера и долна креда - хотрив.

Всички обработени отпадъчни води от ГПСОВ Велики Преслав ще се оттичат в р. Камчия, поради което се приема, че водите на реката могат да се използват за промишлени и земеделски цели - поливане, но не и за питейно - битови нужди.

По данни от годишния доклад на РИОСВ гр. Шумен за състоянието на околната среда през 2010г. в раздел Подземни води, Качествено състояние на подзечните води, за деветмесечието на 2010г. са констатирани отклонения от пределните стойности по показателите желязо и амоний в подземните води по поречието на р. Врана и р. Камчия в кватернерния водоносен хоризонт.

Отпадъчни води - степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места

Изграждането на канализационните системи в населените места в Община Велики Преслав изостава. С най-добре изградена канализационна мрежа се характеризира гр. Велики Преслав. В селата Хан Крум, Осмар и Троица частично изградената канализация е предназначена за събиране и отвеждане само на дъждовните и дренажните води, но в нея са включени и частни имоти с битово - фекални отпадни води. В тези села канализацията е изградена по стопански начин, като диаметърът на тръбите не отговаря на изискванията и нормите за проектиране на канализационни системи. Тези села заустват отпадните води в дерета, които се вливат в р. Камчия.

Във всички селища на общината битово - фекалните води от населението се заустват в септични ями, които периодично се почистват от специализирани автомобили.

Съществуващата канализационна мрежа в гр. Велики Преслав е изградена след 1960г. и е смесен тип, т.е дъждовните и отпадните води се стичат в една и съща колекторна мрежа. Изградени са множество дъждопреливници по главните колектори, които при обилни валежи преливат в р. Дервишка. Главните колектори преминават през центъра на града от двата бряга на р. Дервишка, които се включват югоизточно в довеждащия колектор за отпадни води към ГПСОВ.

Източници на замърсяване на повърхностните води

Оценката за наличието на замърсители се извършва съгласно Наредба №7 (ДВ бр.96/12.12.1986г.) за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води.

Река Дервишка след гр. Велики Преслав до вливането и в река Камчия е водоприемник от трета категория, т.е водите и могат да се използват за промишлени и земеделски нужди, но не и за питейно - битови цели и отглеждане на аквакултури.

Когато р. Врана се влее в р. Камчия, водите на последната са замърсени от необработените битови и промишлени води на гр. Търговище. Освен отпадните води от населението, източници на замърсителни товари са и промишлените предприятия. Всички те имат изградени локални пречиствателни съоръжения, но не всички са ефективни.

С най-големи замърсителни товари са предприятията от хранително - вкусовата промишленост и свинефермите. На територията на общината такива са „Винекс Преслав” АД и Винарска изба ”Хан Крум” АД.

При дейността на „Винекс Преслав” АД се формират отпадъчни води, които се заустват в река Голяма Камчия, поречие Камчия. Периодично РИОСВ Шумен актуализира размера на формираната санкция. Замърсяването е предимно от органичен произход, като причините са комплексни и главно се дължат на недоброто състояние на оборудването. След влизане в експлоатация на ГПСОВ Велики Преслав, отпадъчните води на „Винекс Преслав” АД ще се

включат към довеждащия колектор, отклонението към което е изградено. Изготвен е проект за изграждане на нови локални пречиствателни станции.

Отпадъчните води на Винарска изба „Хан Крум” АД, с.Хан Крум се заустват в река Камчия. В резултат от извършван контрол от страна на РИОСВ Шумен, периодично се актуализира размера на формираната санкция. Замърсяването е предимно от органичен произход, като причините са комплексни и главно се дължат на недобра ефективност на пречиствателното съоръжение. Изградени са и са в експлоатация нови пречиствателни съоръжения за отпадъчни води тип „септична яма”.

На територията на общината има едно хвостохранилище, собственост на частното дружество „Кариера Драгоево” АД. Този обект се използва за приемане на отпадъчните води, натоварени с шлам от промиване на добиваните подземни скални фракции.

Градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ)

Идеята за изграждане на ГПСОВ е възникнала преди повече от 12г. и населението на града я приема като обществено необходима, тъй като ще пречиства отпадните води на целия град и ще преустанови заустването на непречистени отпадъчни води в р. Голяма Камчия.

ГПСОВ се намира в местността „Бобая” и е построена върху общинска земя. На 15 метра югоизточно от площадката минава път I-7 „Ямбол - Велики Преслав - Шумен - Силистра”. ГПСОВ отстои на 700м. от най-близкия обект на хранително - вкусовата промишленост - кланица, и на повече от 1 500м. от последния жилищен квартал на града.

За изграждането на ГПСОВ и довеждащ път до нея е използвана площ от 9,3дка., от които: за сграда на ГПСОВ - 3,8дка., за външен път - 0,85 дка., за охранителен пояс - 4,65 дка.

Изпълнена е общата строителна и монтажна част.Изградени са основната сграда, довеждащ колектор, заустващ колектор, външен водопровод, външно ел.захранване, външна тел. линия, външен път, трафопост, химично и биологично стъпало. Монтирани са машини и съоръжения. Проведени са и пусково-наладъчните работи. Подписан е акт Образец № 15, с което строителния обект е предаден от строителя на инвеститора. В процес на подготовка е подписване на акт Образец № 16 за пускане в редовна експлоатация на обекта.

Приемник на пречистените отпадни води ще бъде р. Голяма Камчия, която в района на заустването е категоризирана като приемник втора категория. Необходимата степен на пречистване на отпадните води на града, вкл. на промишлените предприятия и на кв. Кирково ще бъде: по неразтворени вещества - 89%, по БПК5 - 91.5% , по общ азот – 41.2%, по общ фосфор – 84%.

Прогнозното население на общината и местната промишленост са приравнени на 15 000 еквивалент жители.

За постигане на високият ефект на пречистване на отпадъчните води ще се използва механично, биохимично и физико-химично пречистване на водите

и механично обезводняване на уплътнените, аеробно стабилизирани утайки. За случай на епидемии е предвидена възможност за обеззаразяване на пречистените води.

Като се има в предвид характера на формиращите се производствени отпадъчни води в гр. Велики Преслав може да се очаква, че утайките от ГПСОВ ще могат след компостиране да се използват за наторяване, рекултивирание на терени, паркоизграждане и поддържане на тревни площи, за цветарство, гъбопроизводство и др.

В близост по ГПСОВ минава автомобилен път, със сравнително оживен трафик, но отделните вредни емисии от преминаващите превозни средства само в известни периоди при силно натоварен трафик ще оказват сравнително слабо негативно влияние върху района.

Предлаганата технологична схема за ГПСОВ няма организирани източници на вредни емисии, замърсяващи приземния слой на атмосферния въздух, т.е. дейността на обекта не е свързана с формиране на значими по обем и степен на замърсяване отпадъчни газове. Причина за отделяне на неприятни миризми е битовата вода, която преминава през решетките и откритите повърхности на пясъкозадържателя и биобасейна. Решетките са в сграда с осигурена вентилация. Степента на отделянето на миризми в района на пясъкозадържателя е малка и с локален характер поради аерирането на водата, което предотвратява образуването на зони на утаяване и загиване на органичните вещества. Преди да се депонира пясъкът се промива. Минимална е и степента на отделените миризми в зоната на биобасейните (биологичните реактори), тъй като те са в технологичен режим на висока степен на нитрификация и аеробна минерализация на активната утайка.

ИЗВОДИ:

1. Основните проблеми за нормално водоснабдяване в района произтичат от състоянието на водопроводната мрежа, която е технически амортизирана с висока степен на аварийност и големи загуби на вода. За намаляване загубите на вода е необходима реконструкция и модернизация на водопроводната мрежа.
2. Много висок екологичен риск създава липсата на канализационна мрежа в населените места в общината, което води до замърсяване с битово-фекални води. Необходимо е изграждане на канализационна мрежа за отпадни води първо в по-големите населени места (с. Драгоево, с. Хан Крум, с. Троица, с. Осмар, с. Златар), а след това и в останалите;
3. За запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води е необходимо:
 - пускане в експлоатация на ГПСОВ Велики Преслав;
 - ускорено изграждане на канализационни мрежи във всички населени места в общината и заустването на отпадните води в локални ПСОВ.
4. Качеството на повърхностните води не може да бъде прецизно оценено поради липса на пълен мониторинг на водите в общината.

1.2.3. Почви и нарушени терени

1.2.3.1. Почви

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния и състав. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. В почвата са разпространени във вид на торф (растителни остатъци) и хумус (разложено органично вещество). Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. В някои почви съдържанието на хумус може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден диоксид, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността. Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда (скали, води, климат, растителност, дейност на човека). Без почвената покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културната растителност. Почвената покривка е междинно и спояващо звено между геолого-геоморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и вегетацията на растенията. Благодарение на своето плодородие почвената покривка се явява много важен природен ресурс, средство и предмет на труда в селското стопанство. В резултат на дейността на човека плодородието на почвата може да се променя (увеличава или намалява) или да се запазва. Различават се три вида плодородие: естествено, потенциално и икономическо. Първото се свързва с наличието на хумус и други хранителни вещества, образували се през дългия период на естествено развитие на почвите. Потенциалното плодородие се свързва с възможностите за изкуствено увеличаване на хранителните вещества в почвата чрез добавяне на торове с естествен или изкуствен произход. Икономическото плодородие се изразява чрез стойността на произведените земеделски продукти от единица площ върху даден вид почва.

Община Велики Преслав се намира на границата между Дунавска равнина и Стара планина. Релефът и е изключително разнообразен - от низини, хълмове и ридове до стръмни склонове в Предбалкана. В северната и югозападната ѝ част е хълмисто - ридов и нископланински, а в централната ѝ част е предимно равнинен, пресечен от долината на р. Голяма Камчия и притока и р. Врана. Територията на общината попада в Севернобългарска лесостепна почвена зона обхващаща Дунавската равнина и Предбалкана (до 600-700 м. н. в.).

В общината преобладаващо разпространение имат сивите горски почви. В южните части на територията се срещат канелени, излужено канелени и канелено-подзолисти почви. Върху трасетата на река Камчия и нейните притоци са разпространени алувиално-ливадни почви. Наличието на мощен хумусен хоризонт и добра запасеност от органично вещество обуславят високото естествено плодородие на тези почви. Подходящи са за създаване на овощни насаждения и за отглеждане на фуражи, технически и зеленчукови култури. Склоновите и брегови форми на терена са заети от ерозирани, плитки и каменливи почви. Характеризират се със силно скъсен хумусен хоризонт, на места напълно отнесен от ерозията. Имат много ниски агропроизводствени качества и са неподходящи за отглеждане на селскостопански култури.

Почвената покривка на склоновете е засегната от ерозия от средна до силна степен. Като цяло ерозионните процеси в горските територии са овладяни и имат затихваща функция. Характерна е равнинната ерозия, развиваща се на територията на поддържан резерват „Патлейна”. Процесите на ерозия, явяващи се като ограничител за развитие на селското стопанство, са застъпени в различна степен навсякъде, където наклонът на обработваемата земя е над 3% и по оголените и слабо залесени ридове от нископланинската част. Може да се каже, че ерозионните процеси не са в мащабите, които да налагат силни ограничения върху структурата на селскостопанското производство.

Почвите са акцептор на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението. Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др. Следователно тя, освен полезно може да оказва и отрицателно влияние върху условията на жизнената среда и здравето на населението.

Замърсяването на почвата се проявява основно в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност. Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди;
- Прах - дим от промишлени димоотводи, транспортен прах и др.;
- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата, рудодобивната промишленост, кариери и др.;
- Агрехимикали от растителната защита;
- Органични газове и течности - продукти от отоплителни централи, ТЕЦ, автотранспорта и др.;
- Радиоактивни замърсявания - АЕЦ, промишленост, аварии и др.

Измененията в химическите параметри на почвата се отразяват след кратък или по-дълъг период от време върху ръста и продуктивността на отделните видове и техните популации. Човекът, като консумент и почвената флора и фауна, често изпитват косвеното влияние на тези процеси в следствие изменения във вътрешната структура на фитоценозите.

Потенциални източници за замърсяване на почвите в района са промишлените предприятия, селско стопанство и животновъдство. Почвите могат да бъдат замърсени от:

- Инфилтрация на замърсени води от промишлеността и бита;
- Отлагане на замърсители от прахоунос и аерозоли от промишлеността и транспорта;
- Замърсяване с битови отпадъци.

Замърсяването на почвата с тежки метали - Cd, Cr, Cu, Ni, Pb и Zn се контролира от РИОСВ - Шумен, който вземат почвени проби в пунктовете от Националната система за екологичен мониторинг (НАСЕМ) два пъти в годината. През 2010г. не е регистрирано превишение на ПДК.

В Община Велики Преслав няма производства, които да замърсяват почвите с тежки метали (олово, цинк, мед, арсен, кадмий, никел, хром) и нефтопродукти. Възможно е частично локално замърсяване с нефтопродукти в района на бензиностанциите, намиращи се на територията на общината, но за това няма данни.

Като единствен значим източник на замърсяване с оловни аерозоли могат да бъдат идентифицирани моторните превозни средства с бензинови двигатели. Потенциално замърсени с олово са земи в крайпътни зони с ширина 15-25метра. Няма конкретни изследвания за наднормено ниво на замърсяване. Важна особеност при замърсяването на почвите с олово е постоянният процес на акумулация, което означава, че процесът на замърсяване е прогресивен. Почвата има слаба самоочистваща способност по отношение на тежките метали, като оловото може да остане в нея над 1000 години. Пречистването се ускорява с отглеждане на растения, които го натрупват в органите си (най - много в корените си, кореноплодни).

Съгласно изпълнението на мониторинговата програма пробовзеването по показател вкисляване се извършва през есента, като на територията на общината, определеният пункт е в землището на с. Драгоево, местност „Чести

круши”. Резултатите от направения от РИОСВ Шумен анализ за 2010г. показва кисляване на почвите в района на пункта.

За предотвратяване замърсяването на почвите с пестициди Община Велики Преслав през 2000г. е кандидатствала с проект: „Събиране и съхранение на негодните и излезли от употреба пестициди в контейнери “Б-Б куб”. Проектът е получил финансиране и всички негодни пестициди, натрупани на територията на общината се съхраняват в контейнери “Б-Б куб” по технологията на фирма “Бал Бок инженеринг” АД гр.София. Няма конкретни анализи на почвени проби от района за замърсяване с нитрати.

1.2.3.2. Ерозирали почви

Липсата на стръмни склонове, съчетани с добрата залесеност на терена, не създават условия за развитие на ерозионни процеси. Ерозията се изразява предимно скрито под формата на плочно повърхностно измиване на хоризонт А в различна степен. В слаба и средна степен се среща по южните склонове на Преславска планина. Линейна ерозия се среща ограничено, като частично дълбочинно изравяне на леглата на водните течения.

Скоростта на ерозията е различна при различните типове растителна покривка. Широколистните насаждения в горски фонд, със своите водозадържащи функции имат изключителна роля за предотвратяване на ерозионните процеси. Естествената ерозия се ускорява под влиянието на човешката дейност. Борбата срещу почвената ерозия се води чрез създаване на пълноценни култури и насаждения с добър почвозащитен и антиерозионен ефект.

1.2.3.3. Защита от свлачища, пропадания и заблацията

Свлачищата се причисляват към групата на „природни бедствия”. Тяхното проявяване застрашава сигурността на селищата, пътища, ж.п. линии, нанася непоправими щети на обработваемите земи. Факторите влияещи за проявата на свлачищните процеси са предимно глинения строеж, подпочвените води и стръмните терени. Като се изходи от тези съображения свлачища могат да се развият по стръмните склонове на Шуменското плато и склоновете на овразите, при извършване на изкопни работи, изсичане на растителност и др.

На територията на гр. Велики Преслав са регистрирани две свлачища с локален характер – на ул. „Люле Бургас” и на ул. „Любен Каравелов”.

За всички нарушени терени от добивни дейности на територията на общината - „Кариера Драгоево” АД с. Драгоево и „Вародобив” АД с. Троица са изготвени проекти за експлоатацията им и за поетапна рекултивация.

Локални заблацията или временно повърхностно преовлажняване се оформя предимно през влажния сезон, в ниските участъци, предимно по руслото на р.Камчия, както и в района на местността „Блатото” в землището на гр. Велики Преслав.

Ежегодно в сезона по прибиране на реколтата и през пожароопасния период, във връзка със Закона за опазване на земеделските земи (обн. ДВ., *Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.*

бр.35/24.05.1996г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.39/2005.2011г.) се издава Заповед на кмета на общината за забрана паленето на стърнищата, с цел предпазване от пожари и унищожаване на хумусния слой на почвата. На нарушителите се налагат санкции.

ИЗВОДИ:

1. Стопанската дейност се отразява неблагоприятно върху почвените ресурси в две посоки: намаляване на обработваемите земи, увеличаване на деградираните земи.
2. Намаляването на почвения фонд е свързано с отнемане на земи за строителство на промишлени обекти, пътища, тръбопроводи и др.;
3. Деградирането на земите е свързано на първо място с ерозията. Голям процент от земеделските земи са подложени на водна и ветрова ерозия. Има значителна част от земята, която е изоставена и не се обработва.
4. Не е регистрирано замърсяване над ПДК на почвите в общината, което ги прави подходящи за развитие на екологично земеделие.
5. Наличие на терени с ерозирани почви налага прилагането на конкретни почвозащитни, агротехнически и противоерозионни мероприятия.
6. Необходимост от разработване на Общинска наредба за почвените ресурси, като част от природната среда.
7. Замърсявания на почви в общината се предизвиква от незаконното депониране на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер, вкл. и опасни). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по събирането на отпадъците ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците.
8. Намаляване на процента на изоставените и необработвани площи.
9. В местата с високи подпочвени води, съществува тенденция (естествен процес) за вкисляване и засоляване на почвите.
10. Решен е проблема с пестицидите.

1.2.4. Защитени територии и биоразнообразие

Законът за защитените територии (ЗЗТ - обн. в ДВ бр.133 от 1998г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.19/08.03.2011г.) урежда режима на опазване, ползване и управление и регламентира функционирането и съхранението на система от защитени територии. С управлението на тези категории защитени обекти се цели опазването на биоразнообразието в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, опазване на характерни и забележителни обекти и пейзажи и създаване и развитие на природозащитната дейност и екотуризъм.

Съобразено с естествено-историческите и социално-икономически условия в страната, площта на ЗТ и защитените зони в рамките на Националната екологична мрежа трябва да представлява най-малко 15% от *Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.*

територията на страната. Темпът на достигане на тази цел е най-силен през последните години след присъединяването на страната към ЕС. Идентифицирани и характеризирани типове представителни за България и Европа местообитания, са обявени като единици от Общоевропейската екологична мрежа Натура 2000.

1.2.4.1 Флора

Растителността на територията на Великипреславска община се отнася към Европейската широколистна горска област. Естествените растителни съобщества са представени главно от широколистни листопадни гори. В преобладаващата си част те имат издънков произход, като резултат на многовековна стопанска експлоатация. Голяма част от широколистни листопадни гори са изсечени и са превърнати в обработваеми земи.

Преславската планина е обрасла почти да върховете си с дъбови и смесени гори. Характерни са горите от габър, благун и бук - чисти и смесени. По-малко се срещат липа, явор, ясен, шестил, орех, дива череша. Горските видове се разнообразяват от дрян, шипка и глог. Много широко разпространен е люлякът. Тревната растителност е разнообразна. По поляните и горите расте дивия божур. Срещат се много ядливи гъби.

Специфични са естествените съобщества на застрашения от изчезване вид с реликтна природа Конски кестен (*Aesculus hippocastanum*). Балкански ендемит. Включен в Червената книга на България и в списъка на защитените растения (разгледан подробно в т. 2.4.6. - Защитени територии). Гората е ранновъзрастна. Старите дървета са на възраст над 100г. Находището на Конския кестен е включено изцяло в поддържания резерват «Дервиша». В Поддържан резерват «Патлейна» се намира единственото на Балканите естествено находище на Див рожков (*Cercis siliguastrum* L.). Рядък вид с реликтна природа. Включен в Червената книга на България и в списъка на защитените растения (разгледан подробно в т. 2.4.6. - Защитени територии).

Основна част от находището на Урумово лале (*Tulipa igrumoffii*) също се намира в местността „Патлейна”. Той е застрашен от изчезване вид. Включен е в Червената книга на България и в списъка на защитените растения.

Защитените местности Осмар (19,0 ха.) и Калпунар (12,0ха.) се намират в землищата на селата Осмар и Кочово. Създадени са за запазване на естествените находища от Блатно кокиче (*Leucosium aestivum*). Критично застрашен от изчезване вид, включен в Червената книга на България и в списъка на защитените растения.

Общата площ на горския фонд на общината е 8 760ха. От тях 8 711.6 ха. се стопанисват от ДГС „Преслав”. Останалите 48,4ха. горски фонд попадат в поддържаните резервати „Патлейна” и „Дервиша” (изключителна държавна собственост), са отдадени за стопанисване също на ДГС „Преслав”.

Значителна част от горския фонд е разположен в землищата на гр. Велики Преслав, с. Драгоево и с. Имренчево.

Общината се характеризира със сравнително добре запазена растителност.

От тревната растителност преобладава луковидна ливадина (*Poa bulbosa* L.), пасищен райграс (*Lolium perenne* L.), трескот (*Cynodon dactylon* L.), на места и белизма (*Dichanthium*) и по-рядко садина (*Chrysopogon dryllus* L.), главно по селските мери. Покрай дерета и суходолия се срещат формации от полски бряст (*Ulmus minor*), ясен (*Fraxinus oxycarpa*), дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflorae* L.) и върби (*Salix alba*, *Salix fragilis*). Естествено растящите насаждения са изключително от издънков произход. От изкуствено внесените видове най-голямо участие има акацията, след това гледичията, черния бор, шестил, клена, явора, ореха, среблолистната липа, топола, копривка и др.

От храстовидните видове се срещат: обикновен и кучешки дрян, смрадлика, обикновена леска, европейски чашкодрян, обикновен глог, шипка, драка и др. Много широко разпространен е люлякът.

От представителите на лечебните растения: коприва, лайка, лавандула, мащерка, мента, босилек, риган, бял равнец, жълт и червен кантарион, горска ягода, глухарче, бръшлян, девесил, овча опашка, мъжка папрат, сладка папрат, живовлек, липа, люляк и др.

1.2.4.2. Фауна

Фауната на общината е взаимосвързана с определени екологични предпоставки, осигурявани от растителността, климата, водите и антропогенното въздействие. Разглеждания животински свят може да бъде отнесен към Северната зоогеографска подобласт на България. В нея преобладават сухоземните животни, характерни за Средна и Северна Европа. Характерни представители на фауната в обезлесените, скални терени са: пепелянка, стенен гущер, скалолазка, прилеп, таралеж, белка, сивата полевка, язовец, заек, лисица, чакал. Най-често срещаните представители от орнитофауната са някои видове, характерни за населените места и близките селскостопански площи – посевна врана (*Corvus frugilegus* L.), гугутка (*Streptopelia decaocto* Friv.), сива врана (*Corvis cornix* L.), гарга (*Coloeus monedula* L.), сврака (*Pica pica*), домашно и полско врабче (*Passer domesticus*, *Passer pontanus* L.), селска лястовица (*Hirundo ristica* L.), полска яребица (*Perdix perdix* L.), пъдпъдък (*Coturnix coturnix* L.), бял щъркел (*Ciconia ciconia*), и др. В поречието на р. Камчия и нейните притоци се срещат и някои водолюбиви птици.

По-важни представители на фауната, които обитават постоянно или временно територията на общината предимно в горските масиви са:

А. Клас Бозайници

1. Разред Чифтокопитни - обитават горския комплекс

- Благороден елен - повсеместно разпространен, с неравномерна гъстота
- Сърна - разпространена повсеместно
- Дива свиня - разпространена повсеместно

2. Разред Зайцеподобни

- Сив заек - обитава повсеместно, като в горите е с незначителна гъстота

3.Разред Гризачи

- Обикновенна катерица - обитава горският комплекс
- Лалугер - обитава откритите пространства
- Обикновен сънливец (съсел) - обитава широколистните гори

4.Разред Хищници

- Чакал - разпространен с незначителна гъстота
- Лисица - разпространена повсеместно с малка гъстота
- Дива котка - Разпространена повсеместно с незначителна гъстота
- Златка - Обитават горските комплекси с незначителна гъстота, защитен вид
- Белка - Обитават скалистите горски местообитания и край населени места
- Черен пор - Разпространен с неравномерна гъстота
- Пъстър пор - Среща се рядко, защитен вид
- Язовец - Разпространен повсеместно с незначителна гъстота
- Видра - Разпространена единично около реки, блата, язовири, защитен вид
- Скитащи кучета и котки - Със значителна гъстота около населените места

Б.Клас Птици

1.Разред Кокошеви

- Обикновен фазан - обитава поречието на реките и крайречни райони.
- Полска яребица - обитава обширните обработваеми земеделски земи
- Пъдпъдък - обитава района по време на гнездене

2.Разред Гълъбови

- Гривяк - разпространен повсеместно в горските комплекси
- Скален гълъб - обитава района с незначителна гъстота
- Гугутка - обитава районите около населените места

3.Разред Гъскови - по време на прелет из водните площи се задържат зеленоглавка, бърнета, белочели гъски, сива гъска и други предимно защитени видове

4.Разред Дневни грабливи птици.Защитени видове

- Малък креслив орел - единични екземпляри
- Обикновен мишелов - обитава района на лесничейството
- Голям ястреб - единични екземпляри
- Малък ястреб - единични екземпляри
- Белошипа ветрушка - единични екземпляри по време на прелет
- Черношипа ветрушка - единични екземпляри по време на прелет
- Сокол орко - единични екземпляри по време на прелет

5. Разред Сиви.Защитени видове

- Бухал - среща се единично
- Горска улулица - обитава района
- Горска ушата сова - обитава района
- Забулена сова - единични екземпляри

- Кукумявка - обитаван район

6. В района на общината се срещат и птици представители от разредите пойни, кълвачови, синявицови, дългокраки, кукувици и други, предимно защитени видове

В.Клас Влечуги

1.Разред Костенурки

- шипобедрена и шипоопашата костенурки.Защитени видове

2.Разред Люспести

- различни видове гущери, обикновена водна змия, жълтоуха водна змия, смок мишкар, синорник, пепелянка и други, повечето от които са защитени видове

3.Разред Опашати земноводни. Защитени видове

- Обикновен тритон, дъждовник и други

Г.Клас Риби

Водите на река Камчия се обитават от черна мряна, речен кефал, уклея, каракуда, шаран, костур, сом и други.

През последните години се наблюдава тенденция на нарастване на процента на застрашените от изчезване и редки видове от фауната, особено при ловните видове. За около сто години природата е загубила напълно някои свои обитатели – мечка, рис. Причините са комплексни. Едни от основните проблеми в района е браконьерството, разпространено по отношение на някои представители на фауната – сърна, диво прасе, фазан и др.

РИОСВ - Шумен упражнява контрол за ограничаване на незаконната търговия с редки и защитени видове растения и животни. Периодични наблюдения се предвиждат върху популациите на застрашените и редки животни. Отчитат се местообитанията, тенденциите в числеността и плътността на находищата, регистрират се отрицателните въздействия.

1.2.4.3. Защитени видове растения и животни

Част от територията на Община Велики Преслав попада в Природен парк „Шуменско плато”. За този парк са установени следните защитени, застрашени и редки растителни видове, включени в „Червената книга на България”:

• Защитени:

1. Горска съсанка – *Anemone sylvestris* L.
2. Гръцка ведрица – *Fritillaria graeca* Boiss.
3. Давидов мразовец – *Colchicum davidovi* Stef.
4. Пролетно ботурче /циклама/ - *Cyclamen coum* Mill.
5. Пясъчно подрумиче – *Anthemis regis-borisi* Stoj. Et Acht.
6. Румелийско подрумиче – *Anthemis rumelica* Vel.
7. Седефче – *Ruta graveolens* L.
8. Снежно кокиче – *Galanthus nivalis* L.
9. Черноморска ведрица – *Fritillaria pontica* Wahl.

• Застрашени:

1. Каdifено великденче – *Veronica spicata* L.

- Редки:

1. Българско еньовче – *Galium bulgaricum* Vel.
2. Източен миск – *Jurinea Ledebourii* Bunge.
3. Кавказка копривка – *Celtis caucasica* Willd.
4. Ленолистен целolist – *Haplophyllum thesioides* G. Don.
5. Степен пащърнак – *Pastinaca umbrosa* Stef. Ex DC.
6. Хьофтианово часовниче – *Erodium hoeffianum* C. A. Mey.
7. Червен хедизариум – *Hedysarum tauricum* Pall. Ex Willd.
8. Щитовидна фибигия – *Fibigia clypeata* L. Medic

Защитените гръбначни животни в Природен парк “Шуменско плато” са:

- Видове от Националната Червена книга:

1. Смок мишкар - *Elaphe longissima longissima*
2. Урсиниева усойница – *Vipera ursinii racosiensis*
3. Египедски лешояд – *Neophron pernoterus*
4. Голям ястреб – *Accipiter gentilis*
5. Малък креслив орел – *Aquila pomarina*
6. Бухал – *Bubo bubo*
7. Осояд – *Pernis apivorus*
8. Черен кълвач – *Driocopus martius*
9. Добруджански хомяк – *Mesocricetus newtoni*
10. Вълк – *Canis lupus*
11. Пъстър пор – *Vormela peregusna*

- Видове от Световната Червена книга:

1. Гръцка костенурка - *Testudo hermani*
2. Вълк - *Canis lupus*
3. Пъстър пор - *Vormela peregusna*

1.2.4.4. Видове обект на ловен туризъм

Ловната площ на общината включва всички земи, гори и водни площи, които са обитавани от дивеч или в които има условия за съществуването му, извън населените места. Организацията на ловната площ, управлението на ловното стопанство и контролът по стопанисването на дивеча се осъществяват от Министерството на земеделието и храните. Не се обособяват ловностопански райони върху териториите на поддържаните резервати. В защитените територии стопанисването на дивеча се извършва съобразно техния режим и план за управление.

Площта на ловностопанските райони зависи от основния вид дивеч. При основен вид благороден елен тя е не по-малка от 2 000ха., за дива свиня и сърна - 1 500ха., а при смесен характер на местообитанията (едро- и дребнодивечов) не по-малко от 1 000ха. В землището на едно населено място - село, не се обособяват повече от един ловностопански район.

На територията на Община Велики Преслав се намира Държавно горско стопанство „Преслав”. Основните видове, обект на ловен туризъм са:

- Благороден елен (*Cervus elaphus* L.)
- Дива свиня (*Sus scrofa* L.)
- Сив заек (*Lepus europaeus*)
- Пъдпъдък (*Coturnix coturnix*)

Динамичните промени в екологичните условия и склонността към все по-интензивно използване на природните ресурси и в бъдеще ще пораждаат проблеми по отношение опазването на видовете. Все по-остро ще стои въпросът за правилното оценяване възможностите на растителните и животинските популации за възстановяване, естествено възпроизвеждане, което от своя страна ще обуслови съхраняването на природно дадения ни генетичен фонд.

1.2.4.5. Билки с търговско значение, находища, използване

Ползването на лечебните растения и някои диви плодове в страната се регламентират от Закона за лечебните растения. Съгласно него общините управляват дейностите по опазване и устойчивото ползване на лечебните растения в общинския поземлен и горски фонд. В Закона за лечебните растения се регламентират начините и режимите, при които държавните органи издават позволителни за ползване на ресурсите във всички територии. За издаването на позволителни за ползване за стопански цели се заплащат такси, регламентирани в съответните тарифни таблици одобрени от Министерски съвет, а на местно ниво одобрени от Общинския съвет. Приходите от таксите се използват за дейности по природозащитата.

Контролът на пунктовете за изкупуване и преработка на билки, горски плодове и гъби се осъществява от РИОСВ гр. Шумен. На територията на Община Велики Преслав регистрирани билкоизкупвателни и преработвателни пункта в ДГС «Велики Преслав» и в Общинска администрация са 10 броя. Годишния добив от билки, гъби и горски плодове силно зависи от конкретните климатични условия за годината, както и от търсенето на определени странични ползвания.

На територията на Община Велики Преслав видовото разнообразие от лечебни растения е голямо. Те съдържат биологичноактивни вещества, на които се дължи тяхното лечебно действие. Съдържанието на лечебните вещества се обуславя от специфичните почвени и климатични дадености. Нашите билки са богати на разнообразни химични съединения: полизахариди, гликозиди, алкалоиди, кумарини, витамини, терпеноиди, флавоноиди, въглехидрати и др.

Тези от тях, които имат по-широко разпространение са: шипка, бял и жълт равнец, горска ягода, мащерка, сребролистна липа, жълт кантарион, комунига и др.

В резултат на нарастания през последните години интерес, се увеличава както броят на видовете билки, които се събират, така и тяхното количество. Това може да доведе до намаляване или унищожаване на редица естествени

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

находища на лечебни растения. Липсва адекватно обществено разбиране за биологичното разнообразие и за заплахите пред него.

За устойчивото управление на лечебните растения на територията на общината е необходимо да бъдат проведени теренни проучвания, чрез които ще се набави необходимата информация относно местоположението на естествените находища на лечебните растения, количеството и състоянието на ресурсите и ще се създадат условия за създаването на регистър и регистрационни карти, за изготвяне на планове за дългосрочното им ползване и управление и ще се подобри възможността за генериране на доходи за целите на управлението на тези ресурси. До момента е известно само видовото разнообразие от лечебни растения.

От защитените растителни видове в общината се срещат: Пролетно ботурче (циклама) - *Syclamen coum* Mill., Давидов мразовец – *Colchicum davidovi* Stef, Горска съсанка – *Anemone sylvestris* L., Оливиеров минзухар – *Crocus olivieri*, Момкова сълза – *Polygonatum officinal*, Червен божур, Подезичен залист – *Ruscus hypoglossum* L., Бодлив залист, Пиримидалносъцветна къпина (ендемит), Лудо биле и Понтийска ведрица (балкански ендемит).

1.2.4.6. Защитени територии

Законът за защитените територии (ЗЗТ) урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Законът цели опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достойние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. Съгласно ЗЗТ опазването на природата в защитените територии има предимство пред другите дейности в тях. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или задължителни обекти на неживата природа и пейзажи. Съгласно чл.5 от ЗЗТ, защитените територии имат следните категории: резерват, национален парк, природна забележителност, поддържан резерват, природен парк, защитена местност.

На територията на Община Велики Преслав има два поддържани резервата, две защитени местности и част от природен парк.

Поддържан резерват „Патлейна”

Обявен за природен резерват с ПМС № 13428/23.10.1948г., а със заповед № 360/15.10.1999г. на министъра на околната среда и водите е със статут на поддържан резерват.

Заема площ от 37.8ха. и се намира на бкм. южно от гр. Велики Преслав на северния склон на Преславската планина, в красива живописна местност, която води своето име от патрона на възникналия там в края на IX век манастир «Свети Пантелеймон».

В поддържан резерват «Патлейна» е най-голямото на Балканите естествено находище на Див рожков (*Cercis siliguastrum* L.), който е рядък вид с реликтна природа. Включен в Червената книга на България и в списъка на защитените растения. Представлява дърво с височина до 8м., с гладка червено-кафява кора. Листата му са прости, в основата дълбокосърцевидни, на върха тъпи, или връзани, целокрайни и голи. Цветовете са в гроздовидни снопчета, разположени в пазвите на листата, по стъблото и по старите клонки. Венчето е неправилно, светлорозово до розовопурпурно. Бобът е силно странично сплеснат, кафяв с 8-10 семена. Видът цъфти през април-май и плодоноси през юни-юли. Размножава се със семена, които покълват трудно, поради което естественото възобновяване е силно ограничено. Средната надморска височина на резервата е 150м. Най-старите дървесни екземпляри са локализирани край шосето, което дава известни основания да се предположи, че те са пренесени там изкуствено преди много години. В същото време значителна част от популацията се развива по съседните склонове като резултат на естественото семенно възобновяване. През 1986г. е обявена буферна зона с площ 72.7ха.

В границите на поддържан резерват «Патлейна» дивият рожков формира съобщества и фрагменти от съобщества, в които доминира. Участва и като асектатор (единични представители) в съседните широколистни дървесно-храстови фитоценози, в които доминират келявият габър и кленът. Тревната покривка е богата по състав, представена от типични горски видове. Активните процеси на рудерализация разкриват по косвен път високата антропогенна намеса в района. Процесите на замърсяване се подсилват и от автомобилните газове на минаващите по пътя Шумен-Велики Преслав-Върбица автомобили.

В следствие на наводнение на 04.09.1999г. на ПР „Патлейна” са нанесени огромни щети, унищожено е голям процент от естественото находище на Див рожков.

Основна част от находището на Урумово лале (*Tulipa urumoffii*) също се намира в ПР „Патлейна”. Български ендемит. Той е застрашен от изчезване вид. Включен е в Червената книга на България и в списъка на защитените растения. Представлява многогодишно лукувично растение. Популацията е многочислена, екземплярите са пръснати поединично в открити тревни съобщества, в които доминира лъжеовчата власатка. Почвите са плиткни, каменливи, сухи, обхванати от плоскостна ерозия, което е застрашаващ фактор, тъй като с отнасянето на плиткия почвен субстрат рязко намаляват възобновителните възможности на вида.

Поддържан резерват „Патлейна” не е документално предаден за стопанисване от РИОСВ, като регионален орган на МОСВ и няма изготвен план за управление.

Поддържан резерват „Дервиша”

За първи път е обявен за резерват през 1948г. Със заповед №361/15.10.1999г. на министъра на околната среда и водите е със статут на поддържан резерват.

Поддържан резерват „Дервиша” обхваща 11.2ха. от водосбора на Дервишка река. Специфични са естествените съобщества на застрашения от изчезване вид с реликтна природа Конски кестен (*Aesculus hippocastanum*). Балкански ендемит. Включен в Червената книга на България и в списъка на защитените растения. Представлява широколистно листопадно дърво с височина до 25м., едри дланевидно перести листа, изправени съцветия, неправилни двуполови цветове. Разпространен е по долината на река Дервишка, разположена на северния склон на Преславска планина, на 3 км. западно от гр. Велики Преслав. Това е единственото му находище в нашата страна. Дърветата са локализирани по стръмните брегове край малката река върху свежи и мощни делувиални почви (образуват се от свличането, движението и натрупване на различни материали). Конският кестен формира самостоятелни и смесени съобщества.

Гората е ранновъзрастна. Старите дървета са на възраст над 100г. В смесените съобщества се срещат още явор, обикновен габър, шестил, орех, клен, дива череша, липа. Тревната покривка е сравнително бедна. Находището на Конския кестен е включено изцяло в поддържащия резерват «Дервиша». Въпреки резерватния режим видът е отнесен към категорията «застрашени от изчезване видове», поради прогресивно протичащите неблагоприятни промени в условията на местообитанието. През 1986г. е обявена буферна зона с площ 59,1ха., включваща горски и поземлен фонд.

Поддържан резерват „Дервиша” не е документално предаден за стопанисване от РИОСВ, като регионален орган на МОСВ и няма изготвен план за управление.

Защитени местности „Блатно кокиче”

Защитените местности „Ливадите” в с. Осмар (19,0 ха.) и „Калпунар” в с. Кочово (12,0ха.) са създадени за запазване на естествените находища от Блатно кокиче (*Leucosium aestivum*). Обявени са за защитени местности със Заповеди на КОПС, съответно №938/03.07.1970г. – находището в с. Кочово и № 608/23.08.1979г. – находището в с. Осмар. Критично застрашен от изчезване вид, включен в Червената книга на България и в списъка на защитените растения. Многогодишно тревисто растение. Има дребни цветове разположени по няколко на върха на стъблото. Размножава се предимно по вегетативен път и съвсем ограничено със семена. Обитава мезофилни ливади. Обилната почвена влага е фатално необходима за нормалното развитие на блатното кокиче. Нарушеният воден режим (нефункциониращи хидросъоръжения) поставя в критично състояние популацията и я застрашава от пълно унищожение. Блатното кокиче е изключително полезно за медицината растение. Използва се за получаване на нивалин - лекарство за борба с детския паралич.

Част от Природен парк „Шуменско плато”

За да се запазят и съхраният ценните растителни и животински видове, характерния платовиден ландшафт и разнообразието на местата подходящи за

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

отдых и туризъм, със заповед №79/05.02.1980г. на Комитета за опазване на природната среда (КОПС) голяма част от Шуменското плато е обявена за защитена природна територия - Народен парк. През 1995г. е създадено управлението на парка, а със Заповед на МОСВ №563/08.05.2003г. е прекатегоризиран в Природен парк.

Общата му площ е 3 929,9ха. и го нарежда на четвърто място по големина в страната. Паркът обхваща по-голямата част от ясно очертаващият се релеф на Шуменското плато. Повърхността му е изградена от варовици със значително окаряване. В тях са оформени 35 пещери, между които е и благоустроената „Бисерна пещера”. Почти 90% от територията на парка е залесена, предимно с келяв габър, бук, дъб, благун, цер, клен и др. Този горски оазис има богата фауна в сравнение с околните обработваеми полета – сърни, диви свине, диви котки, язовци, сухоземни костенурки, няколко вида змии. Светът на птиците и насекомите е много по-разнообразен.

Географското положение, особеностите на релефа и почвено-климатичните условия предопределят голямото видово разнообразие на флората - повече от 550 вида висши растения от които над 120 вида с лечебни свойства. Многообразието на тревната покривка включва видовете: снежно кокиче, минзухар, синчец, пролетно ботуриче(циклама) и др. В парка се наблюдава голямо разнообразие от житни треви - ливадина, белизма, садина, както и типично степните представители.

1.2.4.7. Натура 2000

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени територии целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз - Директива 92 /43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС съхранение на дивите птици (Директива за птиците).

Основните изисквания на двете директиви са отразени в българското законодателство чрез Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), приет от Народното събрание през 2002г. Съгласно него в страната се обявяват защитени зони като част от националната екологична мрежа. Това са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове и типове природни местообитания, включени в Приложенията на Директивата за хабитатите.

На територията на Община Велики Преслав (Приложение 9) съгласно списъка на защитените зони за опазване на природните местообитания и на

дивата флора и фауна (Директива 92/43/ЕЕС) попадат следните зони от Натура 2000:

- BG 0000178 Тича
- BG 0000382 Шуменско плато
- BG 0000421 Преславска планина
- BG 0000501 Голяма Камчия
- BG 0000393 Екокоридор Камчия- Емине

ИЗВОДИ:

1. Голяма част от територията на Община Велики Преслав е заета с гори в добро състояние. Съгласно ЛУП се провеждат мероприятия, насочени към повишаване и подобряване на количеството и качеството на дървесните ресурси.
2. Община Велики Преслав разполага с богато видово разнообразие от лечебни растения, но тъй като не са правени теренни проучвания няма точна информация за ресурсните възможности на находищата от лечебни растения, което затруднява извършването на контрол върху ползванията и създаване на планове за дългосрочното им ползване и управление.
3. Нараства процента на застрашените от изчезване на някои видове представители на флората и фауната, обекти на браконьерство.
4. Отговорно отношение към защитените територии с цел опазване, поддържане и съхраняване на биоразнообразието от растителни и животински видове в общината.

1.2.5. Отпадъци

Един от основните екологични проблеми на общината е свързан с отпадъците. Той включва наличието на нерегламентирани сметища, рекултивацията на общинското депо за ТБО, дългосрочното решаване на въпроса с депонирането на отпадъците (на регионално депо - гр.Шумен) и разделното събиране на отпадъците (вкл. и опасните отпадъци от бита).

Съществуващото състояние на дейностите свързани със събиране, транспортиране, обезвреждане и оползотворяване на отпадъците на територията на общината е наследство от дългогодишната работа по общите проблеми, свързани с опазването на околната среда и в частност вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и всички компоненти на околната среда (въздух, води, почви, геоложка основа, подземни богатства, флора и фауна, културно наследство). Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната употреба води до съхранение на природни ресурси.

Ето защо управлението им е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност.

В съответствие с изискванията на чл.29 от Закон за управление на отпадъците е разработена „Общинска програма за управление на отпадъците 2008-2013г.“. Програмата постепенно се изпълнява и при необходимост може да бъде актуализирана. Тя съдържа детайлен анализ и оценка на съществуващото положение, на базата на които и при спазване на принципите на устойчивото развитие, са изведени основните приоритети в политиката на местната власт и е разработен план за действие. В програмата е отразена наличната информация относно депонираните количества отпадъци, изчислени на база брой курсове на сметоизвозващите автомобили, обем на извозваните съдове, степен на запълненост и относително тегло на отпадъка. Този начин на отчитане на количествата носи известен процент грешка, независимо от положените усилия за максимална прецизност при обработка на първоначалните данни. От 16.07.2009г. битовите отпадъци от територията на общината се депонират на Регионално депо кв. Дивдядово, гр. Шумен с входящ контрол при постъпване на автомобилите. На база издадените кантарни бележки за количествата депониран отпадък се правят реални разчети за действителните стойности на генерирания от общината битов отпадък. Високата норма на натрупване отчетена в Националната програма по управление на отпадъците от 500 кг/ж.год и съответно поставената цел за намаление на битовите отпадъци до 350 кг./ж.год., отново потвърждава факта, че наличието на коректни базови данни е в основата на коректното планиране на управлението на битовите отпадъци.

Ежегодно изготвения от специалистите на Общинска администрация Велики Преслав отчет за изпълнението на програмата за управление на отпадъците се изпраща в РИОСВ-Шумен, съгласно нормативните изисквания.

На територията на Община Велики Преслав се генерират следните видове отпадъци:

- **Битови отпадъци.** Към тях се отнасят:

- Неопасни (същински) битови отпадъци. Те са най-голямата част от всички отпадъци. Формират се основно от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им се определят от мястото на образуване, стандарта на живот на населението и неговата култура, степента на благоустроеност на населените места, начина на отопление и много други фактори. Преобладаващи са органични хранителни отпадъци от домакинствата, пластмасови опаковки, метални опаковки от бира и безалкохолни напитки, консерви, изхвърлени стъклени бутилки, хартиени опаковки и хартия.

- Опасни битови отпадъци. Това са отпадъци от опаковки от препарати използвани в домакинството и за обслужване на автомобили, остатъци от

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

опаковки от бои, лакове и разтворители, използвани батерии и акумулатори, както и изхвърлени лекарства с изтекъл срок на годност и луминесцентни лампи.

- Близки по състав на битовите отпадъци. Тук се отнасят:

- ❖ Търговски отпадъци - отпадъци от търговските обекти, ресторантьорство, хотелиерство и други дейности;
- ❖ Парково-градински отпадъци - отпадъците предимно с органичен състав (окосена трева, окапала листна маса, сезонна растителност за изкореняване, клонки и листа и др.)
- ❖ Отпадъци от почистването на улиците - прах, пепел, пръст, пясък и отпадъци събирани при зимното почистване на улиците, хартии и найлонови опаковки.

• **Производствени отпадъци.** Те могат да се разделят на следните групи:

- Производствени отпадъци с битов характер - генерират се в административно-обслужващите сгради и социално-битовите дейности, извършвани в тях;

- Същински производствени отпадъци - генерират се в промишлените предприятия и в сектора за услуги, съгласно възприетите технологии за производство.

- **Селскостопански отпадъци.** Генерират се при селскостопанските дейности в растениевъдството и в животновъдството. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третираат в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.
- **Строителни отпадъци.** Получават се в резултат на строителни дейности, ново строителство, ремонт и разрушаване на стари сгради.
- **Опасни отпадъци.** Получават се в резултат на различни производствени и непроизводствени дейности. Събирането, извозването и обезвреждането на тези отпадъци е задължение на предприятията които ги генерират в производствената си дейност. Опасни отпадъци са медицинските отпадъци, отработените масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба луминесцентни лампи и други лампи съдържащи живак, ИУЕЕО, излезли от употреба МПС. Към опасните отпадъци се отнасят и пестицидите с изтекъл срок на годност, останали в селското стопанство при ликвидацията на земеделските кооперации.

Дейности по третиране на отпадъците

В обхвата на програмата за управление на дейностите с отпадъците на Община Велики Преслав попадат всички дейности по третиране на различните видове отпадъци, независимо от мястото и условията на генерирането им. Те са следните:

- Събиране (съвместно или разделно) и съхранение;
- Извозване (транспортиране);

- Обезвреждане, чрез депониране или по друг начин;
- Оползотворяване чрез рециклиране на материалите в отпадъците; повторна употреба; получаване на енергия (предимно топлинна);
- Контрол при обезвреждане на производствени и опасни отпадъци;
- Организация и управление на дейностите по третиране на отпадъците;
- Финансиране на дейностите по управление на отпадъците;
- Просветна и популяризаторска дейност.

Количество

На територията на Община Велики Преслав от 01.09.2007г. 100% от населението е обхванато в организирано събиране на твърди битови отпадъци. Количеството генерирани битови и строителни отпадъци за периода 2007-2010г. е показано в Таблица 8:

Отпадъци генерирани в общината за периода 2007-2010г.

Таблица 8

<i>Година</i>	<i>Битови отпадъци /тона/</i>	<i>Стоителни отпадъци /тона/</i>
2007	10 200	310
2008	10 300	360
2009	8 500	400
2010	6 800	1 300

Данните са въз основа на информационни карти за видовете и количествата отпадъци попълвани в рамките на общината и отделните предприятия.

С Националната програма за управление на дейностите по отпадъци (2003-2007г.) беше определено Община Велики Преслав да използва Регионално депо гр. Шумен, за депониране на битовите отпадъци, генерирани на нейна територия. От 16.07.2009г. започна действителното им извозване до там. Чрез въведения входящ контрол (електронен кантар) на депото, става точно и прецизно отчитане на количеството депониран отпадък от територията на общината, което се превърна в реална база за планиране на финансовия ресурс, необходим за обезпечаване на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване.

Депонирайки отпадъците на Регионално депо, Община Велики Преслав чрез сключен договор с Община Шумен - собственик на депото се задължи да заплаща такса за депониране. С настъпилите изменения в Закона за управление на отпадъците, законодателят въведе и още две отчисления, които следва да бъдат заплащани от общините:

- по реда на ПМС 207/16.09.2010г. се правят отчисления, съгласно чл.71е от ЗУО, като натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битовите отпадъци;

- по реда на Наредба №14/15.11.2010г. се правят отчисления, съгласно чл.71а от ЗУО, като натрупаните през експлоатационния срок на депото средства ще се използват за дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото

Това доведе до увеличаване на разходите през 2011г., като тенденцията е техният размер на нараства и през следващите години.

Община Велики Преслав е член на Регионалното сдружение за управление на отпадъците към Регионално депо Шумен. Все още обаче, това сдружение няма изготвени програми или проекти, което води до проблеми за постигане на оптимално управление на отпадъците и въвеждане на **интегрирана система за управление на отпадъците в региона.**

Морфологичният състав на отпадъците от Община Велики Преслав не е изследван. Морфологичният (механичен) състав е основен физичен показател на ТБО и отчита съдържанието на частиците, които ги съставят (хартии, метали, стъкло, хранителни отпадъци и др.), изразено в процент от общото им тегло. Морфологичният състав на ТБО се изменя с течение на времето. Той зависи от функционалния тип на населеното място, стандарта на живот, развитие на дейностите в сферата на търговията, услугите и общественото хранене, сезона, начина на отопление, системата на сметосъбиране и сметоизвозване и др. Това е показател, който основно влияе върху избора на метод за обезвреждането и оползотворяването на отпадъците.

Организираното събиране и извозване на твърди битови отпадъци на територията на Община Велики Преслав обхваща 100% от населението ѝ.

За сметосъбиране и сметоизвозване на битовите и смесени битови/търговски отпадъци се използва стационарна контейнерна система. Съдовете с които се обезпечава дейността са тип «Бобър» с вместимост - 1,1куб.м, контейнери с обем 4,0 куб.м., кофи тип «Мева» с обем 110л. (0,1 куб.м). Поради високите им експлоатационни разходи, контейнерите с обем 4,0 куб.м. постепенно излизат от употреба. Честотата на извозването на събраните отпадъци се извършва съобразно ежегодно издадена от кмета на общината заповед, определяща границите на районите, вида на предоставените услуги и честотата (повторяемост) на обслужване на съдовете за битови отпадъци.

Извозването на дворните отпадъци с растителен произход се извършва през месеците април - май, септември - ноември по предварително изготвен и обявен сред населението график от обслужваща фирма. Дейностите по почистването на улиците, тротоарите и площадите в града се извършва ръчно и машинно.

Генерираните в Община Велики Преслав отпадъци освен на пресоване не се подлагат на друга обработка преди да се подложат на крайно обезвреждане. Малкия брой населени места, различния брой жители и географско-икономическите условия са наложили засега като единствен метод за обезвреждане на отпадъците - депонирането им на депо.

Общинското депо за ТБО на гр. Велики Преслав, местност „Каралъч“ не отговаря на съвременните изисквания за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците и подлежи на закриване. Общината е предприела необходимите мерки за изработване на работен проект, с който да се кандидатства пред МОСВ за финансиране на закриването и рекултивацията му. С изпълнение на проекта ще се намали вредното въздействие на депото върху околната среда.

Основните проблеми, свързани с дейностите по управление на отпадъците в общината са остарялата транспортна техника, не напълно достатъчният брой на съдовете за отпадъци за всички населени места от общината и тяхната бърза амортизация, предстояща рекултивация на общинското депо, както и ниските приходи от такса “Битови отпадъци” с които все по-трудно ще се покриват нарастващите разходи по предоставените услуги и заплащането на законово въведените такси.

Строителни отпадъци

Строителните отпадъци се отделят при строителство, ремонт и реконструкция на сгради и други обекти. На територията на РИОСВ Шумен, няма изградени депа за строителни отпадъци. Те се депонират или на депата за битови отпадъци, използват се за рекултивация на кариери, или общините определят терени за запълване и за подобряване на релефа.

Като добра практика в Община Велики Преслав е извозването на строителни отпадъци и земни маси до отреден за насипване нарушен общински терен да става след издаване на разрешително от кмета на общината.

Все още като проблем остава трудния контрол върху отпадъците от строителните ремонти - предимно на жилища, офиси и търговски обекти. В тази насока, все още има какво да се желае по отношение координацията и контрола от страна на общината. Много често се оказва, че локалните сметища са формирани от нерегламентирано изхвърлени строителни отпадъци.

Често срещана практика е в контейнерите за битови отпадъци да се изхвърлят и смесени строителни отпадъци от населението. С цел предотвратяване на тази практика е необходимо, регламентирано общината да организира поставянето на специализирани контейнери с по-голям обем на определени точки по заявка на фирми или лица, след което да ги транспортира по предназначение за рециклиране, оползотворяване, депониране.

Разделно събиране на отпадъците

През 2010г. Община Велики Преслав сключи договор за сътрудничество с „Екоколект” АД за внедряване на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, като начин за намаляване количествата на рециклируемите отпадъци. Системата е двуконтейнерна - жълт и зелен контейнер. Жълтият контейнер е предназначен за изхвърляне на хартиени и картонени, пластмасови и метални опаковки. В зеленият контейнер се изхвърлят стъклени опаковки-буркани и бутилки. На територията на град Велики Преслав са разположени 54 жълти и 35 зелени контейнера, а на територията на общинските села - 12 жълти и 10 зелени контейнера.

Необходимо е в процеса на съвместната работа да се търсят методи за оптимизиране на системата, т.к. има какво да се желае по отношение на качеството на разделно събраните отпадъци.

Като начин за намаляване на естествените органични отпадъци от домакинствата и въвеждане на разделно събиране на битови отпадъци, като алтернатива за отстраняване на отрицателното въздействие върху околната среда и естетизиране на градската среда се реализира проект за „Фамилно компостиране на растителни и животински отпадъци в домакинствата”. В него са включени 265 домакинства от гр. Велики Преслав, кв. Кирково, с. Осмар и с. Драгоево. Необходимо е да се предприемат стъпки за разширяване на обхвата на включените към системата домакинства.

На територията на общината разрешителни за дейности с вторични суровини имат лицензираните фирми: ЕТ „Астра - Йорданка Атанасова” гр. Велики Преслав с лиценз за търговска дейност с хартиени отпадъци, картони и хартиени отпадъци от опаковки, и „Екомакс” ООД, база Велики Преслав с лиценз за търговска дейност с отпадъци.

В района на общината няма изградена система за преработване на рециклиращи отпадъци.

Функциониращите на територията на Община Велики Преслав здравни заведения - болница, медицински центрове, лекарски и ветеринарни кабинети, генерират медицински отпадъци, които се класифицират като опасни. Фирмите формиращи тези отпадъци са длъжни да ги събират, съхраняват и обезвреждат по специален начин.

На територията на Община Велики Преслав има места замърсени с отпадъци и незаконни (неконтролирани) сметища. Те са разположени във всички населени места, като в някои от тях има формирани по няколко сметища. На входа и изхода от населените места, около пътните артерии има натрупани купчини ТБО, строителни отпадъци и оборски тор. Тези сметища са образувани от населението на удобни за него места, обикновено в регулационните граници, по бреговете на деретата, по естествени скатове и оврази. Това създава опасност не само за околната среда, но и здравен риск за населението. Причината за възникването на такива локални сметища е формирането на големи количества дворна смет и отпадъци от отглеждане на животни в личните дворове, които не могат да се поемат от съдовете за смет и които гражданите складира на най - близките удобни за тях места.

Всички неконтролирани сметища, особено тези в населените места и в непосредствена близост до тях, подлежат на саниране или предепониране.

Опасни отпадъци - Пестициди

Най-общо характеристиката на пестицидите от токсикологична гледна точка, без да можем да отчетем наличието или отсъствието на антагонизъм, синергизъм или потенциране (тъй като те са смесени на местата където се съхраняват), факторите на външната среда и ендемогенните фактори е, че те са силно токсични. Най-отровни са фосфороорганичните пестициди (ФОП).

Карбаматните и тиокарбаматните пестициди са близки по токсичното си действие до ФОП. Хлороорганичните пестициди имат много висока персистентност в почвата и околната среда и се натрупват в големи количества в животинските и растителните организми и в човека (в мастните тъкани, млякото, кръвта и др.), като признаците на отравянето се проявяват по-бавно (до няколко дни след поглъщането им). Пестицидите от групата на нитропроизводните на фенола, както и циановодородните препарати също са силно токсични.

Медните препарати са значително по-малко токсични от другите тежки метали (живак, талий и арсен). Арсеновите препарати са силно отровни. Смъртната доза за човека се движи средно от 0,1 до 0,3 грама.

Като има предвид токсикологичните характеристики на отделните класове пестициди Община Велики Преслав в грижата си за опазване на околната среда и здравето на населението от вредното въздействие на тези силноотровни вещества е осигурила дълговременно безопасно съхраняване на негодните за употреба пестициди в контейнери "Б-Б куб". Те се съхраняват в 34 бр. "Б-Б" кубове (55 630кг., 10 800л.) на терен намиращ се в Комплексна опитна станция в с. Хан Крум. Събирането, запълването и съхраняването им е осъществено по Технологията на „Бал Бок инженеринг” АД гр. София за постоянно съхраняване в контейнери на негодните за употреба пестициди. Технологията се състои в запълване на доведени до твърдо агрегатно състояние негодни пестициди в стоманобетонени контейнери "Б-Б куб", които са затворени херметично и са разположени на определена и предварително подготвена за целта специална площадка.

Задължително се извършва периодичен оглед на площадката и на контейнерите. Отговорност за този оглед носи Община Велики Преслав и РИОСВ.

Опасни отпадъци - от болници

На територията на МБАЛ Велики Преслав няма изградена пещ за изгаряне на болнични клинични отпадъци (патологични материали, инфекциозни материали, фармацевтични средства, химически препарати от клинични лаборатории, радиоактивни субстанции и др.) - инсинератор. Всички формирани отпадъци от здравни заведения и частни лекарски практики в гр. Велики Преслав се събират и изгарят в инсинератора на МБАЛ Шумен.

Отпадъците от ветеринарната медицина - конфискати, вътрешни органи и др. се предават в екарисаж "Брамас-96" АД гр. Шумен, където се стерилизират и обезвреждат.

Опасни отпадъци - батерии и акумулатори, луминесцентни и други лампи съдържащи живак

Екологосъобразното управление на негодните за употреба батерии, акумулатори и луминесцентни лампи има важно място в политиката по управление на опасни отпадъци. Въвеждането на системи за разделното им събиране доведе до отделянето на тези отпадъци от общия поток битови отпадъци и намаляване на рисковете за околната среда, произтичащи от

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

неправилно съхранение и третиране на електролита от акумулаторите. Ръчното раздробяване на акумулаторите и отстраняването на електролита трябва да бъде избягвано на всяка цена. Прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба или в общински събирателен център и реализацията на периодични кампании за събиране, ще бъдат използвани за постигане на по-високи нива на събиране на негодни за употреба батерии, акумулатори и луминесцентни лампи. Събраните количества се предават на лицензирана фирма за оползотворяване.

Постигането на целите и достигането на високи резултати няма да бъде възможно без активното участие на населението в предложените схеми за събиране. Това изисква обществеността да бъде редовно информирана за рисковете, свързани с неконтролираното обезвреждане на батерии и акумулатори, значението на символите използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

След като беше сключен договор с „Бал Бок инженеринг“ АД гр. София за приемане на излезлите от употреба луминесцентни и други живак съдържащи лампи от територията на общината, в общинска администрация се обособи помещение за събиране на ИУЛЖЛ от населението, от учебните и здравни заведения и от административните сгради.

През 2011г. на територията на общината са разположиха контейнери за разделно събиране на негодни за употреба батерии (НУБА). Това стана в резултат на подписан от общинското ръководство договор с „Нуба рециклиране“ АД. Към настоящия момент негодните батерии от населението използвани в бита и битовите уреди мога да се предадат в местата им за продажба - магазини и борси, в учебните и детски заведения, в обществените и административни сгради. След това събранте в контейнерите негодни батерии периодично ще се предават за оползотворяване.

Опасни отпадъци - отработени масла

Съдържащите се в маслата опасни вещества, представляват опасност за замърсяване на околната среда през всички фази на техния жизнен цикъл. Събирането, временното съхранение, транспортирането и обработката на отработени масла е основен приоритет в политиката за управление на тези отпадъци. Това засяга в голяма степен местата за смяна на моторни и трансмисионни масла и местата за временно съхраняване на отпадъчни нефтопродукти. Адекватното прилагане на изискванията на нормативната уредба към дейностите по третиране на отработени масла ще доведе до намаляване на възможностите за незаконното им изхвърляне или неконтролирано изгаряне. Въвеждането на ефективна система за контрол, включваща издаването на разрешения, прилагането на унифицирана документация за удостоверяване на предаването и приемането на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, съставяне на годишни доклади, извършване на периодични проверки и налагането на строги наказания за нарушаване на изискванията на нормативната уредба, има за цел предотвратяване на рисковете

за околната среда, причинени от неправилно съхранение, събиране и обезвреждане.

Обектите, от дейността на които се генерират отпадъци от отработени масла и отпадъчни нефтопродукти (бензиностанции, автосервиси) предават отработените масла на най-близката фирма с издадено разрешително за оползотворяване на отпадъци от отработени масла “Ал и Ко” АД гр. Шумен.

Отпадъци - утайки от почистване на каломаслоуловители и резервоари на бензиностанции

Утайките от почистване на каломаслоуловители и резервоари на бензиностанциите на територията на община Велики Преслав, се обезвреждат на площадки от фирмите “Вандарос” ЕООД гр. Бургас и “Петрол” АД гр. Варна, които са специализирани в тази дейност.

Отпадъци - утайки от ГПСОВ

Основен отпадък от дейността на всяка пречиствателна станция за отпадъчни води са утайките. Такива утайки Община гр. Велики Преслав на този етап все още не формира, тъй като ГПСОВ не е въведена в експлоатация. Предстои разработване на Програма за управление на утайките от ГПСОВ Велики Преслав, където въпросът ще бъде подробно разгледан.

Отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)

Закона за управление на отпадъците, позволи да бъдат регламентирани задълженията на икономическите оператори (вносители и производители на МПС) да изграждат системи за третиране на масово разпространени отпадъци, в обхвата на които влизат и ИУМПС. Наред с това бяха конкретизирани задълженията на кметовете на общини, на физическите и юридическите лица, административните нарушения, които могат да бъдат извършени от тях, както и глобите/санкциите, които се налагат за съответното нарушение.

В област Шумен действат два центъра снабдени със специализирани инсталации за разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства - единият е на територията на община Шумен, а другият на територията на община Смядово.

Община Велики Преслав има сключен договор с фирма „Екомакс” ООД за съвместна дейност. На територията на площадката на фирмата в посока кв. Кирково, населението на общината може да предава безвъзмездно своите излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), както и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО).

Разходи за извършване на дейностите по третиране на битовите отпадъци и поддържане на чистотата

Единственият източник за финансиране на дейността по третиране на отпадъците са приходите от таксата за битови отпадъци, която постъпва в общинския бюджет.

За 2011г. размерът на таксата за битови отпадъци (в промили и в лева) е даден в Таблица 9:

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

Размер на ТБО за 2011г.

Таблица 9

Показатели	2011 г.
Размер на таксата за битови отпадъци в ‰	
-за физически лица	
○ В.Преслав	3.8 ‰
○ села	9 ‰
-за юридически лица	10‰
-за декларирано ползване на определени съдове	
○ за 1 бр. кофа	150лв.
○ за 1бр. контейнер 4 куб.м	1 800лв.
○ за 1бр.контейнер тип „Бобър”	800лв.

Границите на районите, видът на предоставяните услуги, както и минималната честота на събиране и извозване на битовите отпадъци се определят ежегодно със заповед на кмета на общината.

Размерът на таксата се определя в промил, върху данъчната оценка на недвижимите имоти, разположени върху територията на съответното населено място от общината, дворни места, парцели, застроени земеделски и горски земи за действително застроената площ и прилежащия ѝ терен. За предприятията размера на таксата се определя в промил върху по-високата между отчетната стойност на активите (земя, сгради) по баланса им и данъчната оценка на недвижимия имот.

Ако до 30.12. на предходната година, в общината бъде подадена декларация за ползване на определени по вид и брой съдове за смет, таксата се определя в зависимост от това обстоятелство.

Таксата се заплаща от: собственика на имота; от ползвателя - при уредено вещно право на ползване; от концесионера - при предоставяне на особено право на ползване - концесия.

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план – сметка за всяка дейност, включваща необходимите разход за: осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци; събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депо; проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депо за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл.71а и 71е от ЗУО; почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Такса битови отпадъци

Размерът на ТБО за четиригодишен период е даден в таблица 10, а приходите от тях в Таблица 14 от т. Икономическо състояние

ТАКСА ТБО (в %о)

Таблица 10

Населено място	жилищни имоти				нежилищни имоти			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
гр.В.Преслав	5,2	3,8	3,8	3,8	12	12	12	10
с. Драгоево	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Златар	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Миланово	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Мокреш	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Суха река	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Хан Крум	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Троица	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Осмар	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Кочово	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Имренчево	12	9	9	9	12	12	12	10
с. Мостич	12	9	9	9	12	12	12	10

С приемането на Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни документи към него и Националната програма за управление на отпадъците е създадена основа за регламентиране на дейностите по управление на отпадъците и изискванията относно: съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци; третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци; качеството и вида на информацията за управление на отпадъците; управлението на специфични отпадъчни потоци, като луминесцентни лампи, батерии, акумулатори, отработени масла,нефтепродукти, утайки от ГПСОВ, излезли от употреба МПС, ИУЕЕО, пневматични гуми и др.

По този начин са поставени ясни изисквания по управлението на отпадъците към всички субекти, включително и към кметовете на общините.

Действията на Община Велики Преслав ще бъдат насочени към:

❖ Подобряване чистотата на населените места - проблема е изцяло от компетентността на местните органи на самоуправление. При изготвянето на общинската програма за управление на дейностите по отпадъците и общинската наредба за чистота на населените места се идентифицират и степенуват по приоритети конкретните проблеми, набеязани са и мерки за тяхното решаване в краткосрочен и дългосрочен план. Годишния размер на такса “битови отпадъци” се определя от общинския съвет, затова е наложително средствата да покриват и гарантират ефективното изпълнение на дейностите по управление на отпадъците.

❖ Разделно събиране и рециклиране на отпадъците, предвидено в Закона за управление на отпадъците (ЗУО) внася яснота в прилагането на принципите на “споделена отговорност” и “отговорност на производителя”.

❖ Община Велики Преслав ще продължава да търси подкрепата на медиите на местно ниво, като най-достъпна форма за разясняване на допълнителните ползи от подобряване чистотата на населените места, промени на таксите, добиване на суровини от отпадъци.

❖ От оперативните програми, екофондовете и други източници ще се търси съфинансиране на проекти, етапи от проекти, които са технически и финансово независими, групи от проекти или проектни схеми в областта на управление на отпадъците.

Проблеми и насоки

- На територията на Община Велики Преслав всички селски сметища са закрити. Като проблем обаче остава въвеждането на действен контрол по предотвратяване на възстановяването на закритите сметища, както и възникването на нови. Това произтича най-вече от липсата на добри практики по оползотворяване на торовите отпадъци, които остават извън обхвата на законодателните разпоредби по управление на отпадъците.

- Картотекиране и ликвидиране на замърсяванията на терени с незаконно натрупани битови, строителни и смесени отпадъци.

- Усъвършенстване на системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на територията на Община Велики Преслав;

- Оптимизиране на система за разделно събиране на отпадъците, разширяване и включване на останалата част от населението във фамилно компостиране на растителни и животински отпадъци в биокофи (компостери);

- Благоустрояване на населените места, изграждане и поддържане на зелени площи, преустройство и реконструкция на уличната пътна мрежа.

ИЗВОДИ:

Основните проблеми на Община Велики Преслав по отношение на отпадъците са свързани с наличието на нерегламентирани сметища, не достатъчно ефективно разделно събиране и рециклиране на отпадъците.

За решаването на тези проблеми е необходимо:

1. Картотекиране и ликвидиране на замърсяванията на терени с незаконно натрупани битови, строителни и смесени отпадъци.
2. Ефективност на системата от мерки (законови и икономически) за предотвратяване на незаконно замърсяване с отпадъци на терени в рамките на общината.
3. Усъвършенстване на системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.
4. Усъвършенстване на система за разделно събиране на отпадъците.
5. Разширяване и включване на останалата част от населените места от общината във фамилно компостиране на растителни и животински отпадъци в биокофи (компостери) и определяне на площадки за компостиране на биоразградими отпадъци в населените места.
6. Ограничаване и контрол при употребата на химически торове и приложение на биологична растителна защита в селското стопанство.

7. Благоустрояване на населените места, изграждане и поддържане на зелени площи, преустройство и реконструкция на уличната пътна мрежа.
8. Разширяване обхвата за разделно събиране на специфичните отпадъчни потоци.
9. Засилване на взаимодействието между общинското ръководство и неправителствените екологични организации за активизиране участието на населението в процесите на опазване на околната среда.

1.2.6. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настоящата програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Анализът на съвременната акустична картина показва, че най-голямо въздействие на шумовия фактор се наблюдава в големите градове на страната с население над 100 000 жители.

Измерванията и оценките за въздействие на шума се извършват от РЗИ – Шумен. Данните, отнасящи се до шумовата експозиция в околната среда са бедни в сравнение с тези, свързани с другите екологични проблеми. Общината не е определена като критичен район в акустично отношение, поради което не са предприемани мерки за борба с шумовото натоварване.

Съгласно Наредба № 6 /26.06.2006г. за показателите на шум в околната среда, приета от Министъра на здравеопазването, някои от граничните стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях са дадени в Таблица 11.

Таблица 11

зона	Еквивалентно ниво на шума, dB(A)		
	ден	вечер	нощ
<i>Жилищни зони и територии</i>	55	50	45
<i>Централни градски части</i>	60	55	50
<i>Територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик</i>	60	55	50
<i>Зони на лечебни заведения и санаториуми</i>	45	35	35

Основните фактори, влияещи върху акустичното състояние на населените места в общината: транспортен шум, промишлен шум и шум от търговски и подобни на тях дейности са слабо изразени. По-големите промишлени предприятия на територията на Община Велики Преслав се намират извън жилищните зони.

В общината не са правени шумови характеристики, съгласно нормативната база на МЗ.

През 2005г. с влизането в сила на Закон за защита от шума в околната среда се регламентираха компетенциите на държавните органи:

- Министърът на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум;
- Министърът на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения;
- Министърът на вътрешните работи чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда;
- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на сроежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, организират и регулират автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

Идентифицирането на районите с висока шумова експозиция позволява воденето на борба с шумовото замърсяване. Пътищата за това са два – първо, елиминиране на източника на шум напр. обособяване на пешеходни зони, обходни пътни отсечки и др., и на второ място ако не е възможно премахването на източника се търсят начини за намаляване нивата на шума по пътя на тяхното разпространение чрез различни типове шумозащитни съоръжения.

1.2.7. Зелени площи в населените места

Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на Община Велики Преслав има зелената система. Зелената система включва следните категории зелени площи:

- Обществени паркове и градини;
- Специализирани паркове и градини;
- Санитарно-защитно озеленяване;
- Транспортно озеленяване;
- Озеленяване за ограничено ползване;

Те имат следните по-важни социални и екологични функции: рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдих); естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични - приток на свеж чист въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда.

Зелените структури в санитарно-защитното озеленяване са с основно екологично предназначение - ветрозащитни пояси, озеленени крайречни сервитути, озеленени дерета и оврази, санитарно-защитни пояси, транспортно озеленяване.

Поддържането на зелените площи в града се извършва от фирма, съгласно сключен договор. При интензивен режим се поддържат 166 дка. площи, включващи: централната градската част, зелените площи по ул. “Борис Спиров”, ул. “Симеон Велики”, крайречен булевард, градски парк, междублоковите пространства в жилищните квартали и др. В дейността по поддържането и възстановяването на зелените площи се ангажират и лица от програмата за временна заетост на МТСП.

Въпреки финансовите затруднения община Велики Преслав намира средства за поддръжка на зелените площи в общинския център, но се заделят малко средства за поддръжане на зелените площи в промишлената зона, крайните квартали и останалите съставни селища на територията на общината.

ИЗВОДИ:

1. Зелените площи в общината са достатъчни, но са слабо поддържани и се нуждаят от основна рехабилитация.
2. Средствата за поддръжане на зелените площи са недостатъчни.

1.2.8. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения.

Естественият радиационен гама - фон е конкретна физична характеристика на околната среда, характерна за всеки регион.

Известно е, че естествените радионуклиди: уран, радий, торий и продуктите на техния разпад, радиоактивните нуклиди на калия, рубидия и др. имат широко разпространение в земната кора. Поради своите специфични физикохимични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда: литосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, грунтови, речни, езерни и морски води), въздуха, флората и фауната.

В резултат на дейността на човека става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и

Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.

тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на радиоактивност обуславят техногенната компонента на радиационния фон.

За наблюдение, измерване и контрол на гама-фона на територията на страната съществува Национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама – фон (BULRaMo), която се поддържа от Изпълнителната агенция по околна среда. Главна дирекция „Гражданска защита” към МВР получава данни от измерването на гама-фона от 335 поста разположени в общинските администрации и от 28 поста разположени в областните администрации.

Естественят радиационен гама-фон на територията на страната е в границите от 0.06 до 0.40 mSv/час, а за Община Велики Преслав е 0,02 mSv/час и е в граници на допустимите норми.

Нейонизиращите лъчения са едни от малко изследваните фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека и недостатъчно изяснени механизми за биологичните им ефекти.

Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори, по-важни от които са: електростатично поле, постоянно магнитно поле, свръхнискофреkwотни електрически и магнитни полета, радиочестотни електромагнитни вълни, инфрачервено лъчение, видима светлина, ултравиолетово лъчение, лазерни лъчения.

За източниците на електромагнитни лъчения е в сила Наредба № 9 на МЗ и МОСВ (ДВ бр.35/91г.изм. и доп.), която регламентира пределно допустимите нива на електромагнитни полета в населените територии и определяне на хигиенно защитни зони около излъчващи обекти.

На територията на общината няма разположени значителни източници на нейонизиращи лъчения. Няма тенденция за бъдещо изграждане на такива източници. Няма установено завишаване на естественят радиационен фон.

1.2.9. Управленски

Съгласно утвърдената от Общински съвет Велики Преслав структура на общинска администрация, отговорното звено за дейностите по опазване на околната среда е Дирекция „Специализирани общински дейности”, в състава на която влиза отдел „Териториално и селищно устройство”. В този отдел има назначен специалист по „Екология и евроинтеграция”, които освен дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, състоянието на депата, поддържането на зелените площи, изпълнение на предписания и указания от РИОСВ Шумен и МОСВ, залесяване и други, взема активно участие в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

Служителят, назначен да отговаря за проблемите по опазване на околната среда притежава необходимата компетенция за заемане на длъжността. Според длъжностната му характеристика той трябва:

- Да контролира дейността на фирмите, изпълняващи договори с общината за сметосъбиране, сметоизвозване, депониране на битовите отпадъци, почистване на териториите за обществено ползване, както и фирмите извършващи поддържане на зелените площи;
- Да упражнява пряк контрол върху физическите и юридическите лица по изпълнение на нормативните изисквания в областта на околната среда и Наредба №1;
- Да съставя актове за констатирани нарушения, да санкционира нарушителите и т.н.

В съответствие със ЗМСМА, към Общински съвет Велики Преслав действа комисия по „Промислено стопанска дейност”, включваща промишленост, селско стопанство, бизнес, транспорт, съобщения и екология. На своите заседания комисията разглежда представените материали, докладни записки и излиза със становища, които се предоставят на заседанията на Общинският съвет, за обсъждане и вземане на решение.

В областта на дейностите с отпадъци на територията на Община Велики Преслав са приети следните нормативни документи:

- Наредба №1 за опазване и поддържане на обществения ред, имуществото предназначено за общо ползване и чистотата на територията;
- Наредба за управление на дейностите по отпадъците;
- Програма за управление на отпадъците 2008-2013год.;
- План за привеждане на съществуващото депо за отпадъци гр. Велики Преслав в съответствие с нормативните изисквания.

В съответствие с чл.15, ал.2 във връзка с ал.1 от Закона за опазване на околната среда; чл.52, ал.1 и чл.85, ал. от Закона за защитените територии и чл.62 във връзка с чл.42, ал.1, т.3 от Закона за лечебните растения е издадена заповед на кмета на общината с която на кметовете на села и кметски наместници на територията на Община Велики Преслав е възложено изпълнението на правомощията по посочените нормативни разпоредби от екологичното законодателство.

На основание чл.92, ал.1 от Закона за управление на отпадъците има издадена заповед на кмета на общината с която са оправомощени персонално служители от общинска администрация, които да извършват контрола по дейностите свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на битови и строителни отпадъци, както и дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци и изпълнението на програмите за тяхното управление; както и спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл.19 от ЗУО.

Действията на Общинската администрация в областта на опазването на околната среда достигат до гражданите на общината чрез публикации в медиите (местно радио, местни вестници), чрез сесиите на Общински съвет, *Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.*

чрез публични прояви, публикации в сайта на общината, брошури, рекламни материали и др.

Усилията на ръководството на Община Велики Преслав и за в бъдеще ще бъдат насочени към повишаване на културата на населението относно опазването на околната среда и чистотата на територията на общината.

Оперативната дейност по направление «Екология» се изразява в следното:

- Превантивен контрол, осъществяван чрез процедурите по ОВОС (оценка на въздействието върху околната среда), чрез които се цели още в етапите на планиране и проектиране на т.нар. малки обекти да се предотврати замърсяването или увреждането на околната среда;
- Текущ контрол, чрез постоянно или периодически наблюдение, както на състоянието на компонентите на околната среда, така и на потенциалните източници на замърсяване и увреждане, а също така и за спазване на изискванията на нормативните документи;
- Последващ контрол за спазване изпълнението на издадените разрешителни, предписания и решения по ОВОС.

Контролната дейност се предвижда да се подобри чрез:

- Подобряване на координацията между контролните органи на различно подчинение;
- Създаване на адекватен контролен инспекторат в общината;
- Максимално използване на възможностите на НПО да участват и да подпомагат контролната дейност на инспекторите за подобряване на уменията и подходите за налагане на глоби и санкции, както и за популяризиране на непрекъснатото променящото се законодателство;

На ниско ниво е оборудването на контролните органи, свързано с мониторинг на компонентите на околната среда. Общината като организация не разполага с никакъв ресурс в това отношение и разчита на информация изцяло от контролните органи, с която да информира населението за състоянието на околната среда. Оценката на въздействието върху околната среда се извършва единствено по субективни критерии. Разчита се на данни от Националните системи за контрол към централните ведомства (МОСВ, МЗ, МВР и др.).

Община Велики Преслав обръща специално внимание на екологичното образование на местното население и повишаване ролята на обществеността при решаване на екологичните проблеми. В тази връзка дейността и е насочена към:

- Навременно информиране на гражданите относно проблемите на околната среда (замърсяването на въздуха, проблеми с битовите и строителните отпадъци, криминални сметища и т.н.);
- Повишаване на общественото съзнание чрез получаване на екологично образование;
- Включване на обществеността при вземане на решения, касаещи околната среда;

- Осъществяване на ползотворно сътрудничество между местните власти, обществеността и неправителствените организации.

В дейността си по опазване на околната среда Община Велики Преслав си сътрудничи с други местни институции и заинтересовани страни. При провеждането на конкретни екологични проекти или мероприятия са призовавани за партньори, както неправителствения сектор и обществеността, така и организации на местно, регионално и национално ниво. Сътрудничеството се подпомага и с инициативи на местни училища, бизнес и др.

1.2.10. Икономическо състояние

Текущото и прогнозно състояние на Националната икономика оказва сериозно влияние върху средата и развитието на общините в частност. По-важните фактори, които отнасяме към икономическата среда и които трябва постоянно да се диагностицират и оценяват са:

- структуроопределящи отрасли на икономиката в общината;
- темпове на инфлация;
- равнище на заетост;
- доходи;
- състояние и очаквано развитие на отделните отрасли в общината;
- развитието на кои отрасли зависи от състоянието на околната среда в общината;
- състояние на инфраструктурата - пътна мрежа, комуникации, ВиК и електропреносна мрежа;
- средно-годишен доход на човек от населението от общината;
- средна работна заплата на жителите в общината;
- заетост, безработица и структура на безработицата.

На територията на Община Велики Преслав сектор „Индустрия” имаше дългогодишни традиции. Промислеността в общината е достигнала до своя пик през 90-те години на миналия век, след което се наблюдава рязко свиване, а в последните 5-7 години, стабилизиране на определени нива. Съгласно стратегията за развитие на Община Велики Преслав се очаква бавно нарастване на дела на промислеността в общината. В структурата на промисленото производство все повече нараства дялът на малките и средните предприятия, като наред с производствата основани на традиционното преработване на селскостопански суровини, се появяват и промислени производства със съвременен индустриален характер.

Отрасловата структура на преработващата промисленост показва, че тук водещ е традиционният отрасъл „Производство на храни и напитки”, който е представен от няколко търговски дружества, по-значими от които са:

- „Винекс Преслав” АД - специализирано предприятие за производство на висококачествени бели вина и винено бренди;
- Винарска изба „Хан Крум” АД с. Хан Крум.

Към посочения отрасъл попадат и няколко малки предприятия за хлебопроизводство, както и малки предприятия за месопреработка и преработка на мляко. В град Велики Преслав такива са „Цитрон” ООД предприятие за производство на сладкарски изделия, РПК „Тича” и „Агро груп” ООД за хлебопроизводство, плодохранилище на ЕТ „Анона -Николай Неделчев” и „Деком Т”с. Кочово специализирани за производство на плодови и зеленчукови консерви, „Чернев” ЕООД с. Хан Крум – цех за месни заготовки и др. Преработвателния сектор е представен и от „Плиска ойл” ЕООД - фабрика за производство на растителни масла и маслопродукти с производствена база в гр. Велики Преслав.

Втори водещ промишлен отрасъл в общинския индустриален комплекс е „Преработка на дървен материал и изделия от него”. Важен фактор за развитието на този индустриален отрасъл е местната осигуреност със суровини от горскостопанския сектор. Производствената номенклатура на разглеждания отрасъл включва производство на паркет и сглобяеми дървени къщи („Дурмалар” АД), производство на мебели („Дибо” АД, ЕТ „Христо Господинов”, ЕТ „Дари тех - Стефан Дангарски”), производство на паркет („Диш” ООД) и др. Проблемите в развитието на разглеждания отрасъл са свързани преди всичко с остарялата технологична база, липса на сигурен пазар, ниска производителност на труда и др.

Отрасъл „Машиностроене” е представен от „Преслав АН” АД специализиран в изработването на автомобилни надстройки и ремаркета, както и от Вагоно-ремонтен завод „Хан Крум” с. Хан Крум.

Отрасъл „Производство на химикали и химични вещества” е свързан с дейността на няколко „микро” - и „малки” предприятия, разположени в няколко населени места. Такива са „Санитапласт” ООД с. Драгоево специализирано за производство на пластмасови изделия за бита, „Ен импекс” ООД за производство на лепила, както и няколко еднолични търговски дружества произвеждащи пластмасови изделия. Проблемите в този отрасъл са свързани с използването на остарели технологии, с несигурния пазар на произведената продукция и др.

През последните години (и преди развитието на световната икономическа криза) в общинската икономика развитие се наблюдаваше в отрасъл ”Производство на текстилни изделия и облекла”. Същият е представен от фирмите „Ню фашън интернешънъл” ООД, „Бору стил”ЕООД с цехове за конфекция.

Строителният отрасъл е представен от „БКС”ЕООД, „Антас”ООД, ЕТ „Намсо - Осман Халит”, ЕТ „Христо Кюркчиев - Гинка Кюркчиева”, ЕТ „СИМИ - Желез Железов” и др. Търговските дружества, произвеждащи строителни материали, включени в обхвата на добивната промишленост са варовите фабрики в село Троица и кариера за инертни материали в село Драгоево.

Поради стагнацията на основните пазари, високите транспортни разходи и др. конкурентноспособността на местните фирми значително е намаляла. Това води до голяма степен на риск за отцеляването им.

Териториалните анализи, свързани с местоположението на основните икономически субекти в общината показват, че са се формирали две основни локализации с висока капитализация на територията - град Велики Преслав и село Хан Крум.

Основните производствени мощности на промишлените предприятия на територията на град Велики Преслав са разположени в специално формирана промишлена зона в североизточната част на града. Тук са разположени „Винекс Преслав” АД, „Преслав АН” АД, „Дибо” АД, „Плиска ойл” ЕООД и др. Наличието на обособена производствена зона дава възможност да се провеждат редица мероприятия с устройствено - планировъчен характер, редица инвестиционни дейности по разширяването и поддържането на довеждащата инфраструктура (ВиК, енергийна, транспортна и др.).

Село Хан Крум е втория локализационен център на по-значими производствени мощности. Тук са разположени вагоно-ремонтният завод „Хан Крум” АД, предприятието „Строителни изделия” АД, Винарска изба „Хан Крум” АД, „Стъклопакет - ТА” ЕООД и др. по-малки обекти.

В останалите населени места производствените структури са представени от по-малки предприятия, които в преобладаващата си част са „микропредприятия” с брой на заетите лица до 10 души.

Поземлените ресурси, чиито размер и качества са функция от релефните и почвените характеристики, са основен фактор за развитието на земеделието, животновъдството и дърводобива на територията на общината.

Растениевъдството е водещият подотрасъл. Използването на потенциалите на ресурса "земля" за развитие на растениевъдните подотрасли е зависимо от множество фактори: макроикономическите условия, състоянието на преработвателната промишленост (за условията на общината това е основно винарската промишленост) и пряката зависимост на селското стопанство от нея, и не на последно място формите на стопанисване на земята, претърпели резки промени с реформите в отрасъла. Раздробяването на земеползването ограничава възможностите за интензификация на подотраслите, особено в специализацията - лозарството, нуждаещ се от значителни капиталовложения за реконструкция на старите и създаване на нови насаждения.

Преминаването на животновъдството почти изцяло в личните (фамилни) стопанства води не само до намаляване на поголовието при всички видове животни, но се отразява косвено и върху структурата на посевната площ - намаляват площите с фуражни култури. От друга страна, конюнктурата на пазара (увеличеното търсене на хлябно зърно и маслодаен слънчоглед) води до увеличаване на засяваните с пшеница и слънчоглед площи. Според актуални данни предоставени от Общинска служба по земеделие и гори балансът на земеделските земи по култури в дка. за стопанската 2009/2010г. и 2010/2011г. е отразен в Таблица 12:

Баланс на земите за стопанската 2009/2010г. и 2010/2011г.

Таблица 12

<i>Земеделска култура</i>	<i>Засята площ /дка./ 2009/2010г.</i>	<i>Засята площ /дка./ 2010/2011г.</i>
Пшеница	29 530	31 215
Ечемик	9 910	9 100
Пролетен ечемик	200	0
Царевица	11 750	13 030
Слънчоглед	17 590	24 175
Шарен слънчоглед	510	0
Тютюн	15	11
Зеленчуци	1 080	1 190
Изкуствени ливади и люцерна	4 846	4 779
Други пролетни и есенни култури	11 250	10 380
Угари	8 275	6 300
Естествени ливади, мери, пасища	9 865	9 865
Лозя	7 521	6 580
Други трайни насаждения	6 741	5 697
Семейни градини	110	110
Необработваема земя	35 660	32 417
Всичко:	154 853	154 849

Най-големи площи заемат зърнените култури и преди всичко пшеницата. През 2009г. са засети и реколтирани 29 530дка. с пшеница и 17 590дка. с маслодаен слънчоглед, като през 2010г. те нарастват съответно: засети и реколтирани 31 215дка. с пшеница и 24 175дка. с маслодаен слънчоглед. На благоприятните почвени и климатични условия се дължат задоволителните средни добиви от зърнените култури и маслодайния слънчоглед. Продължава като цяло тенденцията за намаляване на засетите с фуражни култури площи. Една от причините е ликвидирането на преобладаващата част от напоителните полета поради остарели съоръжения, разграбени помпени станции и липса на инвестиции за възстановяването им.

В традиционно специализирания подотрасъл - лозарството се наблюдава тенденция към намаляване на общата площ на лозята от 2006г. - 9 696дка. на 6 580дка. през 2010г., което прави намаление от 2 358 дка. Намаляването на площите е резултат от постепенното бракуване на старите лозови насаждения. Проблемът е, че създаването на нови насаждения се възпрепятства от раздробеното земеползване, високата стойност на декар насаждение и бавната възвръщаемост, отблъскваща потенциалните инвеститори.

Основните видове отглеждани култури на територията на общината са отразени в Таблица 13:

Отглеждани култури

Таблица 13

Култури	засяти дка. 2008/09г.	засяти дка. 2009/10г.	засяти дка. 2010/11г.	среден добив 2008/09г.	среден добив 2009/10г.	среден добив 2010/11г.
Пшеница	30 617	32 190	29 530	284	284	351
Ечемик	10 970	12 120	9 910	360	234	297
Тритикале	1 300	400	0	167	130	0
Рапица	2 030	3 850	5 060	139	182	173
Прол.ечемик	2 420	200	0	183	0	0
Цар.зърно	11 620	11 658	13 030	222	541	443
Масл.слънч.	19 519	17 590	24 175	114	160	180
Шарен слънч.	300	510	0	124	61	0
Ябълки	180	238	206	656	612	708
Череша	276	332	270	272	297	323
Малини	960	1 333	1 442	611	379	617
Лавандула	1 102	1 102	1 102	287	335	380
Лозя винени	6 678	6 850	6 100	257	57	180
Лозя десертни	660	671	480	192	58	90
Орехи	207	1 755	1 786	126	130	108
Лешници	203	203	213	-	0	124
Общо:	89 042	91 002	93 304	-	-	-

Състоянието и перспективите за възстановяване и по-нататъшно развитие на лозарството е в тясна зависимост от състоянието и развитието на структуроопределящия подотрасъл на промишлеността и на икономиката на общината като цяло - винарската промишленост, представлявана основно от "Винекс Преслав" АД и Виинарска изба „Хан Крум” АД. Инвестирането на средства за създаване на нови насаждения с предпочитани сортове от страна на винарските предприятия е най-добрата форма на интеграция, която води до съчетаване на интересите на двете страни - осигурен пазар и гарантирани цени за производителите на грозде и осигурена суровина за преработвателните предприятия.

Най-значителни по площ са ореховите насаждения, следвани от тези с малини, лавандула, череша, ябълки и лешници. Чувствително е увеличението на площите с орехови и лешникови насаждения.

Положителната страна по отношение стопанисването на земеделските земи, особено в използването на нивите, е че преобладаващата част от тях се стопанисват от земеделските кооперации и агрофирмите, които с дейността си противодействат на тенденцията към изоставяне на значителни площи обработваема земя, явление, наблюдавано в много райони на страната.

Животновъдство В резултат от реформите в селското стопанство, изразяващи се главно в ликвидиране на едрите форми на стопанисване на *Програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2012-2015г.*

земята и преминаването на животновъдството почти изцяло в личните стопанства, е налице значителен спад в поголовието на селскостопанските животни, отбелязан в цялата страна. Тенденцията за намаляване поголовието на животните продължава и през последните години. Към 01.09.2009г. на територията на общината, в Общинската служба по земеделие и гори са били регистрирани 423 бр. земеделски стопанства в животновъдството с общо говеда и биволи - 1 597бр.; 637 бр. стопанства с общ брой овце - 4 631бр.; 827 бр. стопанства с общ брой кози - 2 492бр.; 741 бр. стопанства с общ брой свине - 5 667бр.; 1 340бр. стопанства с общ брой птици - 32 195бр.; 207бр. стопанства с общ брой зайци - 2 160бр.; 85 бр. стопанства с общ брой пчелни семейства - 1 575бр.

По същите показатели към 01.11.2011г. в Общинската служба по земеделие и гори са регистрирани: 22бр. стопанства в животновъдството с общо говеда и биволи - 1 152бр.; 16 бр. стопанства с общ брой овце - 2 099бр.; 4 бр. стопанства с общ брой кози - 232бр.; 3бр. стопанства с общ брой свине - 138бр.; 6 бр. стопанства с общ брой пчелни семейства - 583бр.; няма регистрирани стопанства за отглеждане на птици или зайци.

Преобладаващата част от отглежданите говеда е във ферми: кравеферми в кв. Кирково и с. Драгоево; свинеферми функционират в кв. Кирково и с. Драгоево; овцеферма - в с. Драгоево и с. Троица. Останалите животновъдни подотрасли са представени изключително в личните стопанства. В землището на с. Златар се отглежда най-значителен брой свине, овце, кози и птици и съответно се произвеждат и най-големи количества овче мляко и вълна.

Продължаващото намаляване на броя на отглежданите животни се обяснява с ниската изкупна цена на млякото, високите цени на фуражите, слабото търсене на месо, които причини принуждават населението да сведе броя на животните до оптималния минимум. Въпреки трудностите, може да се счита, че основни животновъдни подотрасли в бъдеще ще останат говедовъдството, овцевъдството и свиневъдството.

Горско стопанство Общата площ на горския фонд на общината стопанисван от Държавно горско стопанство „Преслав” е 8711,6ха. От територията на горския фонд около 34% са гори и земи с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции и 66% са защитни и рекреационни гори и земи.

В горския фонд преобладават широколистните гори. Основните дървесни видове са церът, габърът, зимният дъб и др. При залесяванията са използвани черен и бял бор, сребролистна липа, акация и др. Основната горско-стопанска дейност е добив на широколистен и иглолистен дървен материал, както и дърва за огрев.

Средногодишно от горите на ДДС се продава дървен материал в размер на 27 540 куб.м. и ежегодно се добиват около 10 000 пространствени куб.м. дърва и вършина за огрев. Значителен дял от горския фонд е зает от ловностопански гори (40%). На територията на Велики Преслав се намира едно от най-големите по площ ловни стопанства в страната, което е предпоставка за

развитие на ловен туризъм с локално, регионално, национално и международно значение.

Туризъм Характерна особеност за Община Велики Преслав е красивата природа, съчетана с богато историческо наследство. Общината разполага с 201ха. защитени територии, археологически резервати 320ха. и много исторически места.

Ситуирането на община Велики Преслав в мрежата от значими туристически локализации на територията на Шуменска област - Плиска, Шумен, Мадарския конник и др., близостта на общината до големите черноморски курорти по северното крайбрежие - Златни пясъци, Св. Константин и Елена, Албена и др., също са предпоставка за допълване и разнообразяване на морския туризъм с културно-познавателен.

Туристическите ресурси на територията на общината са обективни териториални дадености, които предизвикват определен интерес. В най-общи линии те се диференцират на туристически ресурси с:

- природен характер;
- антропогенен характер.

Към туристическите ресурси с природен характер попадат: Поддържан резерват "Патлейна", Поддържан резерват "Дервиша", защитени местности „Блатно кокиче”, Природен парк „Шуменско плато”, многобройни исторически места, разположени в интересна природна среда, като: „Карталъка”, „Бункера”, „Баладжата”, „Дъбравата”, „Черната локва”, „Пърнарица” и др. - общо 13 исторически места на територията на общината.

Твърде значими за развитието на туристическата функция на община Велики Преслав (на практика най-използваеми в момента) са антропогенните ресурси, които са и национално и регионално културно-историческо богатство. В основни линии те са свързани с културно-историческото наследство на Община Велики Преслав и на Шуменска област. По своята същност те са със:

- Археологически характер

Останки от старата българска столица Велики Преслав (893-972г.).Тук е създаден Националният историко-археологически резерват с музей "Велики Преслав". На това място са открити множество недвижими паметници с висока историческа и художествена стойност. Важни акценти в НИАР „Велики Преслав" са Манастирският и граждански ансамбъл, Кръглата църква, Двореца, крепостните стени и др. Сред експонатите в музея към резервата се намират оригинални произведения на старобългарското и средновизантийското изкуство - иконата на Св. Теодор, Преславското златно съкровище и Керамичният иконостас от Дворцовия манастир;

- Архитектурно-етнографска значимост

Като акцент в този тип туристически ресурс се очертават етнографската „Карталова къща” в гр. В.Преслав, както и етнографската къща в с. Осмар. Архитектурната им стойност, допълнена с етнографските

експозиции, дават илюстрация за битата на българина от Преславския край в миналото, което предизвиква определен туристически интерес.

- Религиозно-култов характер

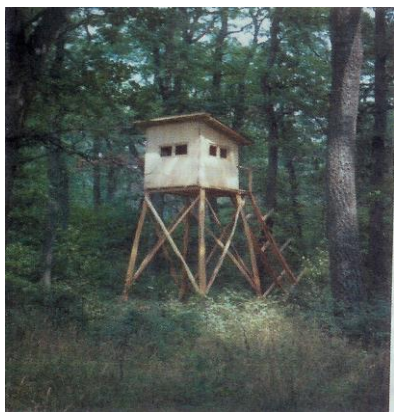
Двете църкви във Велики Преслав - „Св.Св.Петър и Павел" (която датира от времето на турското робство) и „Св.Архангел Михаил" - в центъра на града, както и храм-паметника „Св. Св. Кирил и Методий" в археологическия резерват, дават представа за църковната архитектура. С висок туристически потенциал са скалните манастири над селата Осмар и Троица. В тях интерес представляват монашеските килии и черквите, издълбани в скалата. В културно-историческото наследство, базирано освен на вещевени паметници (археологически, етнографски и религиозно-култови обекти и забележителности), като туристически ресурс се открояват и традиционните обичаи и народните празници, чествани на територията на общината.

Като антропогенен ресурс за развитие на специфични форми на туризъм „винаро-дегустационен" са винарските изби на територията на общината.

Осигуреността на територията на община Велики Преслав с различни по характер туристически ресурси със значим туристически потенциал е фактор за развитие на разнообразни форми на туризъм като: културно-познавателен, екологичен в т.ч.: оздравителен или здравно-рекреативен туризъм, както и ловен туризъм.

От състоянието на околната среда в Общината зависи развитието на туризма във всичките му алтернативни форми и развитие на екологично земеделие.

Транспортна инфраструктура и комуникации

Територията на Община Велики Преслав остава в страни от Пан европейските транспортни коридори, минаващи през Република България. Географското разположение на общината съдейства за доброто и включване към националната транспортна схема и развитието ѝ като транспортен възел между Североизточна и Западна България, както и между Северна и Южна България. По територията на общината минава път I – 7 Силистра - Шумен - Ямбол.

Съществуващата мрежа осигурява лесен достъп на хора и стоки до всички населени места от общината. Пътната мрежа е представена от всички видове пътища с изключение на автомагистралите. Републиканската пътна мрежа е с дължина 41.8 км. и е кръстовидно развита предимно в южната част на общината. Градът попада в точката на пресичане на пътищата от трите основни класа.

На територията на Община Велики Преслав са изградени 90.270км. пътища, които са както следва:

- Път I-7 Шумен -Ямбол - 18.500км.
- Път II- 74 Търговище – Велики Преслав - 9.100км.
- Разклонения от път I-7:
 - III клас път - 14.950км.
 - IV клас път - 37.370км.
 - Общински път - 10.350км.

Съществуващата мрежа е предназначена да обслужва преди всичко връзките на общината с други общини и региони.

Железопътната мрежа в общината е с дължина 6 км. Действащите ЖП гари на територията на общината са : в с. Хан Крум с 5 и ЖП гара в с. Кочово с 3 коловоза.

В Община Велики Преслав националните GSM оператори имат покритие. Съществува Общински радиовъзел. Мрежата се използва и за връзка с

населението при оповестяване на бедствия, аварии и катастрофи. В общината има кабелна телевизия и интернет доставчици.

- Електропреносна мрежа

Трансформаторната мощност в подстанция “Преслав” гр.Велики Преслав е захранена с два независими 110 KV далекопровода и е достатъчна за нуждите на общината. Трафопостовите са 123бр.Дължините на мрежите на територията на общината са:

- Въздушни електропроводи 20 KV - 90км.

- Кабелни електропроводи 20 KV - 12 км., както и въздушни мрежи за ниско напрежение и кабелни мрежи за ниско напрежение.

Други

На територията на общината е създадена мрежа от институционални структури като банки, застрахователни дружества, Дирекция „Бюро по труда” , Дирекция „Социално подпомагане” и др. Три от по-големите банки в страната имат свои клонове и представителства на територията на общината. Това са Банка „ДСК”ЕАД, ТБ”ОББ”АД, „ЦКБ” АД. Седалищата на банковите клонове са разположени в общинския център.

От застрахователните дружества свои офиси и представителства имат „Алианц България Холдинг” АД, ”ДЗИ” АД, „Витоша” АД и др.

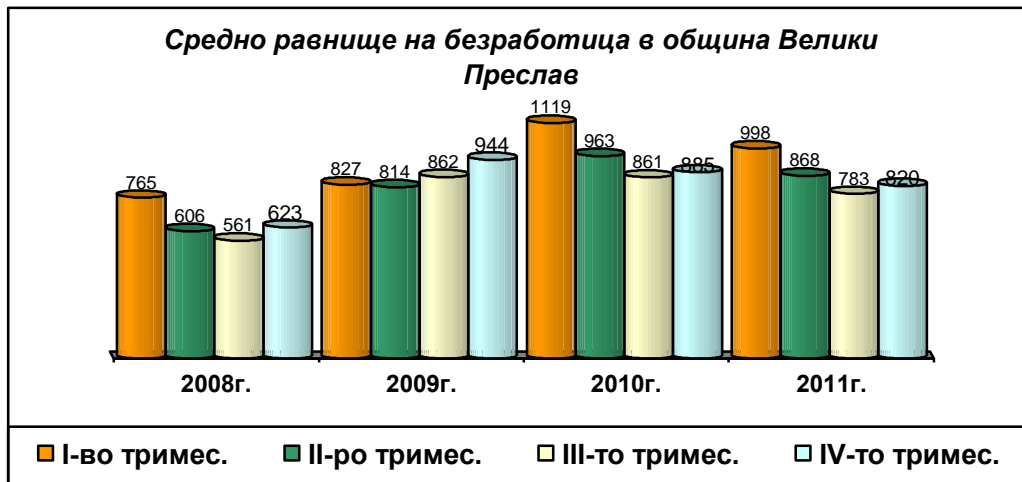
Неправителствени структури, имащи отношение към развитието и подпомагането на бизнеса (вкл. на малкия и средния) не са представени в общината.

1.2.11.Финансови фактори

Най-важните финансови фактори влияещи върху социалното положение на населението от общината са: темпове на инфлация, равнище на заетост, доходи, състояние и очаквано развитие на отделните отрасли в общината, състояние на инфраструктурата,средно-годишен доход на човек от населението, средната работна заплата на жителите, заетост, безработица и структура на безработицата.

На Диаграма 4 е показано средното равнище на безработица (брой регистрирани безработни лица) в общината през последните четири години (данните за броя на безработните лица през четвъртото тримесечие на 2011г. е по предварителна експертна прогноза).От данните е видно, че най-голям ръст на безработицата принципно се наблюдава през първото тримесечие от годината – периода януари-март, а най-ниско през тримесечието съвпадащо с активния летен период.

Диаграма 4

Влиянието на световната икономическа криза, рязкото свиване на инвестиционния поток, спадането на нивото на поръчките и намаляване на производствената дейност в структуроопределящи за общината отрасли води до намаляване на заетостта и покачване на безработицата в последните три години, в сравнение с 2008г.

Паричният доход на домакинствата се формира от различни източници на доходи: работна заплата, извън работна заплата, обезщетения за безработица, пенсии, семейни добавки за деца, други социални помощи, от домашното стопанство, от предприемачество, от продажба на имущество и др.

Анализираните основни финансови фактори са:

- Бюджет на общината (по основните пера) - установяване частта, отделяна за дейност свързани с екология;
- Източници на приходи в бюджета, в т.ч. свързани с околната среда;
- Стойност на разходите за опазване на околната среда и стойността на общите разходи;
- Степен на покриване на разходите за дейностите на общината от реализираните приходи.

Общинският бюджет е самостоятелна финансова сметка, чрез която се разпределят и балансират приходите и разходите за бюджетната година. Бюджетът на общината е сред основните финансови показатели, който се анализира, за да се оцени въздействието на финансовите фактори. Приходите на Община Велики Преслав се формират от субсидии от Републиканския бюджет и собствени приходи.

Съгласно Закона за местните такси и данъци е определена т. нар. такса битови отпадъци. Тя се събира от ползващите услугата сметосъбиране и от всички останали собственици на недвижими имоти в общината - за ползване на депата за битови отпадъци и за почистване на населените места. Със свои решения Общински съвет Велики Преслав е определил такса за битови отпадъци отразена в Таблица 10.

Реализираните приходи от населението и фирмите от такса ТБО са показани в Таблица 14.

Приходи от такса за ТБО (в лева)

Таблица 14

Година	План (хил.лв.)	Отчет (хил.лв.)
2006	205 514	241 297
2007	264 929	327 810
2008	317 840	432 787
2009	381 288	421 160
2010	394 877	398 559
2011	394 877	338 050 (към 30.11.2011г.)

Основно перо от разходите по опазване на околната среда са тези за дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на отпадъците. Тези дейности се изпълняват от специализирана фирма, с която Община Велики Преслав има сключен договор по реда на Закона за обществените поръчки. Друга част от средствата се използват за закупуване на съдове за отпадъци, за почистване на незаконни сметища, за закупуване и монтаж на градински кошчета за отпадъци, за охрана на сметища и др.

Извършените разходи за дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване, депониране на отпадъците и чистота на населените места са съответно:

2008г. – 283 974лв.; 2009г. – 233 756лв., 2010г. – 253 982 лв.

От данните може да се направи извод, че досега с приходите от ТБО могат да се покрият извършените през годината разходи за дейността. С най - новите промени в Закона за управление на отпадъците и възлагане на сериозни ангажименти на общините, създаването на Регионални системи за управление на отпадъците, финансови взаимоотношения в сдружението, високи транспортни разходи до регионалното депо, въвеждане на такса за депониране и още два вида отчисления (по чл.71а и чл.71е от ЗУО), поставят под особено внимание въпроса за бъдещото обезпечаване на дейността и все по-високите финансови разходи по нея.

Негативна тенденция е централизирането на фондовете за опазване на околната среда, което затруднява разработването и изпълнението на гъвкави програми, свързани с екологията. Сложните бюрократичните процедури, пряко влияят върху навременното изпълнение на мероприятията по опазване на околната среда.

Негативно въздействие върху разработването на проекти и работата върху мероприятия по опазване на околната среда, оказва невъзможността, приходите в бюджета по съответното перо да покрият разходите за екология. Въпреки приетия размер на такси, глоби и санкции, средствата, постъпили от тях са недостатъчни.

Въз основа на направения анализ, оценката на финасовите фактори е нито благоприятна, нито неблагоприятна. Заедно с посочените негативни тенденции

е отчетено, че голяма част от тях не произтичат от компетенциите на общинското ръководство, а са външна даденост, която се отнася за всички общини.

1.2.12. Население и здравно демографски - фактори

Община Велики Преслав по данни на Националния статистически институт след извършеното преброяване през 2011г. наброява 13 382 жители (при 16 057 жители при преброяването през 2003г.), което представлява 7.4% от населението на Област Шумен.

В общинския център - гр. Велики Преслав с 7 694 жители са съсредоточени 57.5% от цялото население, а населението на селата е 5 688 души, или 42.5% от общото население в общината.

Ако се проследи динамиката на населението на Община Велики Преслав за периода 1990-2011г. по статистически данни се наблюдава тенденция на спад, което като цяло отразява и общата за страната тенденция за намаляване броя на населението (доказано и от данните след последното преброяване). През 2001г. населението на РБългария е 7 928 901, а през 2011г. - 7 364 570 души.

Жителите на общината по пол са 6 806 (50.86%) жени и 6 576 (49.14%) мъже. През наблюдавания период това съотношение с малки колебания се запазва.

В демографското развитие на региона през последното десетилетие се наблюдават неблагоприятни тенденции за намаляване числеността, обусловена от неблагоприятната динамика на раждаемостта, смъртността и миграционните процеси.

Продължава да се задълбочава процесът на демографско остаряване на населението. Основен принцип за неблагоприятното изменение на възрастовата структура на населението е установилата се тенденция към снижаване на раждаемостта, увеличаване на смъртността, включително и детската смъртност.

На лицата над 65 годишна възраст се падат 21.24% от населението в общината. Увеличаващото се възрастно население в Община Велики Преслав поражда редица здравни, социални и икономически последици. Като съществена икономическа последица е нарастването на дялът на непроизводителното население.

Най-общата характеристика на демографското и здравното състояние на населението от региона се свежда до:

- Тенденция за намаляване на раждаемостта;
- Тенденция към повишаване на смъртността;
- Демографско остаряване на населението;
- Задържащо се увеличаване на средната продължителност на живота;
- Рязко понижаване на жизненият стандарт на населението и увеличаване относителният дял на живеещите на границата на бедността.

В структурата на заболяемостта по обръщаемост във възрастта над 18г., най-голям относителен дял заемат болестите на дихателната система, следвани от болестите на органите на кръвообращението, болестите на нервната система и сетивните органи, инфекциозни болести и паразитози, болести на ендокринните жлези, храненето и обмяната, психични смущения, травми и отравяния. Заболеваемостта от заразни болести за някои заболявания все още е с висок интензитет - инфекциозен хепатит, рубеола, скарлатина, дезинтерия и др. Нарастнала е заболяемостта и от злокачествени новообразувания.

Взаимовръзката между състоянието на околната среда и заболяемостта на населението е от основен интерес за планиране на здравна и екологична стратегия на ниво държава, респективно община и всъщност средствата вложени за такива проучвания са инвестиция за здравето на хората.

2.АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT-анализ).ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА.

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимнообвързана оценка на вътрешните за дадена община силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от общината, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива тя. В световната практика SWOT-анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на средствата на Европейския съюз. Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на общината. По този начин могат да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Сред елементите на анализа има взаимовръзки, които разкриват потенциала за развитие, а също и такива, които показват ограниченията (лимитиращите фактори) и проблемите, които предстои да бъдат преодолени.

От направените изводи в аналитичната част се изведе следния SWOT анализ:

Вътрешни фактори	Външни фактори
<p style="text-align: center;"><u>Силни страни:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Уникални природни и културни забележителности с национално и международно значение. • Отсъствие на големи индустриални замърсители, незамърсена и неувредена околна среда. • Висока степен на залесеност на територията. • Добре развити инфраструктура и комуникации. • Наличие на потенциал за развитие на леката промишленост, културен и екотуризъм. • Съществува необходимата институционална, нормативна и стратегическа рамка за управление на околната среда. • Плодородни обработваеми земи. 	<p style="text-align: center;"><u>Възможности:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • На национално ниво има хармонизирано екологично законодателство със законодателството на ЕС в сектор „Околна среда”. • Общината е част от североизточния район на планиране, който е определен като район за целенасочено въздействие. • Разширяване и доизграждане на инженерната инфраструктура. • Условия за развитие на културен, селски, винен, ловен и еко-туризъм. • Ефективно използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда. • Наличие на институционална рамка за участие на индустрията в опазване на околната среда. • Съвпадение на националните и местни приоритети в областта на околната среда. • Създадена е добра среда и възможности на национално и регионално ниво за реализиране на програми и мерки за енергийна ефективност, както и използване на възобновяеми енергийни източници. • Промяна на обществените нагласи в подкрепа усилията за опазване на околната среда.
<p style="text-align: center;"><u>Слаби страни:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчно финансови средства в общинския бюджет и в населението. • Липса на изградена канализация в селата от общината. • Амортизирана водопроводна мрежа. • Недостатъчни приходи от такса битови отпадъци, непокриващи действително извършения разход. • Слаба активност на населението. • ГПСОВ не е въведена в експлоатация. • Непроучени капацитетни възможности от лечебни растения. • Недостатъчно степен на благоустрояване и озеленяване на населените места. • Липса на собствени финансови средства за съфинансиране на по-големи екологични проекти. • Недостатъчно ефективна система за разделно събиране на отпадъците. 	<p style="text-align: center;"><u>Заплахи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Глобални промени в климата и зачестилите природни бедствия, засушавания, ерозия и горски пожари. • Откриване на нови производства и разширяване на съществуващите носят риск от замърсяване на околната среда. • Насочване на интереса на донорите към големите общини в страната. • Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство и внедряване на екологосъобразни технологии. • Увеличаване на делът на транспорта като замърсител на въздуха и почвата. • Липса на средства за качествено поддържане и доизграждане на Зелената система. • Намаляване на биоразнообразието, особено при ловните видове. • Наличие на сериозни инвестиционни интереси, потенциално застрашаващи околната среда. • Проблеми с неефективното управление на финансовите инструменти на ЕС на национално ниво.

ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ

Ръководство на Община Велики Преслав работи целенасочено за подобряване на икономическото, социално - битовото, културното и демографско състояние на жителите на общината. Всички тези дейности са пряко или косвено свързани и с решаването на проблемите на околната среда.

Визията за бъдещото развитие и състояние на Община Велики Преслав се формулира така:

**ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ
ОТВОРЕН КЪМ СВЕТА ТУРИСТИЧЕСКИ И КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР С
ХАРМОНИЧНО РАЗВИТО ОБЩЕСТВО И ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА!**

Визията описва перспективите за развитие на Общината в близките години. Тя дава общата представа за характеристиките на общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

Отделните аспекти от Визията на Община Велики Преслав вземайки под внимание основните принципи за устойчиво развитие могат да се формулират по следният начин:

Околна среда

- ◆ Рационално използване на природните ресурси - внедряване на високоефективни технологии в промишлеността и битовия сектор за оползотворяване и възобновяване на природните ресурси;

- ◆ Свеждане до минимум замърсяването на въздуха от автомобилния транспорт и промишлените предприятия;

- ◆ Елиминиране на нерегламентираните сметища на територията на Общината;

- ◆ Свеждане до минимум замърсяването с битови отпадъци;

- ◆ Интегрирано управление на околната среда и въвеждане на стратегията на Община Велики Преслав за устойчиво развитие.

Използване на земите целесъобразно

- ◆ Въвеждане на система за устойчиво управление на териториите;

- ◆ Обусловени предпоставки за балансирано използване на територията на Община Велики Преслав за комерсиални, жилищни, индустриални или рекреативни цели.

Инфраструктура

- ◆ Подобряване на транспортната инфраструктура;

- ◆ Главни пътни артерии извън границите на града;

- ◆ Разделно събиране на отпадъците;

- ◆ Естетично оформени и поддържани зони за отдих;

- ◆ Спортна база към училищата;
- ◆ Съобразена за инвалиди инфраструктура.

Демографски параметри

- ◆ Адекватни социални условия за гражданите на Велики Преслав;
- ◆ Балансиран прираст на населението;

Икономически растеж

- ◆ Икономически растеж на дребния и среден бизнес и промишлеността;
- ◆ Разширена търговска структура и стокообмен в международен аспект;
- ◆ Намаляване на безработицата;
- ◆ Повишен стандарт на живот;
- ◆ Система за възобновяеми източници на енергия;
- ◆ Развит туризъм.

Здраве

- ◆ Добри условия за здравословен начин на живот;
- ◆ Здравно образование;
- ◆ Подобрена ресурсна база на здравните заведения в общината.

Качество на живот

- ◆ Материална осигуреност на местното население;
- ◆ Социална интеграция;
- ◆ Пълноценно и хармонично развитие на обществото по отношение спорта, културата, отдиха;
- ◆ Повишена обществена активност и участие в процесите на развитие и политиката на общината.

Местна власт

- ◆ Повишена роля на местната власт;
- ◆ Снизена степен на бюрокрация;
- ◆ Адекватна демократична и рационална административна структура;
- ◆ Ефективно обслужване на гражданите.

3. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА.

Териториален: територията на Община Велики Преслав

Секторен: околна среда

Времеви: 2012 – 2015 година

Основание за разработване на Програмата - чл. 79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда.

Програмата за опазване и възстановяване на околната среда на Община Велики Преслав е разработена в съответствие с Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми по околна среда.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ.

4.1. Генерална стратегическа цел

Въз основа на резултатите от извършените анализи и проучвания на характерните дадености и проблеми на Община Велики Преслав в областта на околната среда, са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите стоящи пред нея.

След избора на визия на общината, се формулират целите, които населението и общинското ръководство смятат за определящи и с чието изпълнение ще се реализират очакванията на хората за едно по-добро бъдеще на общината.

Генералната стратегическа цел на програмата може да се формулира по следния начин:

„Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство чрез устойчиво управление на околната среда”.

4.2. Специфични стратегически цели и приоритети

Стратегическата цел на Община Велики Преслав в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките ѝ компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението. За постигането на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели по приоритетност:

1. До края на 2015г. да се подобри на 100% качеството в управлението на отпадъците на територията на общината (Приложение 1).

Измерители: Количеството депонирани битови отпадъци на един жител/годишно; брой съществуващи сметища при желано състояние 0; % на масово разпространени отпадъци, които са рециклирани и оползотворени.

Дейностите за постигане на целта са насочени към:

- Оптимизиране и повишаване на качеството на системата за организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци от територията на общината;
- Оптимизиране на системата за разделно събиране, рециклиране и повторна употреба на отпадъците (вкл. и опасни отпадъци от бита, като батерии, акумулатори, луминесцентни лампи, отработени масла и излезли от употреба МПС, ИУЕЕО);
- Отреждане на площадки за компостиране на биоразградими отпадъци;
- Почистване на нерегламентирани замърсявания и значително подобряване на чистотата на населените места.

2. До края на плановия период да се подобрят параметрите на водопроводната и канализационната мрежа на територията на общината (Приложение 2).

Постигането на тази цел ще доведе до обхващане и пречистване на отпадните води от бита и промишлеността, което от своя страна води до запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.

Измерители: Брой населени места с изградена канализация и действаща ПСОВ, брой населени места без режим на водоподаване, кубични метри загубена вода.

Дейностите, свързани с постигането на тази цел са:

- Подобряване на дейността на общинската администрация в съответствие със Закона за водите;
- Осигуряване на необходимото количество и качество вода за населението и промишлеността;
- Преодоляване недостига на питейна вода за някои селища от общината
- Обхващане и пречистване на отпадните води от бита и промишлеността - пускане в експлоатация на ГПСОВ и запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.
- Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси.

3. До края на програмния период да се запази доброто качеството на атмосферния въздух (Приложение 3).

Измерители: Съдържанието на вредни вещества във въздуха много над ПДК.

При анализа не бяха идентифицирани сериозни източници на замърсяване на атмосферния въздух, но за поддържане на чистия въздух е необходимо:

- Да се предприемат превантивни мерки за недопускане влошаване качеството на атмосферния въздух и прилагане на мерки за намаляване на емисиите от битовия и обществен сектор и от транспорта;
- Да се изгради система за периодичен контрол и измервания на качеството на атмосферния въздух;
- Да се подобри енергийната ефективност;
- Да се увеличат залесителните мероприятия;

4. Да се работи за доизграждане и обогатяване на зелената система (Приложение 4).

Измерители: Брой на изградените и рехабилитирани зелени зони и водни площи.

За осъществяването на тази цел е необходимо да се предприемат стъпки за обезпечаване на нормативите за зелени площи в градска среда, създаване на функционални връзки между вътрешноградския и крайселищен ландшафт, подобряване на параметрите на околната среда чрез елементите на зелената система.

Дейностите са насочени към:

- Осигуряване на зелени зони в населените места;
- Корекция на речните корита, отводняване и озеленяване на съществуващи дерета;

- Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности.

5. До края на плановия период да се предприемат мерки за ограничаване на ерозията на почвите и не се допуска замърсяване (Приложение 5).

Измерители: Намаляване на дела на ерозирани и замърсени почви.

Дейностите за постигане на целта са свързани със:

- Поетапно залесяване на ерозирани почви, както в горски така и в поземления общински фонд; залесяване на неземеделски земи;
- Поетапно залесяване на участъци в близост до пътни артерии с цел намаляване почвеното замърсяване от транспорта;
- Предотвратяване замърсяване на почвите.

6. Да се осигури ефективно управление на околната среда и широко участие на обществеността в решаване на проблемите на околната среда (Приложение 6).

Измерители: Изградена ефективно действаща система за наблюдение и оценка на компонентите на околната среда

- Планиране и контрол на дейностите по опазването на околната среда;
- Развитие на информационна система за събиране на данни за околната среда;
- Планиране и осигуряване на финансови ресурси за ефективно управление на околната среда;
- Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда и привличане на обществеността в процеса на вземане на решения;

7. До края на плановия период да се запази площта на защитените територии на територията на общината, с цел опазване на природното богатство (Приложение 7).

Измерител: % отношение между защитените територии от общата площ на общината

Целта може да се постигне чрез:

- Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистемите, ключови местообитания на видове и на генетичните им ресурси в защитените територии;
- Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси и на ресурсите от лечебни растения;
- Информирание и привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието и защитените територии.

8. До края на плановия период да се ограничи шумовото натоварване от стопански обекти и от транспорта с оглед намаляване риска за здравето на хората (Приложение 8).

Измерител: Показатели на шумово натоварване

- Намаляване шумовото замърсяване в населените места от стопански обекти;
- Намаляване шумовото замърсяване предизвикано от транспорта.

Формулираните по-горе цели на Програмата по околна среда на Община Велики Преслав представят не само посоката на развитие в политиката на общината в тази област през следващите няколко години, но са и базирани на бъдещата стратегия за устойчиво развитие на общината. Постигането на целите само по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в общината. Това е и съществена част от интегрираният процес на планиране, заложен в Общинският план за развитие 2007-2013 г.

Целите и приоритетите, залегнали в Програмата са в унисон с националните цели и приоритети изведени в Националната стратегия по околна среда 2005-2014г.

Целите предоставят основата за формулиране и осъществяване на пакет от последователни задачи и действия, представени детайлно в следващия “План за действие” от програмата.

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ.

Плана за действие е представен в табличен вид и е структуриран за всяка една от осемте стратегически подцели по следния начин: към всяка подцел са посочени в описателен вид специфични цели и показатели. Като правило специфичните цели конкретизират до кога и колко се планира да се постигне за програмния период. Към всяка от подцелите в табличен вид са представени най-важните действия, осъществяването на които е от съществено значение за постигането на поставните цели. За всяко действие са посочени отговорните органи/организации, като посочената на първо място е водеща и има координираща функция за изпълнението на задачите от останалите отговорни органи/организации. За всяко от действията има посочен времеви график. Там, където има прогнозна информация за действията са посочени необходимите или очакваните разходи и източниците на финансиране на съответното действие. В отделна колона за всяко от действията е представен индикатора и в последната колона на таблицата е посочен ефекта от изпълнението на даденото действие.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

При планиране и провеждане на националната политика в областта на околната среда за Министерството на околната среда и водите водеща е позицията, че реализирането на тази политика е единствено възможно при пълно взаимодействие с местните власти. При анализ на приетите в последните години закони и подзаконовни нормативни актове е видно, че се преотстъпват правомощия от централната в посока към местните власти на дейности, основно свързани с подобряването на качеството на живот на местно ниво. Фактът, че качеството на околната среда е един от съществените елементи на качеството на живота, наред със социалните и икономическите аспекти, е осъзнат от страна на местното самоуправление. Нещо повече, местните власти са най-добре запознати със състоянието и проблемите на околната среда на територията на съответната община и решаващ е приносът им при разработване и прилагане на националната политика в областта на околната среда. Ето защо разработването на един важен документ като Общинска програма за опазване на околната среда е важна стъпка за ефективното прилагане на законодателството в областта на околната среда на местно ниво.

За реализирането на общинската програма за опазване на околната среда е необходимо да се промени начина на мислене, както и начина на живот на хората, да се обединят усилията за опазването на околната среда която ще предложим на бъдещите поколения, спазвайки мотото:

„ Ние не сме наследили земята от нашите деди, а сме я взели на заем от децата си”.

7. ИЗВОДИ.

От направения подробен анализ на компонентите на околната среда в Община Велики Преслав може да се направят следните изводи:

1. Община Велики Преслав се характеризира с ниски нива на атмосферно замърсяване, като основен потенциален източник на замърсяване са отоплителните инсталации.
2. Установява се повишен екологичен риск от замърсяване на повърхностните и подпочвените води на територията на общината с битово-фекални води, поради не изградена канализационна мрежа в селата от общината и не въведена в експлоатация ГПСОВ.
3. Основните проблеми на общината по отношение на отпадъците са свързани с наличието на нерегламентирани сметища и все още недостатъчно ефективна Регионална система за управление на отпадъците.
4. Община Велики Преслав се характеризира с изключително богато разнообразие на флората и фауната, защитени местности и поддържани резервати, в съчетание с голямо културно - историческо наследство.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ОТПАДЪЦИ

Специфична цел 1: До края на 2015г. да се подобри на 100% качеството в управлението на отпадъците на територията на общината						
<i>Мярка</i>	<i>Дейност</i>	<i>Отговорник</i>	<i>Срок за изпълнение</i>	<i>Финансов ресурс</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Ефект</i>
1	2	3	4	5	6	7
1. Оптимизиране и повишаване на качеството на системата за организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци от територията на общината.	1.1. Пълно задоволяване на нуждите на населението със съдове за БО	Община Велики Преслав	2011-2015г.	20 000 лв. годишно	Общински бюджет, ПУДООС	Осъществяване на правилно управление на дейностите с битови отпадъци, което има важно значение за здравето на хората и опазването на околната среда.
	1.2. Актуализация на маршрутните графици и честота за извършване на дейностите, подобряване на организацията .	Кмет, ресорен заместник кмет, Еколог	ежегодно			
	1.3. Утвърждаване на разрешителния режим за събиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци	Община Велики Преслав РИОСВ фирми	постоянен			
	1.4. Актуализация на такса «Битови отпадъци» съобразно нормативните и екологичните изисквания	Председател на Общ. съвет, Кмета на общината и Директор «ФСД»	При необходимост			
	1.5. Поставяне на кошове за отпадъци по общинските пътища и на отбивките около чешмите на входовете към града	Кмет на община Ресорен зам. кмет Еколог	Месец юни 2012г.	2 000лв.	Общински бюджет	
2. Оптимизиране на системата за разделно събиране, рециклиране и повторна употреба на отпадъците (включително и опасни отпадъци от бита, като батерии,	2.1. Подобряване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъците	Кмет, ресорен заместник кмет, Еколог	2012-2015г.		ООООп.	Отделяне и предаване за оползотворяване на рециклируемите и опасни отпадъци
	2.2. Изграждане на общински събирателен	Кмет, ресорен заместник	2012-2015г.	20 000лв.	ПУДООС Общински бюджет	

акумулатори, луминесцентни лампи, ИУМПС, ИУЕЕО,отработени масла)	пункт за събиране на отделни потоци опасни отпадъци	кмет, Еколог				от общия поток битови отпадъци, намаляване на количеството на отпадъците за депониране
3. Отреждане на площадки за компостиране на биоразградими отпадъци	3.1. Определяне и изграждане на временни площадки за биоразградими отпадъци в населените места, общо 12бр.	Кмет на общината, кметове на села еколог	2012-2015г.	12 000лв.	Общински бюджет	Отделяне на биоразградимите отпадъци от общия поток битови отпадъци
	3.2. Въвеждане и разширяване на системата на фамилно компостиране във всички населени места от общината.		2012-2015г.	100 000лв.	ПУДООС Общински бюджет, ОП	
4.Почистване на нерегламентираните замърсявания и значително подобряване на чистотата на населените места.	4.1. Ликвидиране на нерегламентирано възникнали сметища на територията на общината.	Кмета на общината ресорен зам.кмет, кмета на населеното място, еколог	ежегодно	10 000лв. годишно	Общински бюджет Външно финансиране ПУДООС	Чисти населени места
	4.2. Изготвяне на работен проект за закриване и рекултивация на общинско депо за ТБО	Кмет, ресорен заместник кмет, Еколог	2012г.	30 000лв.	Общински бюджет	
	4.3.Рекултивация на общинското депо		2013-2015г.	1 000 000	ДБ, ОП «ОС», ПУДООС	
	4.4. Контрол и мониторинг на закритото депо за ТБО		2013-2018г.	Ежегодно по 1 000 лв.	Общински бюджет	
	4.5.Организиране на кампании за почистване на населените места		ежегодно	Ежегодно по 1 000 лв.	Общински бюджет	

ВОДИ

Специфична цел 2: До края на плановия период да се подобрят параметрите на водопроводната и канализационната мрежа на територията на общината

Мярка	Дейност	Отговорник	Срок за изпълнение	Финансов ресурс	Източници на финансиране	Ефект
1	2	3	4	5	6	7
1. Подобряване на дейността на общинската администрация в съответствие със Закона за водите.	1.1. Активен диалог на органите на местната власт с компетентни институции по управление на водите - Басейнова дирекция, Напоителни системи, В и К	Кмет на общината	постоянен			Навременно търсене и решение на проблемите
	1.2. Среца на общинското ръководство с ръководството на „ВиК“ за обсъждане и спешно решаване на въпроса с ремонта на МФОС.	Кмет на общината	Месец юни 2012г.			
2. Осигуряване необходимото количество и качество вода за населението и промишлеността.	2.1. Реконструкция на магистрални водопроводи до гр. Велики Преслав	«ВиК» ООД Кмет на общината	поетапно	Според изготвените работни проекти	«ВиК» ООД, външни източници	Намаляване загубите по водопроводната мрежа, подобряване качеството на питейната вода
	2.2. Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Велики Преслав и кв. Кирково		2012-2015г.	След сключване на договор за финансиране по ОП „ОС“.	ОП «ОС»	
3. Преодоляване недостига на питейна вода за някои селища на територията на общината.	3.1. Изграждане на Петап - допълнително водоснабдяване група Драгоево	Община Велики Преслав „ВиК“ ООД	2012-2015г.	20 000лв.	Държавен бюджет Оперативни програми	

	3.2. Реконструкция /суха/ на каменен водоем 7000куб.м. в МФОС		2012-2015г.	-	„В и К”ООД ПУДООС	
4. Обхващане и пречистване на отпадните води от бита и промишлеността - пускане в експлоатация на ГПСОВ, запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.	4.1. Проектиране и изпълнение на мероприятията по реконструкция на канализационната мрежа	Община Велики Преслав «ВиК» ООД	2012-2015г.	-	ОП «ОС» и съфинансиране	Намаляване на обема и дела на напречистените отпадъчни води, зауставяне във водни обекти
	4.2. Пускане в експлоатация на ГПСОВ	Кмет на общината «ВиК» ООД	2012г.	-	ПУДООС, ДБ	
	4.3. Поетапно изграждане на канализационни мрежи и ЛПС в населените места от общината - с. Драгоево - с. Златар - с. Осмар - с. Троица - с. Хан Крум		2012-2015г.	Определя се след изготвяне на идеен/работен проект	ПРСР, ПУДООС, Други източници	
5.Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси.	5.1.Инвентаризация на водопотреблението и регламентиране на качествения състав и количеството на отпадъчните води и потоци и на вход на ПСОВ	Община Велики Преслав „ВиК” ООД	2012-2013г.	5 000лв		Повишава не нивото на съзнателното отношение на гражданите за пестеливо използване на водните ресурси
	5.2. Информиране на обществ.-та за състоянието на водните ресурси, начините и методите за пестеливо ползване.	Община Велики Преслав РИОСВ «Ви К» ООД	текущ			
	5.3. Контрол по използв. на вода с питейно - битови качества за други цели.	Община Велики Преслав РИОСВ	текущ			

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

Специфична цел 3: До края на програмния период да се запази доброто качеството на атмосферния въздух

Марка	Дейност	Отговорник	Срок за изпълнение	Финансов ресурс	Източници на финансиране	Ефект
1	2	3	4	5	6	7
1. Да се предприемат превантивни мерки за недопускане влошаване качеството на атмосферния въздух и прилагане на мерки за намаляване на емисиите от битовия и обществен сектор и от транспорта.	1.1. Инвентаризация на емисиите от промишлеността и бита.	Община Велики Преслав РИОСВ	2013г.			Навременно търсене и решение на проблемите
	1.2. Контрол на емисиите в промишлените предприятия	Промишлени предприятия	постоянен		Промишлени предприятия	
	1.3. ОДИТ - и на промишлените предприятия и контрол по изпълнение на мероприятията за подобряване на екологосъобразната им дейност.	РИОСВ Община Велики Преслав	текущ			Повишаване на КАВ
	1.4. Обследване (моделиране) замърсяването на атмосферния въздух от автомобилния транспорт.	Община Велики Преслав Партньори	2012-2015г.	5 000лв.	Общински бюджет	Наблюдение на КАВ
	1.5. Преасфалтиране на улици и график за измиването им през летния сезон.	Община Велики Преслав	ежегодно		Общински бюджет	Повишаване на КАВ
2. Да се изгради система за периодичен контрол и измервания на качеството на атмосферния въздух.	2.1. Съвместно планиране и осъществяване на проверки с органите на РИОСВ на работещи предприятия	РИОСВ Еколог	постоянен			Наблюдение на КАВ
	2.2. Съвместно планиране и осъществяване на проверки с РИОСВ					

	за измерване на КАВ в общината. Поддържане на база данни за КАВ.					
3. Да се подобри енергийната ефективност на територията на общината	3.1. Подмяна на уличното осветление и осветлението в административните и обществени сгради с енергоспестяващо	Кмет на общината	текущ		Общински бюджет	По - добро КАВ
	3.1. Проучване и оценка на възможностите за въвеждане на алтернативни източници на енергия				Външни инвеститори	
4. Да се увеличат залесителните мероприятия	4.1. Да бъдат планирани и извършвани ежегодни мероприятия по залесяване с декоративни дървесни видове в населените места	Община Велики Преслав Еколог	ежегодно	1 000лв.	Собствени средства, спонсорство	

ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Специфична цел 4: До края на плановия период да се работи за доизграждане и обогатяване на зелената система

Марка	Дейност	Отговорник	Срок за изпълнение	Финансов ресурс	Източници на финансиране	Ефект
1	2	3	4	5	6	7
1. Осигуряване на зелени зони в населените места	1.1. Възстановяване, поддържане и модернизиране на градски парк в гр. Велики Преслав	Кмет на общината Ресорен зам. кмет, кметове на населени места	2012 - 2015г.	200 000 лв.	Фондове на ЕС, ДБ, ПУДООС, собствени средства	Увеличаване на дела на зелените зони, създаване на естествен филтър за пречистване на въздуха
	1.2. Възстановяване, поддържане и модернизиране на парковите зони в селата.					
	1.3. Възстановяване и облагородяване на запустели зелени площи.					
	1.4. Възстановяване и поддържане на градските стадиони и зелените площи около тях.					
	1.5. Подобряване на междужилищните и междублокови зелени пространства и територии					
2. Корекция на речните корита, отводняване и озеленяване на съществуващи дерета.	2.1. Почистване от саморасла растителност на селските реки и деретата	Кмет на общината Кметове на села Ресорен зам. кмет	постоянен	50 000лв.	ДБ, фонд «Бедствия и аварии»	Подобряване на елементите на зелената система
3. Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности	3.1. Възстановяване на общински гори повредени от горски пожари и други природни бедствия.	Кмет на общината ДГС «Преслав»	текущ	50 000лв.	ПРСР Общински бюджет	Възстановяване на горски площи
	3.2. Среща с ръководството на ДГС "Преслав".	Кмет на общината, Ресорен зам. кмет	месец юни 2012г.			Текущо отчитане на дейността на ДГС.

ПОЧВИ

Специфична цел 5: До края на плановия период да се предприемат мерки за ограничаване на ерозията на почвите и не се допуска замърсяване

<i>Мярка</i>	<i>Дейност</i>	<i>Отговорник</i>	<i>Срок за изпълнение</i>	<i>Финансов ресурс</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Ефект</i>
1	2	3	4	5	6	7
1. Поетапно залесяване на ерозирани почви, както в горски така и в поземления общински фонд и залесяване на неземеделски земи	1.1. Залесяване в общински горски фонд	Кмет на общината, ресорен зам. Кмет ДГС «Преслав»	постоянен	По разчети на ДГС	ПРСР	Намаляване на почвената ерозия и увеличаване на лесистостта
	1.2. Залесяване в общинския поземлен фонд	Кмет на общината Ресорен зам. кмет Еколог	постоянен	30 000 лв.	Външни източници	
	1.3. Залесяване на неземеделски земи				Външни източници	Увеличаване дела на алесените площи
	1.4. Овладяване на ерозионните и свлачищните процеси на територията на общината - провеждане на укрепителни мероприятия	Община Велики Преслав ГЗ	текущ		Фонд «Бедствия и аварии»	Борба с ерозията и свлачищните процеси
2. Поетапно залесяване на участъци в близост до пътни артерии с цел намаляване почвеното замърсяване от транспорта.	2.1. Залесяване около общинските пътни артерии	Кмет на общината, Ресорен зам. кмет, кметове на населени места Еколог	постоянен	20 000 лв.	Външни източници, Общински бюджет	Ограничаване на замърсяването от транспорта
3. Предотвратяване замърсяване на почвите	3.1. Наблюдение на изградените Б-Б кубове за съхранение на негодните за употреба пестициди	Кмет на общината Еколог РИОСВ	постоянен			Мониторинг на качеството на почвите
	3.2. Изготвяне на карта на замърсените почви на територията на общината	Община Велики Преслав РИОСВ ОСЗ	2012 - 2015г.	5 000 лв.	Собствени средства, Външни източници	

УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Специфична цел 6: Да се осигури ефективно управление на околната среда и широко участие на обществеността в решаване на проблемите на околната среда.

Мярка	Дейност	Отговорник	Срок за изпълнение	Финансов ресурс	Източници на финансиране	Ефект
1	2	3	4	5	6	7
1. Планиране и контрол на дейностите по опазването на околната среда.	1.1. Изпълнение на настоящата програма, ежегоден отчет по нея и при необходимост актуализация	Кмет на общината Еколог	постоянен	-	-	Пълна прозрачност на политиката и действията по опазване на околната среда
	1.2. Широко информирание на обществеността за процедурата на обществено обсъждане на инвестиционни намерения, в т.ч и на ЕО на планове и програми.		постоянен	-	-	
	1.3. Създаване на система за мониторинг и контрол на състоянието на въздуха, почвите и водите в общината.		2012-2015г.	5 000лв.	Общински бюджет	
2. Развитие на информационна система за събиране на данни за околната среда.	2.1. Събиране на актуални данни за състоянието на компонентите на околната среда и информирание на населението.	Еколог РИОСВ ГЗ	постоянен	-	-	
3. Планиране и осигуряване на финасови ресурси за ефективно управление на околната среда.	3.1. Планиране на финансови средства за опазване на околната среда в общински бюджет съобразно възможностите.	Община Велики Преслав Звено „Общински проекти” Еколог	постоянен	-	-	
	3.2. Разработване на					

	работни проекти за кандидатстване за финансиране по всички дейности заложи в настоящата програма					
4. Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда и привличане на обществеността в процеса на вземане на решения.	<p>4.1. Запознаване на местното население с най-актуалните насоки в сферата на екологията и екологичното законодателство</p> <p>4.2. Провеждане на националните кампании в общината във връзка с „Деня на Земята”, „Световен ден на околната среда”, „Ден на мобилността” и др. мероприятия по почистване на населените места с, ангажиране на обществеността и институциите.</p> <p>4.3. Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения и съставяне на екологична политика и създаване на трайни и полезни контакти с екологични НПО.</p>	Еколог	постоянен			Активиране на населението по проблемите на околната среда

БИОРАЗНООБРАЗИЕ

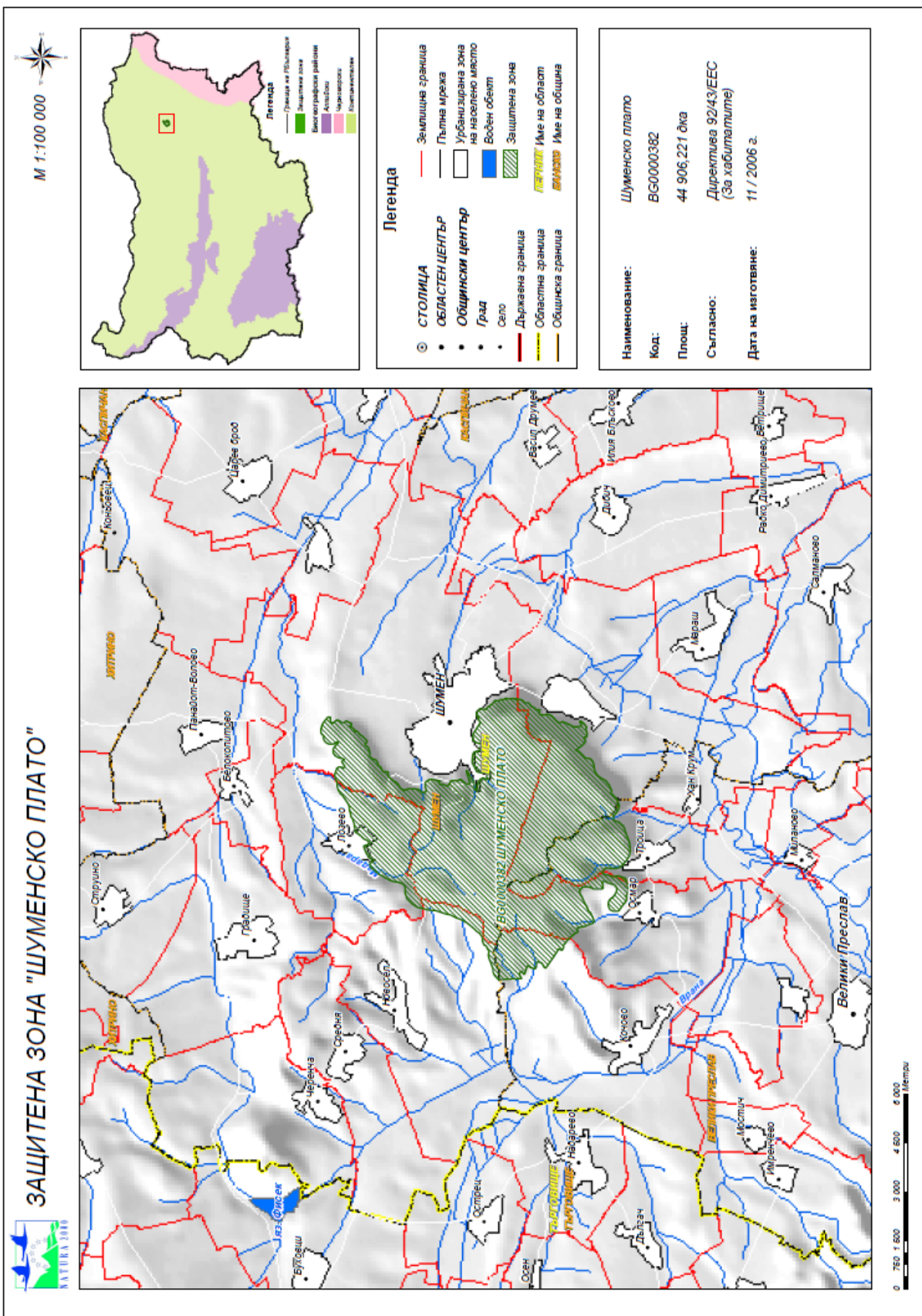
Специфична цел 7: До края на плановия период да се запази площта на защитените територии на общината с цел опазване на природното богатство						
Марка	Дейност	Отговорник	Срок за изпълнение	Финансов ресурс	Източници на финансиране	Ефект
1	2	3	4	5	6	7
1. Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистемите, ключови местообитания на видове и на генетичните им ресурси в защитените територии.	1.1. Изпълнение на предвидените лесоустройствен и мероприятия в защитените територии	ДГС «Преслав» Община Велики Преслав	постоянен	-	-	Поддържа не на горските екосистем и и опазване на биоразнообразието
	1.2. Изграждане и поддържане на инфраструктурата към защитените територии.		постоянен	-	-	
2. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси и на ресурсите от лечебни растения.	2.1. Теренни проучвания за капацитетните възможности на ресурсите от лечебни растения в общинския поземлен фонд.	Кмет на общината, ресорен зам. кмет Еколог	2012-2015г.	3 000лв.	Общински бюджет	Създаване на система за оценка и наблюдение на лечебните растения и устойчивото им използване
	2.2. Изготвяне на кадастър и регистрационни карти на лечебните растения, осигуряващи данни за местоположение то, границите, размерите, собственост на находищата, количествени запаси и степен на ползване на ресурсите им.	Кмет на общината, ресорен зам. кмет Еколог	2012-2015г.	5 000лв.	Общински бюджет	
	2.3. Осъществяване на периодичен контрол по билкозаготвителните пунктове	РИОСВ Еколог	периодично		Собствени средства	

	съобразно изискванията на Закона за лечебните растения.					
3. Информирание и привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието и защитените територии.	3.1. Поддържане на база данни за защитените територии и обекти на територията на общината.	Община Велики Преслав РИОСВ	постоянен	-	-	Отговорно отношение на населението към проблемите за опазване на биоразнообразието
	3.2. Разработване на туристически пакет, свързан с развитие на екотуризъм(информационен център)	Община Велики Преслав	2012-2015г.	Определя се след изготвяне на идеен/работен проект	ОП, Външни източници	
	3.3. Мерки за предотвратяване на горски пожари , забрана за палене на стърнища и гори	Община Велики Преслав РУПБС ГЗ МЗ	постоянен	-	-	

ШУМ

Специфична цел 8: До края на плановия период да се ограничи шумовото натоварване от стопански обекти и от транспорта с оглед намаляване риска за здравето на хората

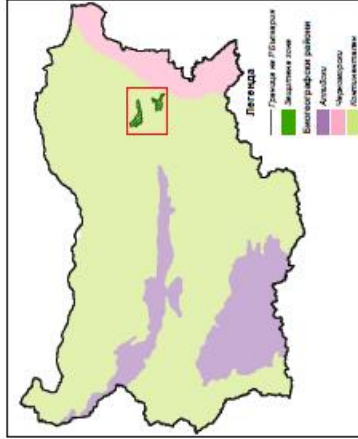
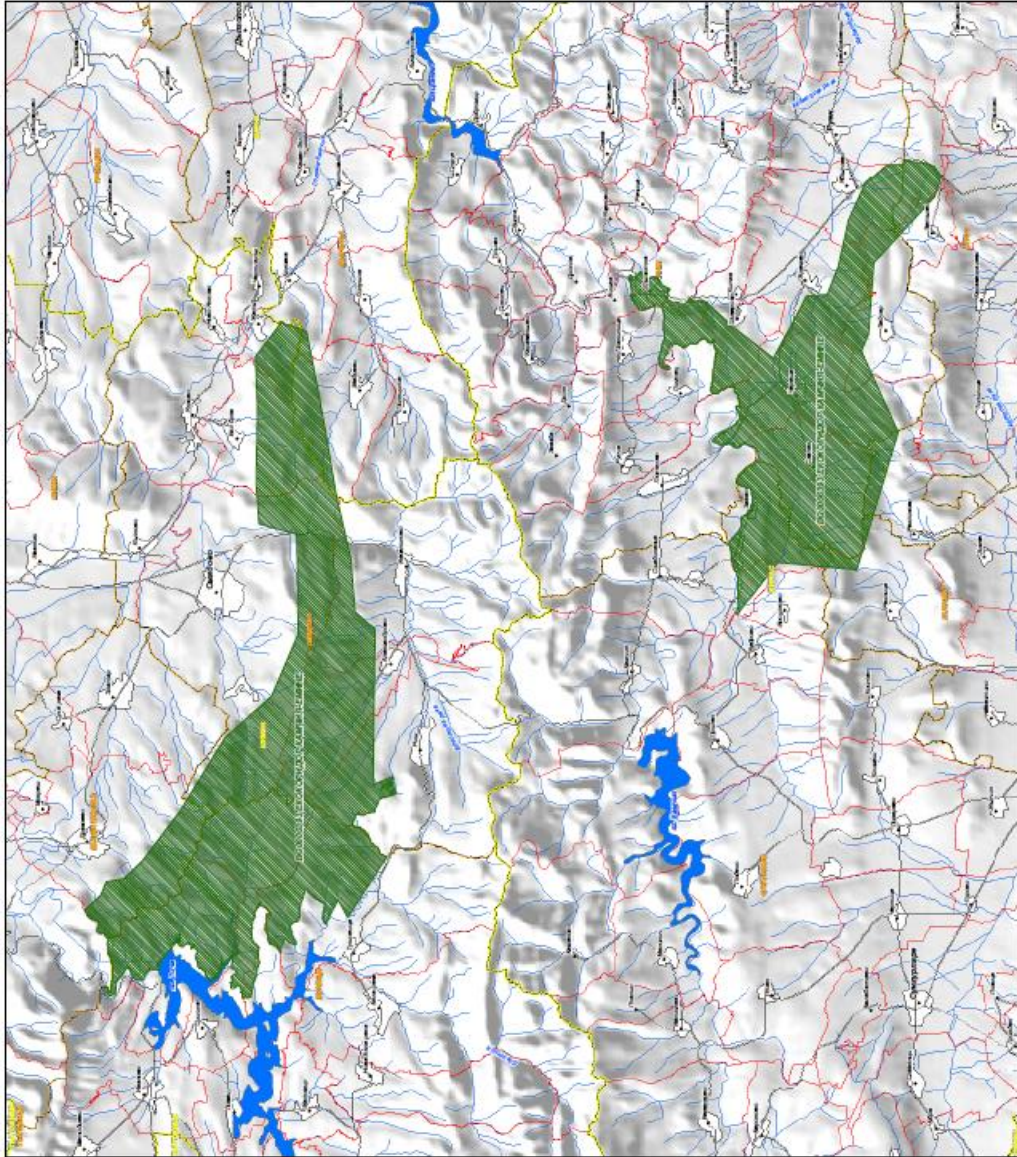
<i>Мярка</i>	<i>Дейност</i>	<i>Отговорник</i>	<i>Срок за изпълнение</i>	<i>Финансов ресурс</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Ефект</i>
1	2	3	4	5	6	7
1. Намаляване шумовото замърсяване в населените места от стопански обекти	1.1.Разработване и поддържане на база - данни за шумовото замърсяване на територията на град Велики Преслав	РЗИ Шумен Община Велики Преслав	2012-2015г.	-	-	Ограничаване на шумовото натоварвания
	1.2. Картотекиране на т.нар. малки обекти източници на шум и контрол над дейността им.		текущ	-	-	
2.Намаляване шумовото замърсяване предизвикано от транспорта	2.1. Оптимизиране на транспортните схеми - обходни пътни отсечки, пешеходни зони, противо шумови заграждения.	Кмет на общината, Ресорен зам. кмет Еколог КАТ	2012-2015г.	3 000лв.	Общински бюджет	Намаляване нивото на шума по пътя на неговото разпространение

ЗАЩИТЕНА ЗОНА "ЕКОКОРИДОР КАМЧИЯ-ЕМИНЕ"

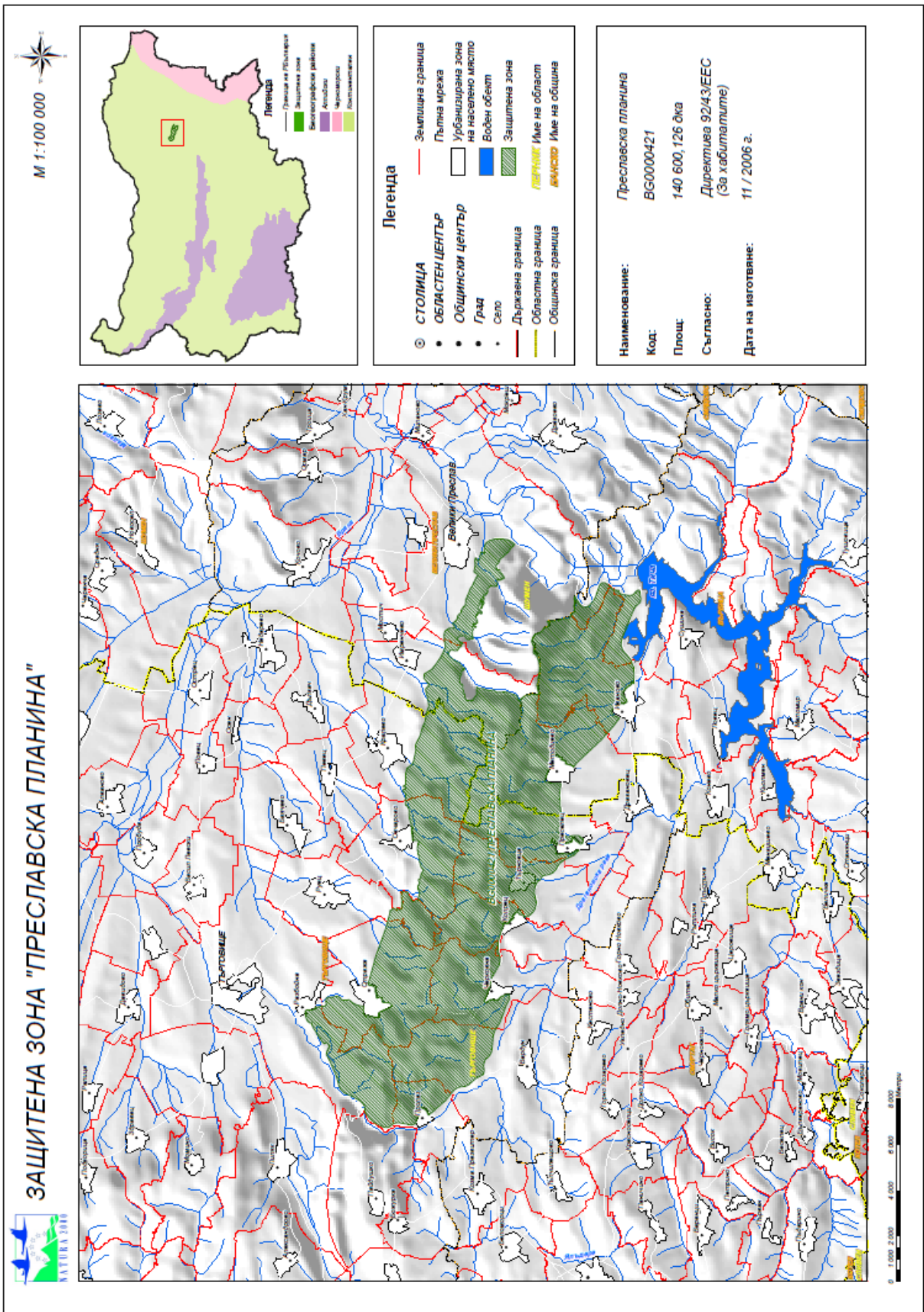
M 1:100 000

Легенда

● СТОЛИЦА	— Земецка граница
● ОБЛАСТЕН ЦЕНТЪР	— Лътна мрежа
● Общински център	□ Урбанизирана зона на населено място
● Град	■ Воден обект
● Село	■ Защитена зона
— Държавна граница	■ ИМЕ на област
— Областна граница	■ ИМЕ на община
— Общинска граница	

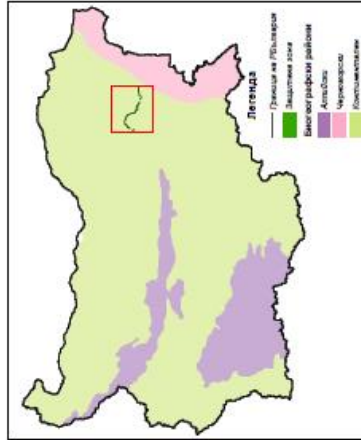
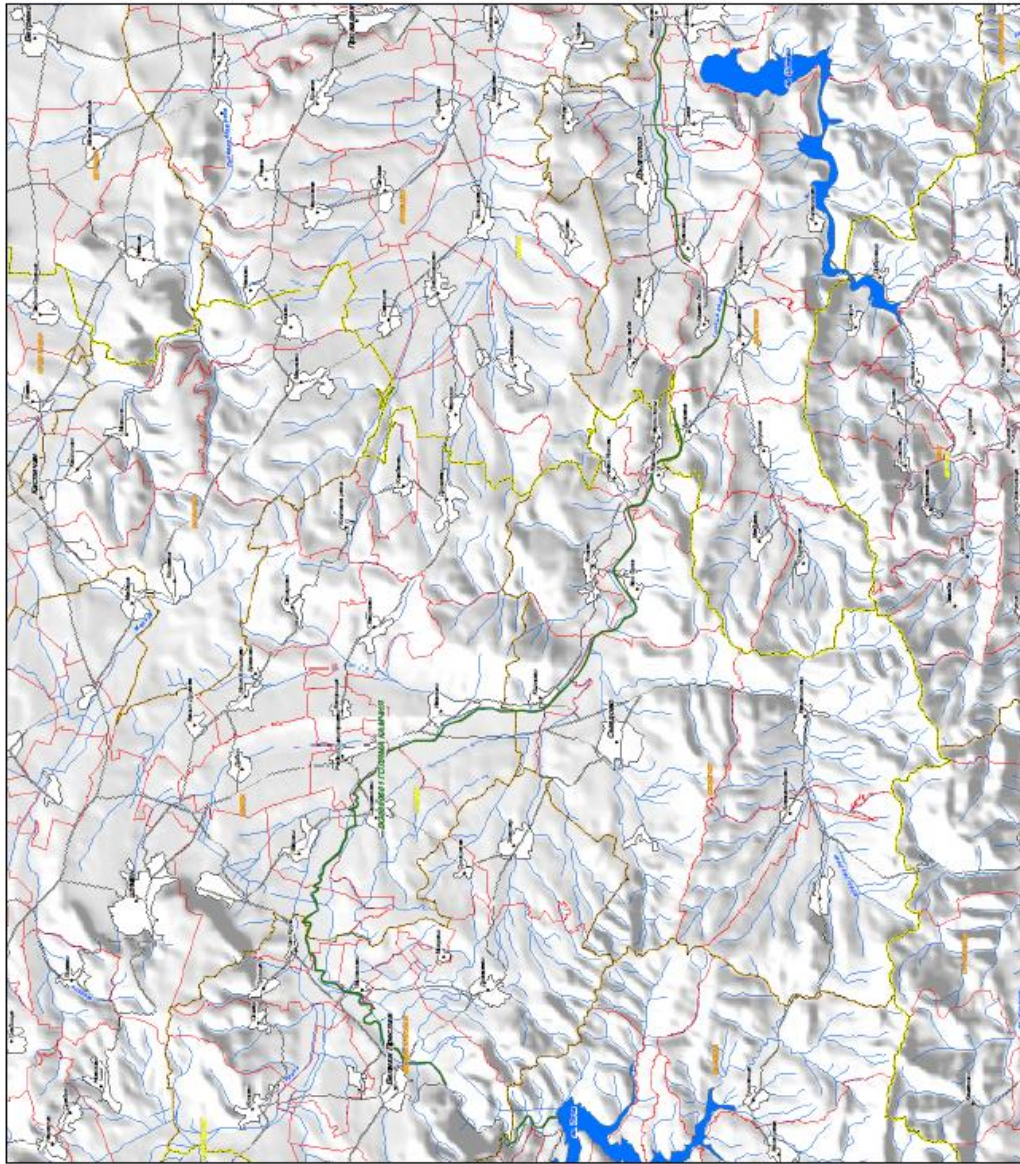
Наименование:	Екокоридор Камчия-Емине
Код:	BG00000393
Площ:	280 547,923 ха
Съгласно:	Директива 92/43/ЕЕС (За хабитатите)
Дата на изготвяне:	11 / 2006 г.

ЗАЩИТЕНА ЗОНА "ГОЛЯМА КАМЧИЯ"

M 1:100 000

Легенда

◎	СТОЛИЦА	—	Землища граница
●	ОБЛАСТЕН ЦЕНТЪР	—	Пътна мрежа
●	Общински център	□	Урбанизирана зона на населено място
●	Град	■	Воден обект
●	Село	■	Защитена зона
—	Държава граница	■	Име на област
—	Областна граница	■	Име на община
—	Общинска граница		

Наименование:	Голяма Камчия
Код:	BG00000501
Площ:	2 166,934 дка
Съгласно:	Директива 92/43/ЕЕС (За хабитатите)
Дата на изготвяне:	11 / 2006 г.

V. ЛИТЕРАТУРА

1. Национален план за развитие 2007-2013г., Секторна програма „Околна среда”;
2. Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013г.;
3. Национална стратегия по околна среда за периода 2005-2014г.;
4. Общински план за развитие на Община Велики Преслав 2007-2013г.;
5. Общинска програма за опазване на околната среда на Община Велики Преслав 2007-2010г.;
6. Програма за управление на отпадъците на Община Велики Преслав 2008-2013г.;
7. Методически указания на МОСВ за разработване на общински програми по опазване на околната среда;
8. Указания на Регионален екологичен център за Централна и източна Европа - България за създаване на общински програми по опазване на околната среда;
9. Лесоустройствен план на ДЛ”Преслав”, том А, 2002г.;
10. Доклад за състоянието на околната среда през 2010г. на територията на РИОСВ Шумен;
11. Национален статистически институт, Статистически справочник 2011 г.;
12. Информация от Общинска служба по земеделие и гори гр. Велики Преслав;
13. Информация от Дирекция”Бюро по труда” гр. Велики Преслав;
14. Информация от отдел „Местни данъци и такси” в Общинска администрация Велики Преслав;
15. Хорологичен атлас на лечебните растения в България, Академично издателство “Проф. Марин Дринов”, София, 1995 г.
16. Електронен сайт на Министерство на околната среда и водите:
www.moev.government.bg

VI. СЪДЪРЖАНИЕ

	стр.
I. УВОД	1
II. НОРМАТИВНА УРЕДБА	2
1. Анализ на международното и национално екологично законодателство	2
2. Хармонизация на националното законодателство в областта на околната среда с това на европейския съюз	3
3. Междусекторни инструменти за осъществяване на политиките в областта на околната среда	16
III. ПРИНЦИПИ И МЕТОДОЛОГИЯ НА РАЗРАБОТВАНЕ НА ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	19
1. Принципи и методология на разработване на Общинска програма за опазване на околната среда	19
IV. РАЗРАБОТВАНЕ НА ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ	35
1. Анализ на компонентите на околната среда	36
1.1. Природо-географски и териториално-административни фактори	36
1.2. Данни и информация отнасящи се до околната среда	43
1.2.1. Атмосферен въздух	44
1.2.2. Води	50
1.2.3. Почви и нарушени терени	59
1.2.4. Защитени територии и биоразнообразие	63
1.2.5. Отпадъци	74
1.2.6. Шум	87
1.2.7. Зелени площи в населените места	88
1.2.8. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения	89
1.2.9. Управленски	90
1.2.10. Икономическо състояние	93
1.2.11. Финансови фактори	102
1.2.12. Население и здравно-демографски фактори	105
2. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT - анализ). Визия на общината.	107
3. Обхват на програмата	110
4. Стратегически цели и приоритети	111
5. План за действие	114
6. Заключение	115
7. Изводи	115
8. Приложения	116
V. ЛИТЕРАТУРА	135
VI. СЪДЪРЖАНИЕ	136

